

ΣΤΙΣ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΙΚΗΣ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΗΜΕΡΕΣ (1946-1947) ΠΡΩΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Η τύχη γίνεται μερικές φορές γενναιόδωρη: κατά τη συστηματική μελέτη της δραματουργίας του Καμπανέλλη μας έδωσε πριν από λίγο καιρό τον *Κρυφό Ήλιο*, τον οποίο εκλάβαμε τότε ως το πρώτο σωζόμενο έργο του.¹ Σήμερα είμαστε στην ευχάριστη θέση να παρουσιάσουμε για πρώτη φορά ένα έργο που γράφτηκε ένα ή δύο χρόνια πριν από τον *Κρυφό Ήλιο* και που, κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθεί, αυτό, ως το πρώτο ολοκληρωμένο έργο που διασώζεται από την εργογραφία του έλληνα δραματουργού. Πρόκειται για το τρίπρακτο *Ανθρωποι και ημέρες*, το οποίο σώζεται σε 56 μεγάλου σχήματος (22,5 x 34) φύλλα γραφομηχανής στο αρχείο του συγγραφέα. Η γραφή του ολοκληρώνεται μετά την επιστροφή του Καμπανέλλη από το Mauthausen στην Ελλάδα, γύρω στα 1946-1947.

Η δράση εκτυλίσσεται σε δύο δραματικούς χώρους: σε ένα αστικό σαλόνι (Α' και Γ' πράξη) και σε ένα φτωχικό δωμάτιο (Β' πράξη). Συμμετέχουν δώδεκα πρόσωπα: η Έλλη (είκοσι έξι ετών), κόρη της Μάρθας (περίπου πενήντα ετών) και γυναίκα του Πέτρου (περίπου τριάντα ετών), μηχανικού το επάγγελμα, ο Στέφανος (θείος του Πέτρου, εξήντα ετών) και ο Ιωσήφ (τριάντα ετών), κεντρικό πρόσωπο της πλοκής και αγαπημένος της Έλλης από την εφηβική της ηλικία. Στη δεύτερη πράξη του έργου εμφανίζονται άλλα έξι πρόσωπα, που σχετίζονται μόνο με τον Ιωσήφ και χαρακτηρίζονται μάλλον από κάποιες ιδιότητες τους: ο Φοιτητής, ο Θεολόγος, ο Τρελλός, ο ιδιοκτήτης του σπιτιού και η κόρη του η Καίτη, αλλά και ο Φωκάς, ο πολιτικός οραματιστής. Στο τέλος του έργου εμφανίζεται και ο Κύριος, ένας εκπρόσωπος της Εταιρείας Τεχνικών Επιστημόνων, με εντελώς περιφερειακό ρόλο.

Η επανασύνδεση δύο νέων, ύστερα από μια εξαετή απομάκρυνση, και ο οριστικός χωρισμός τους δεν αποτελούν έναν θεματικό πυρήνα ικανό να προσελκύσει το ενδιαφέρον του σύγχρονου αναγνώστη, ιδίως όταν αυτός αναζητεί ίχνη πρωτοτυπίας. Από την άλλη μεριά όμως, η επανασύνδεση και η απομάκρυνση δεν μπορούν να αποδώσουν ούτε τα δραματουργικά προτερήματα του έργου, ούτε το βαθύτερο νόημα που αυτό μπορεί να προσλάβει μέσω μίας διακειμενικής ανάγνωσης στο πλαίσιο της ίδιας της καμπανελλικής δραματουργίας. Ανάμεσα στα δραματουργικά προτερήματα εύκολα διακρίνεται η ικανότητα υποβλητικής εικονοποιίας, με εκείνες τις ατμοσφαιρικές νυχτερινές σκηνές (και συνυπόκεινται με αντίστοιχους φωτισμούς), οι εύστοχες κλιμακώσεις της έντασης των διαλόγων, (τεχνική που υιοθετείται από την προσφιλή ήδη από τότε ιψενική δραματουργία, από την οποία, άλλωστε, προέρχεται και το ερωτικό τρίγωνο), κυρίως όμως ο σχηματισμός αντιθέσεων σχεδόν γεωμετρικών: το φτωχικό δωμάτιο του Ιωσήφ απέναντι στο αστικό σαλόνι του σπιτιού της Έλλης· ο οπισθοβάμων νεαρός συγγραφέας, με πολλά, σχεδόν τυπικά, χαρακτηριστικά της ρομαντικής συνείδησης απέναντι στην αισιόδοξη διάθεση και τη ρωμαλέα σκέψη του ρεαλιστή συζύγου-μηχανικού· ο προπολεμικός κόσμος της αφε-

¹ Βλ. Γιώργος Π. Πεφάνης: «Από την εμπειρία του στρατοπέδου στη θεατρική γραφή. Ο *Κρυφός ήλιος*

του Ιάκωβου Καμπανέλλη. Πρώτη παρουσίαση», *Παράβασις* 6, 2005, σσ. 141-196.

λούς ονειροπόλησης, απέναντι στον ανατέλλοντα μεταβιομηχανικό κόσμο που επενδύει όλα τα παλιά όνειρα στην τεχνολογία: η μελαγχολική μουσική του Chopin σε contraste προς τον επιθετικό θόρυβο των νοητών μηχανών και το φευγαλέο ασύλληπτο όραμα απέναντι στην απλή εφεύρεση.

Το νήμα της πλοκής ακολουθεί μια μάλλον απλή πορεία. Ο αναγνώστης εισάγεται ευθύς αμέσως στον δραματικό μύθο από τον διάλογο της Μάρθας με τον Ιωσήφ. Η εξάχρονη απουσία του τελευταίου, όπως και η παλιά σχέση του με την Έλλη, αποτελούν την αφετηρία της δραματικής αφήγησης. Αν και δεν λείπει η προβολή στο μέλλον, κυρίως από τους δύο αντεραστές, τον Ιωσήφ και τον Πέτρο, η αναφορική λειτουργία του έργου κινείται κυρίως αναδρομικά. Η στροφή προς το παρελθόν όμως δεν σχηματίζει κανένα ημερολόγιο καταστροφών, όπως ενδεχομένως θα περίμενε κανείς από ένα πρωτόλειο. Οι αναδρομικές αναφορές είναι θολές, ελλειπτικές και σύντομες²· περισσότερο κρύβουν, παρά αποκαλύπτουν το παρελθόν, αλλά αυτό το παιχνίδι του βλέμματος μέσα στην ομίχλη δημιουργεί και τη βασική ατμόσφαιρα του έργου που επηρεάζει τη συμπεριφορά του Ιωσήφ και της Έλλης. Ο Καμπανέλλης δεν καταγράφει την πορεία μιας ιστορικής ύπαρξης, την περιτέτεια ενός προσώπου στα πρόσφατα χρόνια του πολέμου. Ο πόλεμος έχει τελειώσει πια³· βρίσκεται ήδη πίσω, ως ένα αμυδρό φόντο ενός πίνακα που τώρα θα αποτυπωθεί, μιας παράστασης που μόλις ξεκινάει. Ο αστερισμός όλων αυτών των φρικαλέων γεγονότων, χωρίς να έχει χαθεί, έχει παρέλθει. Δεν έχει παρέλθει όμως ο αστερισμός της παιδικής και νεανικής ηλικίας, που σηματοδοτεί και την κινητήρια δύναμη του έργου. Γι' αυτό πρέπει να την προσέξουμε περισσότερο, αν θέλουμε να διαμορφώσουμε μια αναγνωστική θέση ικανή να ελπιεύσει συνάμα την ιδιαιτερότητα αυτού του έργου και τις σχέσεις του με την υπόλοιπη δραματολογία — την οποία, άλλωστε, εγκαταλείπει.

Οι σχέσεις αυτές είναι σύνθετες και ποικίλες. Υπάρχουν μοτίβα, εικόνες, πρόσωπα και σχέσεις, που συνδέουν αυτό το αφετηριακό κείμενο με αρκετά μεταγενέστερα έργα. Οι ετερόκλητοι συγκατοίκτοι στο δωμάτιο του Ιωσήφ, που αποτελούν μια χαρακτηριστική συνεκδοχή της ελληνικής κοινωνίας και, από μια άλλη οπτική, μια μικρή απεικόνιση του πληθυσμού στην *Ανλή των θαυμάτων* ή στο *Παραμύθι χωρίς όνομα*, βρίσκουν το αντίστοιχό τους στη συγκατοίκηση των φυλακισμένων στον *Κρυφό ήλιο* και, κυρίως, στους ανθρώπινους τύπους που φιλοξενούνται στο διώροφο κτίριο της *Ηλικίας της νύχτας*. Ο ίδιος ο Ιωσήφ, μαζί όμως με τον Πέτρο, θα δώσουν από κοινού ορισμένα γνωρίσματά τους στον Αλέξη από την *Εβδομη μέρα της δημιουργίας*: ο πρώτος, την τάση φυγής από την πεζή πραγματικότητα και τις ποικίλες δυσχέρειές της, ενώ ο δεύτερος την εμπιστοσύνη του στην επιστήμη και την τεχνολογία. Όλα αυτά τα στοιχεία, στα οποία ο προσεκτικός μελετητής μπορεί να προσθέσει ακόμα περισσότερα και πιο ειδικά (ως προς τις λεκτικές εκφράσεις, τα προτασιακά σχήματα, ακόμα και τη στίξη⁴), μοιάζουν σαν ένας παλιός καθρέφτης που έρχεται στα χέρια μας εκ των υστέρων για να απεικονίσει αναδρομικά τη διαδρομή μιας σκέψης που προσανατολίζεται σε παρόμοια ανθρώπινα τοπία.

² Για το στικτικό σύστημα στα έργα του Καμπανέλλη βλ. Β. Πούγνερ: «Φιλολογικές παρατηρήσεις στα θεατρικά έργα του Ιάκωβου Καμπανέλλη», στο βιβλίο του Φιλολογικά και θεατρολογικά ανάλεκτα. Πέντε μελετήματα, Καστανιώτης, Αθήνα 1995, σσ. 393-420, και Γ.Π. Πεφάνης: *Ιάκωβος Καμπανέλλης. Ανιχνεύσεις*

και προσεγγίσεις στο θεατρικό του έργο, ό.π., σσ. 140-147. Βλ. επίσης και τη μεταπτυχιακή εργασία του Γιάννη Γαλαίου: *Η λειτουργικότητα των αποσπασματικών στο θεατρικό έργο του Ιάκωβου Καμπανέλλη*, Τομέας Νεοελληνικής Φιλολογίας, Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 1999.

Υπάρχει όμως ένα πολύ σημαντικό στοιχείο, που το συναντούμε με έμφαση τόσο στο *Οδυσσέα γύρισε σπίτι*, όσο και στην *Τελευταία πράξη*: τον απογοητευτικού νόστου. Το κεντρικό πρόσωπο της υπόθεσης περιπλανάται επί μακρόν σε μια περιπέτεια, για την οποία όλα τα έργα δεν μας δίνουν πολλές πληροφορίες: στον *Οδυσσέα* παίρνουμε ορισμένες, λιγότερες στην *Τελευταία πράξη* και καμία στο *Άνθρωποι και ημέρες*. Και στις τρεις περιπτώσεις όμως, υπάρχει η ίδια απογοητευτική κατάληξη. Ο νόστος του «ήρωα» αποβαίνει απογοητευτικός, από την υποτιθέμενη αρχική νοσταλγία του δεν μένει παρά το άλγος: χάνεται η αίγλη του προορισμού, η σαγήνη των αναμνήσεων απισχνάζεται μέσα στο απογυμνωμένο τοπίο της νέας πραγματικότητας, η οποία καθιστά έτσι τις ελπίδες φρούδες και την αναμονή μάταιη. Αυτό είναι το νόημα της απογοήτευσης του νεωτερικού Οδυσσέα, ως καταληκτικής φάσης μιας διαδικασίας που επαναλαμβάνεται και στα τρία αυτά έργα και που σε αυτό το πρωτόλειο είναι ακόμα πιο έντονη, δεδομένου ότι η απογοήτευση δεν έχει την πηγή της μόνο στην παρουσία των άλλων, αλλά και στον ίδιο τον εαυτό: ο Ιωσήφ αρχίζει και χάνει την εμπιστοσύνη του στα δικά του όνειρα, ο φαντασιακός κόσμος της νοσταλγίας του υπονομεύεται εκ των έδρων.

Μιλάμε για τον νεωτερικό Οδυσσέα, ως ένα εδραίο σύμβολο του μοντερνισμού και αυτό μας κάνει να σκεφτούμε ότι η διαδικασία του απογοητευτικού νόστου, που συναντούμε στα τρία αυτά έργα, αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής της καμπανελλικής δραματουργίας, της στρατηγικής της απομυστικοποίησης της ζωής, που δεν φτάνει εντούτοις στην απομύθευση του κόσμου. Η απομυστικοποίηση αποδιαρθρώνει τις επιμέρους σκηνοθεσίες των ονείρων, των ελπίδων, των προσωπικών σχεδίων και ουτοπιών. Η απομύθευση θα μπορούσε να αποτελέσει το όριο αυτής της διαδικασίας, το οποίο όμως δεν παραβιάζεται ποτέ. Πάντα μένει μια χαραμάδα στους κλειστούς τοίχους, πάντα προβάλλουν για λίγο «κρυφοί ήλιοι» μέσα από τις βαριές συννεφίες, ώστε να αρχίζει πάλι το παιχνίδι του μύθου, προσωπικού και συλλογικού. Ο κύκλος της απομυστικοποίησης κλείνει με την απο-γοήτευση: τα εφηβικά όνειρα αποδεικνύονται αδύναμα να επανασυνθέσουν τη χρονική αλληλουχία και να επανασυνδέσουν τους δύο νέους ανθρώπους. Ο Ιωσήφ φεύγει μόνος μέσα στη βροχή, νικημένος όχι τόσο από τη συμπεριφορά της Έλλης, όσο από τη δική του αμφιταλάντευση μπροστά στο όραμα του Πέτρου. Φεύγει και μας αφήνει την αίσθηση ότι δεν πιστεύει πλέον τόσο πολύ στα δικά του όνειρα. Αλλά και αυτό είναι μόνο μια αίσθηση, όχι μια βεβαιότητα. Δεν είμαστε βέβαιοι, (και εδώ έγκειται η αιφνιδιαστική στρατηγική του νέου δραματουργού), για το τι αισθάνεται πραγματικά ο Ιωσήφ, για το τι πραγματικά υπερισχύει μέσα του: η διπλή απογοήτευση του νόστου του ή η ισχυρή φαντασία του, που διεκδικεί ακόμα πεισματικά τα δικαιώματά της από τα σχέδια του νεαρού άνδρα. Μολονότι ο ίδιος ο Καμπανέλλης — για να μετέλθω μια κοινότητα βιογραφική αναλογία, που όμως στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει το νόημά της — θα προτιμήσει τον δρόμο της φαντασίας και της μυθοπλασίας από εκείνον της επιστημονικής επιτυχίας, καθώς δεν προέξοφλε η νοητή έκβαση του δράματος. Το σημαντικό είναι ότι αυτός ο άπειρος ακόμα δραματουργός διασώζει την απροσδιοριστία της εμπειρίας εκείνης, όπου κάποιος καλείται να επιλέξει τους θεμελιώδεις προσανατολισμούς του στη ζωή, ότι, με άλλα λόγια, αναδεικνύει την αμφισβήτηση της ανθρώπινης επιλογής ως μίας επιτελεστικής διαδικασίας και ως ένος ουσιώδους διακύβευματος.

Όπως ειπώθηκε προηγουμένως, η ζωή στο στρατόπεδο δεν επηρεάζει, (σε αντίθεση λ.χ. με τον *Κρυφό Ήλιο*), τη θεματική του έργου, τουλάχιστον, όχι εμφανώς. Υπάρχει όμως, από την άλλη πλευρά, ένα κοινό αυτοβιογραφικό υπέδαφος, γεγονός που επιβεβαιώνει εκ νέου ότι ο Καμπανέλλης, από τις πρώτες στιγμές της συγγραφικής του πορείας,

αντλεί το πρωτογενές υλικό του από αυτοβιογραφικές πηγές και παρουσιάζεται στη συνέχεια «ως ο κατ' εξοχήν βιοματικός συγγραφέας».³

Σε ποια σημεία εντοπίζονται οι πηγές αυτές; Το πιο έντονο, και ταυτοχρόνως το λιγότερο προβεβλημένο, σημείο είναι ο τόπος στον οποίο ο Ιωσήφ βρισκόταν για έξι χρόνια. Τόπος-καταφύγιο· τόπος εξορίας, τόπος εκτοπισμού; Κανείς, και βεβαίως ούτε ο ίδιος ο Ιωσήφ, δεν δίνει λεπτομέρειες. Μόνο μια μεταγενέστερη αναφορά του συγγραφέα μας οδηγεί στην εικασία ότι ο Ιωσήφ βρισκόταν σε στρατόπεδο συγκέντρωσης: «Το πρώτο [έργο: *Άνθρωποι και ημέρες*] ήταν και η πρώτη απόπειρα να γράψω θέατρο. Έχει σαν δραματικό υλικό το γυρισμό από ένα χιτλερικό στρατόπεδο συγκέντρωσης, κάποιου νέου που κρατήθηκε εκεί χρόνια. Στην προσδοκία της απελευθέρωσής του και μετά του γυρισμού του στο «σπίτι» έχει φορτώσει ένα σωρό όνειρα: τα όνειρα του μετά τον πόλεμο ανθρώπου. Όταν όμως γυρίζει, νομίζοντας πως θα βρεθεί σ' έναν κόσμο αντίδοτο στον κόσμο-τέρας του πολέμου, διαπιστώνει ότι βρίσκεται πάλι σ' έναν κόσμο-τέρας άλλης μορφής. Φυσικά ήταν πρωτόλειο, πολύ επηρεασμένο απ' τον Ίψεν, που μετά μανίας διάβασα και ξαναδιάβασα στις πρώτες μου εκείνες δίψες να μάθω θέατρο! Ωστόσο θα 'λεγα πως ήταν μια σωστή αρχή». Τα λόγια αυτά γράφονται τον Μάιο του 1987, ως προλόγισμα μιας έκδοσης έργων που θα ακολουθήσει δύο χρόνια αργότερα⁴ και παρά τις τέσσερις δεκαετίες που μεσολαβούν από τη συγγραφή του *Άνθρωποι και ημέρες*, κατά τις οποίες το κείμενο του έργου ελάνθανε και για τον ίδιο τον συγγραφέα, θα πρέπει να τους δείξουμε εμπιστοσύνη για την ακρίβειά τους. Αυτά τα φιδογυριστά μνημονικά μονοπάτια του Καμπανέλλη, όσο περίπλοκα και αν είναι, σπάνια τον προδίδουν, πολλώ δε μάλλον όταν πρόκειται να τον οδηγήσουν πίσω στο στρατόπεδο συγκέντρωσης.

Θα πρέπει λοιπόν, διαβάζοντας το κείμενο που ακολουθεί, να δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση σε αυτόν τον τόπο της φρίκης και του μαρτυρίου, μολοντί δεν μπορεί να ταυτοποιηθεί ενδοκειμενικά, ούτε, κατά συνέπεια, μπορεί να ανιχνευθεί η ερήμωση και η συντριβή που προκαλεί στον αναγνώστη, γιατί θα μπορούσε, ωστόσο, να φωτίσει καλύτερα αυτήν τη μελαγχολία, την απογοήτευση, αλλά και την κρυφή ελπίδα που αναδύεται κάποιες στιγμές από τη «σκοτεινή» σκέψη του ιδεαλιστή νεαρού· σκέψη που, ας σημειωθεί εξαρχής, παραμένει αμφισβητούμενη, αν όχι συγκεχυμένη, μέχρι το τέλος.

Αλλά και στην έμφασή μας αυτή χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή: δεν είναι τόπος καταγωγικός, όπως συμβαίνει στον *Κρυφό ήλιο* ή στην *Οδό*, αλλά ένα λίκνο ενηλικίωσης και πνευματικής μαθητείας. Αυτό εξηγείται καλύτερα εάν σκεφτούμε ότι δεν αποτελεί αφηγηρία για τον παρόντα αστικό τόπο, που αντιπροσωπεύει το «σπίτι» της επιστροφής, αλλά έναν ενδιάμεσο τόπο που συνδέει, ρηγματικά έστω και, βεβαίως, τραυματικά, το «εδώ» του δραματικού παρόντος με τον γενέθλιο τόπο της παιδικής ηλικίας και της εφηβείας. Ο γενέθλιος τόπος. Για άλλη μια φορά η Νάξος ζωντανεύει μέσα από το μυθικό της περίβλημα, με τα κάστρα, τα έρημα φράγματα αρχοντικά και τα χορταριασμένα καλντερίμια, αλλά και τους καλόγερους να παίζουν αρμόνιο στα μισοσκοτεινά (σ. 34). Αυτή η μυθολογία της πατρίδας, που εκ των υστέρων θα αποδειχθεί επίμονη και πολύμορφη στις μεταμorfώσεις της σε πλείστα όσα έργα του συγγραφέα, φαίνεται, μέσα από την προνομαζή θέση του ύστερου αναγνώστη, ότι δεν είναι απλώς μια νησιωτική εικονοποιία ή μια περιουσία εικόνων και αναμνήσεων, όπως συμβαίνει συχνά με πολλούς άλλους συγγραφείς.

³ Βλ. Γιώργος Π. Πεφάνης: *Ιάκωβος Καμπανέλλης. Ανιχνεύσεις και προσεγγίσεις στο θεατρικό του έργο*,

Κέδρος, Αθήνα 2000, σ. 31.

⁴ Ιάκωβος Καμπανέλλης: *Θέατρο Δ'*, Κέδρος, Αθήνα

Με τον Καμπανέλλη συμβαίνει μάλλον κάτι διαφορετικό, το οποίο γίνεται πιο εμφανές και, ίσως, πιο εντυπωσιακό τώρα με την παρουσία αυτού του πρωτόλειου έργου. Αυτή η μυθολογία της πατρίδας δεν είναι απλώς μία πλούσια δεξαμενή που τροφοδοτεί τα επιμέρους έργα με πρόσωπα και σχέσεις, με χρώματα ή με ήχους· είναι ένα ιδιότυπο «θέατρο» που αρχίζει να εκτυλίσσεται προτού καν αρχίσει η γραφή του κειμένου. Και ιδού γιατί. Αυτό που διαπερνά τα καμπανελλικά κείμενα δεν είναι τόσο το μυθολογικό περιεχόμενο της πατρίδας, αλλά αυτή η ίδια η επιτέλεση του μύθου της κάθε φορά που πρόκειται να γραφτεί ένα αντίστοιχο έργο. Το ζήτημα εδώ δεν είναι τόσο να προσδιορίζουμε τις αναδρομές του συγγραφέα στο παρελθόν του, όσο γοητευτικές και αν είναι αυτές, όσο την ενεργοποίηση στιγμών, διαθέσεων και μνημονικών τόπων⁵ σε νέα κάθε φορά συμφραζόμενα και βιωματικά περιβάλλοντα. Αυτό που ενδιαφέρει δεν είναι τόσο το τι ενεργοποιείται, αλλά η ίδια η πράξη της ενεργοποίησης, ως μια χειρονομία που θέτει σε κίνηση ψυχικές δυνάμεις και τις εφαρμόζει σε νέα σκηνικά. Οι διάφορες συναντήσεις με την ιστορία ή τις επιμέρους προσωπικές ιστορίες σκηνοθετούν εκ νέου κάθε φορά τις σχέσεις των προσώπων με το παρελθόν τους και κατασκευάζουν νέα σκηνικά δράσης και νέους μύθους — ακόμα και όταν το σκηνικό ονομάζεται με το ίδιο όνομα (Νάξος), ακόμα και όταν ο μύθος παρουσιάζει τα ίδια χαρακτηριστικά (νόστος). Έτσι, ανεξαρτήτως περιοχόμενου, δομής ή ύφους, ανεξαρτήτως προσώπων και διαπροσωπικών σχέσεων, κάθε έργο εκφράζει τον επιτελεστικό χαρακτήρα των ανθρώπινων μύθων,⁶ των μύθων που χάνονται και αναγεννώνται ή με άλλους λόγους, την ικανότητα, (αλλά και την ανάγκη) των ανθρώπων να σκηνοθετούν ξανά και ξανά τη ζωή τους μέσα από τα σταυροδρόμια της μνήμης και της φαντασίας.

Επομένως, χωρίς τους δύο αυτούς τόπους να υφέρουν στα λόγια και στις σιωπές του Ιωσήφ, κατά κύριο λόγο, αλλά και της Έλλης, δεν μπορούμε να καταλάβουμε αυτό που συνδέει βαθύτερα το αρχικό αυτό έργο με τη δραματοουργία που ακολουθεί τα επόμενα εξήντα χρόνια και που δεν είναι άλλο από τη συνεχώς ανανεούμενη σκηνοθεσία του μύθου του γενέθλιου τόπου, που ισοδυναμεί με τον μύθο μιας παιδικής ηλικίας της ανθρωπίνης συνείδησης. Ο Καμπανέλλης γράφει ενδεχομένως το ίδιος έργο, αλλά αυτό το έργο ανανεώνεται και «ετεροποιείται» συνεχώς, η σκέψη του δεν είναι μία σκέψη που ελαύνεται από το παρελθόν, από τα «φαντάσματα» του παρελθόντος, αλλά μια σκέψη που επικαιροποιεί το παρελθόν, μέσω μιας επιτέλεσης του ίδιου του μύθου του παρελθόντος ως πηγής του εκάστοτε παρόντος. Υπό το πρίσμα αυτό μπορούμε να μιλάμε για θεατρικότητα της καμπανελλικής σκέψης πριν από τη θεατρικότητα του καμπανελλικού έργου και χάριν αυτής.

1989, σ. 21.

⁵ Βλ. Pierre Nora: *Les lieux de mémoire*, τόμ. 1, Gallimard, Paris 1984 και «Between memory and history: *Les lieux de mémoire*», *Representations* 26, 1989, σσ. 7-25.

⁶ Αυτήν την προβληματική επεξεργάζεται υπό ένα γενικότερο πρίσμα ο Στάθης Γουργουρής στο βιβλίο του *Στοχάζεται η λογοτεχνία; Η λογοτεχνία ως θεωρία σε μια αντιμυθική εποχή*, Νεφέλη, Αθήνα 2006.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΙ ΗΜΕΡΕΣ

Ένα πολύ ευρύχωρο χώλλ στο σπίτι της Μάρθας. Αριστερά φαίνεται ένα μέρος της εισόδου με μια τζαμόπορτα. Στην πλευρά της εισόδου ένα μεγάλο παράθυρο, με κουρτίνες που βλέπει προς τον κήπο, πιάνει περίπου το μισό του τοίχου. Στο βάθος αριστερά το δεξί φύλλο μιας μεγάλης πόρτας αφήνει να φαίνεται ένα μέρος από τη σάλα του σπιτιού. Μια άλλη πόρτα με μεγάλα καρώ, σκεπασμένη με κουρτινάκια από λεπτότατο ύφασμα κλείνει το εργαστήριο του Μηχανικού. Στον τοίχο δεξιά, υπάρχει άλλη μια πόρτα. Τα έπιπλα είναι παλιά και λουστραρισμένα σε σκούρο χρώμα. Ένα πορτ-μαντώ κοντά στην είσοδο, δύο στήλες για βάζα στις γωνίες, μια κονσόλα στο βάθος μ' ένα καθρέφτη οβάλ από πάνω. Στον τοίχο δεξιά ένας μεγάλος μπουφές. Στη μέση, πάνω σ' ένα τριμμένο χαλί, ένα τραπέζι, ένας καναπές και δύο πολυθρόνες. Το τραπέζι είναι φορτωμένο με εφημερίδες, βιβλία, περιοδικά και μια λάμπα πορτατίφ. Πολλά κάδρα στους τοίχους. Ο χώρος φωτίζεται από το τελευταίο φως μιας χινοπωριάτικης βροχερής ημέρας. Στη σάλα υπάρχει το ίδιο φως, πιο αμυδρό μονάχα, χάρη στην υπόσταση. Ακούγεται το καμπανέλλι της εξώπορτας κι έπειτα από λίγο το κουδούνι της εισόδου να χτυπά κατ' αραιά διαστήματα. Απ' την πόρτα δεξιά, βγαίνει η Μάρθα. Είναι περίπου πενήντα χρονών, με ωραίο σώμα κι άσπρα μαλλιά στους κροτάφους. Τα χαρακτηριστικά της είναι λεπτά. Φαίνεται πως ήταν όμορφη στα νιάτα της. Στέκει και παρακολουθεί το επανειλημμένο χτύπημα του κουδουνιού σα να 'ναι κάτι που συμβαίνει συχνά. Στην είσοδο παρουσιάζεται ο Ιωσήφ. Είναι μάλλον ψηλός και αδύνατος. Έχει μαύρα μαλλιά και βλέμμα ξεστό κι ανήσυχο. Είναι τριάντα χρονών. Η κίνησή του είναι αργή με γεμάτη από μια εσωτερική δράση. Στέκει και περιμένει, ώσπου ανοίγει τη τζαμόπορτα και μπαίνει στο χώλλ. Ρίχνει μια ματιά γύρω και τελευταία στιγμή στέφει στη Μάρθα. Εκείνη μένει για λίγο αμίλητη κι έπειτα λέει μ' ένα χαμόγελο που δείχνει και ανησυχία μαζί.

ΜΑΡΘΑ

Εσύ Ιωσήφ!

ΙΩΣΗΦ

Εγώ. Πάνε μέρες τώρα που έρχομαι, μα φαίνεται πως δε θα 'τυχε να βρίσκεστε σπίτι.

ΜΑΡΘΑ

Μπορώ να 'μαι ειλικρινής μαζί σου;

ΙΩΣΗΦ

Νομίζω ότι πρέπει!

ΜΑΡΘΑ

Είμαι κάθε απόγευμα εδώ κι ακούω που χτυπάς...

ΙΩΣΗΦ

Το ξέρω!

ΜΑΡΘΑ

Δεν ήθελα όμως ν' ανοίξω γιατί...

ΙΩΣΗΦ

Το ξέρω!

ΜΑΡΘΑ

Ιωσήφ, λυπάμαι τόσο πολύ που είμαι υποχρεωμένη...

ΙΩΣΗΦ

Καμιά σημασία! Μια χάρη μονάχα! Αφήστε με να μείνω για λίγο εδώ!

ΜΑΡΘΑ

Αυτό είναι το λιγότερο που μπορείς να ζητήσεις!

ΙΩΣΗΦ

Είναι κι αυτό πολύ τώρα πια, μια και το σπίτι ανήκει σε εκείνον!

(Κάθεται στον καναπέ)

- ΜΑΡΘΑ Θέλεις ν' ανάψω φως;
 ΙΩΣΗΦ Όχι!
- ΜΑΡΘΑ Θέλεις να μείνεις μονάχος;
 ΙΩΣΗΦ Προτιμώ να μείνετε κοντά μου!
- ΜΑΡΘΑ (Κάθεται) Τι έκανες όλα αυτά τα χρόνια Ιωσήφ;
 ΙΩΣΗΦ Τίποτα!
- ΜΑΡΘΑ Δε γράφεις πια;
 ΙΩΣΗΦ Τα γραφτά μου δεν έχουν καμιά πέραση! Φαίνεται πως αλλάξανε πολλά πράγματα σ' αυτά τα χρόνια κι εγώ δεν κατάλαβα γυν απ' αυτήν την αλλαγή!
- ΜΑΡΘΑ Αυτό είναι ολοφάνερο!
 ΙΩΣΗΦ (Με πίκρα) Βέβαια ε; Αλλιώς δε δικαιολογείται και το πώς έρχομαι εδώ. Δεν έρχομαι όμως από δική μου θέληση. Με φωνάζει.
- ΜΑΡΘΑ Εννοείς;
 ΙΩΣΗΦ Η Έλλη! Ποιος άλλος; Είμαι από εκείνους που εύκολα περιφρονεί κανείς, μα και πολύ εύκολα του ζητάνε βοήθεια! Δε θ' αρνηθείτε ότι κι εσείς η ίδια με νοσταλγείτε πολλές φορές.
- ΜΑΡΘΑ Όχι, δεν το αρνίμαι, μ' όλο που ο τρόπος που το λες...
 ΙΩΣΗΦ Δείχνει εγωισμό, το ξέρω... μα υπάρχει και τόση πίκρα μαζί που δε θα έπρεπε να προσέξετε το πρώτο!
- ΜΑΡΘΑ Περιέργα συναισθήματα μου γεννιούνται άμα σε βλέπω!
 ΙΩΣΗΦ Περιέργα; Όχι ανικανοποίητα;
- ΜΑΡΘΑ Ανικανοποίητα;
 ΙΩΣΗΦ Ναι. Μ' αγαπάτε κι όμως διώχνετε! Μα δε θα 'ρχόμουν ποτέ πια εδώ αν... αν κάτι άλλο δε μ' έφερε! Βγαίνω απ' το σπίτι μου να πάω μια βόλτα και χωρίς να το καταλάβω βρίσκομαι σε λίγο στο κατώφλι του κήπου σας. Μερικές φορές συμβαίνουν σοβαρά πράγματα που εξαρτίζονται από αφηρημένες αιτίες. Ίσως να μην ερχόμουν αν δεν ήταν τόσο μελαγχολικό το σημερινό απόγευμα, κι αν το φως δεν έμπαινε τόσο αμυδρά δω μέσα, έτσι που πιθανόν ν' αμφιβάλλετε αν είμαι και στην πραγματικότητα το σπίτι σας, ή τάχα μιλάτε με το φάντασμά μου! (Σηκώνεται). Γιατί δε δεν είναι καθόλου απίθανο να 'χω αφήσει ένα φάντασμα εδώ μέσα; Στο σπίτι αυτό, που τόσο αγάπησα και του 'δωκα τόσα από την ψυχή μου! Εδώ μέσα που ξετύλιξα κάθε μου σκέψη και όνειρο! Εδώ που πλάστηκα σαν άνθρωπος! Εδώ που πόνεσα όσο πουθενά αλλού!
- ΜΑΡΘΑ Σώπα Ιωσήφ!
 ΙΩΣΗΦ Καλά σωπαίνω! Μα να φοβάστε πιο πολύ τη σιωπή! Σπάνια σωπαίνει κανείς για άλλο λόγο έξω απ' αυτόν: «να κρύψει ότι έχει μέσα του» κι όχι απ' τον εαυτό του, μα απ' τους άλλους! Καταλαβαίνετε τι θέλω να πω;
- ΜΑΡΘΑ Ναι, μα γελιέσαι!
 ΙΩΣΗΦ Έστω. (Παύση) Κάνατε το παν για να με βγάλετε απ' το δρόμο σας. Όμως εγώ δε σας είχα κάνει ποτέ κακό. Βέβαια κάνατε ότι σας επέβαλε η λογική. Η λογική! Τι εμπόδιο που στάθηκε σε κάθε λογική σας απόφαση! Αυτό είναι αλήθεια! Όσπου μια τελευταία σας με πέταξε μια και καλή έξω απ' το σπίτι σας.
- ΜΑΡΘΑ Δεν μπορείς όμως να μας κατηγορείς γι' αυτό! Αν είμαστε ένοχοι σε

- κάτι απέναντί σου είναι ότι είμαστε εμείς, όχι η αιτία, μα η αφορμή που πικράθηκες.
- ΙΩΣΗΦ Φυσικά όχι! Δε σας κατηγορώ. Μα μ' όλο λοιπόν που με πετάξατε, που με διώξατε, από την άλλη μεριά σωπαίνετε και με κρατάτε μακριά σας! Ξέρω πόσο κακό κάνω στον εαυτό μου που έρχομαι. Τίποτα δε με κοιλαλεύει τόσο πολύ όσο η σιωπή σας και η απουσία μου. *(Παύση. Αλλάζει τόνο)* Τα απογεύματα ήταν πάντα τόσο μελαγχολικά εδώ μέσα! Όσο και να θυμώσω μαζί σας δε θα πάψω ν' αγαπώ και το παραμικρό που συνδέεται με σας.
- ΜΑΡΘΑ Κι εμείς σ' αγαπήσαμε Ιωσήφ και μάλιστα πάρα πολύ!
- ΙΩΣΗΦ Μ' αγαπήσατε το ξέρω. *(Κοιτά τη σάλα)* Εκεί μέσα ε;
- ΜΑΡΘΑ *(Δακρυσμένη και με πολλή συγκίνηση)* Μη με πάρεις για αναίσθητη Ιωσήφ! Έζησα τ' όνειρό σας με την ίδια ζωντάνια που το ζήσατε και εσείς. Το ζήσα σ' όλες του τις χαρές και τις λύπες. Αποδείχτηκε όμως πως θα 'μενε πάντα όνειρο! Δεν είν' έτσι; Η Έλλη αρρώστησε! Ξενύχτισα νύχτες και νύχτες κλαίγοντας στο προσκεφάλι της. Δεν ήσουν συ η αιτία για όλα αυτά; Αλίμονο Ιωσήφ δεν ήσουν εσύ που θα την έκανες ευτυχισμένη! Το σκεφτήκαμε καλά άμα πέρασε η αρρώστια της κι αποφασίσαμε..., όχι, δε θα μπορούσες εσύ να την κάνεις ευτυχισμένη!
- ΙΩΣΗΦ Όμως εγώ θα 'δυνα και τη ζωή μου γι' αυτήν!
- ΜΑΡΘΑ Το πιστεύω. Μα δε φτάνει η αγάπη για να κάνεις έναν άνθρωπο ευτυχισμένο.
- ΙΩΣΗΦ Κι όμως η αγάπη...
- ΜΑΡΘΑ Η αγάπη! Έχω υποφέρει πολύ στη ζωή μου! Γελάστηκα στο τι πρέπει να είναι η ζωή! Αλίμονο όχι δε φτάνει η αγάπη!
- ΙΩΣΗΦ Όστε από πείρα με διώξατε;
- ΜΑΡΘΑ Είναι σκληρό να ομολογεί κανείς την αλήθεια! Στη ζωή του παιδιού μου θα σταθώ πιο συνετή απ' ότι στάθηκα για τη δική μου!
- ΙΩΣΗΦ Μετανιώνω που πήρα το θάρρος ν' ανοίξω την πόρτα σας. Γιατί να ξαναγυρνά κανείς σε πράγματα που έπρεπε να 'χει αφήσει οριστικά και μάλιστα να του περνά κι απ' το νου πως μπορεί να ξαναβρεί τα ίδια όπως άλλοτε! Δύσκολα συνηθίζουμε σ' ό,τι δεν επιθυμούσαμε να 'χει γίνει! *(Σηκώνεται)* Πρέπει να φεύγεις Ιωσήφ! Όπου να ναι θα έρθουν. Καλά!
- ΜΑΡΘΑ Κι αν θέλεις...
- ΙΩΣΗΦ Ναι, δε θα ξανάρθω!
- ΜΑΡΘΑ Είναι άσκοπο! Μπορεί να συμβούν μάλλον δυσάρεστα πράγματα!
- ΙΩΣΗΦ Ασφαλώς! Πρέπει εξάλλου να καταλάβω ότι τώρα πια...
- ΜΑΡΘΑ Κι έπειτα, πίστεψέ με Ιωσήφ, η Έλλη είναι τώρα άλλος άνθρωπος, δεν έχει καμιά σχέση με εκείνη που ήξερες. Θα σε πλήγωνε να την έβλεπες έτσι!
- ΙΩΣΗΦ Βέβαια, τότε δεν υπάρχει λόγος να τη δω!
- ΜΑΡΘΑ Ίσως μάλιστα να 'διωχνες τη λίγη χαρά και ησυχία που έχουμε επί τέλους εδώ μέσα!
- ΙΩΣΗΦ Σωστά, δεν πρέπει να ταράξω την ησυχία σας και να διώξω τη χαρά σας!

- ΜΑΡΘΑ Είμαι μάννα! Έχω καθήκον να προστατέψω την ευτυχία του παιδιού μου!
- ΙΩΣΗΦ Βέβαια! Να την προστατέψετε από το θείο που τη λάτρευε. Από μένα!
- ΜΑΡΘΑ Με συγχωρείς Ιωσήφ! Ήταν άστοχη η έκφρασή μου!
- ΙΩΣΗΦ Όχι δα, δεν ήταν καθόλου άστοχη! Δεν υπάρχει λόγος να με υπερασπίζετε αλλάζοντας τις λέξεις! Ειλικρινά, σας ευχαριστώ που μ' αφήσατε να μείνω για λίγο εδώ!
- ΜΑΡΘΑ Μα τι λόγια είναι αυτά Ιωσήφ! Δε φαντάζεσαι με πόση χαρά θα δεχόμουν τις επισκέψεις σου αν ήμουν μονάχη!
- ΙΩΣΗΦ Το ξέρω. *(Πάει προς την έξοδο).*
- ΜΑΡΘΑ Δύσκολα συνήθισα στην απουσία σου Ιωσήφ!
- ΙΩΣΗΦ Είναι περίεργο μα την αλήθεια, πολύ οξύμωρες είναι οι σχέσεις μου με τους ανθρώπους! *(Ανοίγει την πόρτα και κοιτά έξω).* Θα βρέξει! Όταν ερχόμουν φυσούσε ένας υγρός αέρας!
- ΜΑΡΘΑ Ναι, ναι χειμώνιασε πια! *(Έχει σηκωθεί και στέκει σιμά στον καναπέ).*
- ΙΩΣΗΦ Κι ο κήπος σας γέμισε κίτρινα φύλλα! Τι μελαγχολικό θέαμα. Μπορείς και να κλάψεις! *(Βγαίνει κλείνοντας αθόρυβα την πόρτα. Η Μάρθα μένει για λίγο στη θέση της κι έπειτα πάει στον μπουφέ κι ανοίγει ένα από τα κάτω συρτάρια του. Παίρνει ένα κομμάτι μουσικής και μπαίνει στη σάλα. Από εκεί ακούγεται να παίζει στο πιάνο της την Tristesse του Σοπέν. Λίγο μετά ακούγεται το καμπανέλλι της ανλόπορτας. Η Μάρθα έρχεται βιαστική στο χωλλί, κοιτά από το παράθυρο έξω κι ανοίγει την είσοδο. Μπαίνουν ο Στέφανος, η Έλλη κι ο Πέτρος. Ο Στέφανος είναι ένας καλοστεκούμενος εξηντάρης. Έχει πρόσωπο με μπόλικες βαθιές ρυτίδες και μια ακόμη πιο βαθιά στις άκρες των χειλιών, ζωγραφίζει εκεί ένα πικρόχολο μισόγελο. Η κίνησή του κι οι γκριμάτσες του δείχνουνε κούραση και ματαιότητα. Η Έλλη είναι εικοσιέξι χρονών και μοιάζει της μητέρας της. Το ντύσιμό της είναι απλό και κομψό. Έχει τα μαλλιά χτενισμένα ρολό και τα μάτια της είναι πολύ ζωηρά μ' όλο που συνήθως παίρνουν την έκφραση μιας μελαγχολικής έκστασης. Ο Πέτρος είναι ένας γερός άντρας γύρω απ' τα τριάντα, ψηλός κι αθλητικός. Έχει οβελτάδα στην κίνησή του και θετικότητα. Μιλά για τις ιδέες του μ' έναν ενθουσιασμό υγιή αντίθετα απ' την Έλλη που είναι κάπως εμφαντική. Η έκφρασή του είναι γλυκιά και τραχιά μαζί. Ολόκληρος δείχνει ένα βέβαιο δυναμισμό).*
- ΜΑΡΘΑ Καλώς τους. Στέφανε, σαν τα χιόνια!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Καλά, καλά το ξέρω, έχω καιρό να έρθω!
- ΠΕΤΡΟΣ Τι σκοτεινά που είναι δω μέσα! *(Γυρίζει το διακόπτη δύο φορές και το δωμάτιο πλημμυρά στο φως).*
- ΜΑΡΘΑ Πάω να σας φτιάξω καφέ και θα τα πούμε.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ *(Βγάζοντας το πανωφόρι του όπως κι οι άλλοι δύο).* Εμείς, ξέρεis έχουν με μια φλέγουσα συζήτηση!
- ΜΑΡΘΑ *(Φεύγοντας).* Όπως πάντα!
- ΠΕΤΡΟΣ Λοιπόν, κύριε θείε!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Άκουσε γιε μου!
- ΕΛΛΗ Έλα και γονάτισε αυτή τη φορά!

- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Υπομονή! Ξέρεις καλά ότι από τεχνικά ζητήματα δεν ξέρω απ' ότι και ιε-
ρογλυφικά, γι' αυτό τα αφήνω στην άκρη και ας σε κρεμάσουν οι ειδή-
μονες!
- ΕΛΛΗ Μπράβο αυτό είναι πολύ ενθαρρυντικό!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δεν είστε από εκείνους που αποθαρρύνονται. Δυστυχώς! Αλλά όσο για
τ' άλλα, δηλαδή που δίνεις σώνει και καλά στις παλιομηχανές σου τη θέ-
σηάκου πράγματα- ενός παράγοντα λέει ηθοπλαστικού! Ε! Ανιψιέ! Πί-
στεψέ με πως όταν το διάβασα γέλασα με την ψυχή μου.
- ΠΕΤΡΟΣ Παρακάτω!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Παρακάτω; Λοιπόν και τώρα πάλι με το ζόρι κρατιέμαι! (Κάθονται)
- ΕΛΛΗ Αυτό λέγεται πια αγνωμοσύνη και ξεροκεφαλιά!
- ΠΕΤΡΟΣ Πραγματικά θείε, αν είχα τα χρόνια σου, ή αν είχες εσύ τα δικά μου θα
σ' έλεγα ξεροκέφαλο!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Περιττόν! Λίγο πολύ με είπατε κιόλας κι οι δυο σας.
- ΠΕΤΡΟΣ Άκουσε θείε μου, ας αφήσουμε τ' αστεία! Αυτό είναι κάτι που πρέπει
τέλος πάντων να το καταλάβεις μια μέρα! Το ότι μια μηχανή...
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μη φαντάζεσαι ότι δεν προσπαθώ!
- ΕΛΛΗ Άφησέ τον Πέτρο. Είναι άδικος κόπος. Έπειτα είναι φως φανερό ότι το
κάνει επίτηδες!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Με συγχωρείς κόρη μου. Δεν το κάνω καθόλου επίτηδες! Ένας άν-
θρωπος στην ηλικία μου, πρέπει να το καταλαβαίνεις, ότι δεν έχει και
πολύ όρεξη για αστεία! Μα για σταθείτε εδώ που τα λέμε να σας τα πω
κι από την καλή. Δε μου λες εσύ γιε μου! Μηχανικός είσαι ή κοσμοδι-
ορθωτής -κι εσύ!
- ΠΕΤΡΟΣ Αυτό δα είναι ίσα- ίσα το λάθος σου! Το να νομίζεις ότι το κάθε πράγ-
μα δεν είναι τίποτα παραπάνω απ' αυτό που βλέπεις. Ούτε πιο πίσω πας
ούτε πιο μπρος για να δεις από πού και πώς έρχεται και πού θα πάει!
Εγώ όμως πιστεύω κι αγαπώ τη δουλεία μου και δεν τη βλέπω σαν κάτι
ξεχωριστό και μεμονωμένο, σαν κάτι που δεν έχει σχέση με οτιδήποτε
συμβαίνει γύρω μου!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ρητορείες της κακιάς ώρας!
- ΠΕΤΡΟΣ Με συγχωρείς! Δε μπορεί κάτι που αλλάζει από μέρα σε μέρα τις συν-
θήκες της ζωής μας να μην έχει αντίκτυπο σ' όλες γενικώς τις εκδηλώ-
σεις μας;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Αυτό πια λέγεται Μηχανολογικός Ρομαντισμός!
- ΠΕΤΡΟΣ Αυτό Ρομαντισμός; Αυτό είναι μια χειροπιαστή Αλήθεια!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ουφ, για όνομα της Παναγίας! Αλήθειες, βαρέθηκα ν' ακούω αλήθειες
και να ζω με ψέματα!
- ΠΕΤΡΟΣ Ωστόσο δε μου χωρά στο μυαλό γιατί δεν πείθεσαι!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Εσύ επείσθης! Φτάνει!
- ΠΕΤΡΟΣ Ωστόσο κύριε θείε μπορώ να σε δικαιολογήσω!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Σας παρακαλώ, φτάνουν αυτές οι Μηχανικές σας συγκινήσεις! Μου
χτυπάνε στα νεύρα!
- ΕΛΛΗ Τώρα ζητάς να υπεκφύγεις!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Να υπεκφύγω; Τάχα γιατί;
- ΠΕΤΡΟΣ Αυτό είναι κάτι πολύ συνηθισμένο σε σένα! Όπου δεν μπορείς να προ-

σαρμωστές αστείευσαι, βρίσκεις ένα σωρό ελαττώματα, τα καταδικάζεις όλα εις τον δι' αγχόνης θάνατο, βάζεις στραβά το κατελάκι σου και φεύγεις.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δηλαδή θέλετε σώνει και καλά να πιστέψω ότι η μηχανή θα με διδάξει εμένα ειλικρίνεια, βεβαιότητα και...τι άλλο;

ΕΛΛΗ Εκείνο που σου λείπει πιο πολύ απ' όλα!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Τουτέστιν;

ΕΛΛΗ Ευθύτητα!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Παιδιά μου, λυπάμαι πάρα πολύ, αλλά δε μπορώ να το πιστέψω!

ΠΕΤΡΟΣ Πολύ απλό! Είσαι πνεύμα αντιλογίας. Ίσως μια μέρα το καταλάβεις!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Σα να λέμε θ' ακούω εκείνο το παμ- παμ- παμ και θα διδάσκομαι!

ΠΕΤΡΟΣ Ακριβώς εκείνο το παμ-παμ παμ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Όχι ανιψιέ! Ας πιάσουμε μια άλλη κουβέντα!

ΠΕΤΡΟΣ Μαζί σου δεν τελειώνει λογικά καμιά.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Αυτό παραπάει, ευχαριστώ!

ΠΕΤΡΟΣ Ωχού! Μου θύμωσες πάλι!

ΕΛΛΗ Ναι, τα 'χει κάτι τέτοια!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Να θυμώσω εγώ; Όχι! Αυτοκολλακεύστε!

ΠΕΤΡΟΣ Μα άκουσε να δεις! Πώς σου φαίνεται πως άμα είμαι μελαγχολικός σεργιανώντας ανάμεσα στις μηχανές αισθάνομαι να ξανανιώνω;

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μένανε ρωτάς;

ΠΕΤΡΟΣ Ή γιατί δεν ένιωσα ποτέ αδύνατος και απογοητευμένος;

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Πού ξέρω εγώ;

ΠΕΤΡΟΣ Γιατί λοιπόν δεν πιστεύεις όσα σου λέω; Όλα αυτά συμβαίνουν σε μένα και στην Έλλη! Πλάι σε κείνη την κολοσσιαία δύναμη κι ενέργεια που ένα σου δαχτυλάκι βάζει σε κίνηση, αισθάνεσαι δύναμη, περηφάνια! Είναι κάτι άψυχο μα τα' αγαπάς όπως κι ένα βιβλίο! Στο βιβλίο διαβάζεις κάτι όμορφο συγκινιέσαι! Μα κι η μηχανή και κάθε έργο ανθρώπινο αν έχεις μάτια για να το δεις φυσικά, κι αυτιά θα ακούσεις κι απ' αυτό μια όμορφη ιστορία!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Νόμιζα πως δεν έχεις φαντασία! Να που έχεις παραπάνω απ' όση πρέπει!

ΠΕΤΡΟΣ Δηλαδή όλ' αυτά που σου λέω είναι φαντασιοπληξίες;

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Φυσικά! Και καλά θα κάνεις να μην ξαναδημοσιεύσεις άρθρα όπως το «Η μηχανή στη Σημερινή κοινωνία» και το «Μηχανικός πολιτισμός».

ΠΕΤΡΟΣ Ξέρεις τι λες;

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ή τουλάχιστον ν' ασχολείσαι με πράγματα πιο πολύ της αρμοδιότητάς σου και ν' αφήσεις τις φιλοσοφίες!

ΠΕΤΡΟΣ Ευτυχώς όμως δεν σκέφτονται όλοι όπως εσύ! Υπάρχουν άνθρωποι που...

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ε, ναι! Δεν πιστεύω πως είσαι μονάχος που αισθάνεσαι την ανάγκη να διδάχτεις από τις μηχανές! Θα υπάρχουν και άλλοι ασφαλώς! Καμιά δεκαριά ξεροκέφαλοι!

ΠΕΤΡΟΣ Λάθος! Εδώ έχω ένα συγχαρητήριο γράμμα για τα άρθρα μου από την Εταιρεία Τεχνικών Επιστημόνων! (Βγάνει απ' την τσέπη ένα χαρτί και του το δίνει). Ορίστε!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ (Φορά τα γυαλιά του και διαβάζει παίζοντας νευρικά τα χείλια).

- ΠΕΤΡΟΣ Τι λες τώρα! Δεν πιστεύω να 'χεις την τόλμη να βγάλεις τρελούς ανθρω-
πους οι οποίοι...
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Απλούστατα, δεν υπάρχει λόγος να τους λογαριάζω πιο πολύ από σένα.
Εσύ και μόνο είσαι αυθεντία σε κάτι τέτοια, οι άλλοι περισσεύουν. *(Δι-
πλώνει το χαρτί και του το δίνει)*. Κρύψ' το μην το χάσεις!
- ΠΕΤΡΟΣ *(Το παίρνει και αρχίζει να το σκίζει με πολλή ηρεμία)*.
- ΕΛΛΗ Πέτρο! Θέε μου γιατί το σκίζεις;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μπα! *(Κάνει να τον συγκρατήσει)*.
- ΕΛΛΗ 'Ηθελα να το κρύψω!
- ΠΕΤΡΟΣ Γιατί να το κρύψεις; Ένα παλιόχαρτο!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Παλιόχαρτο; Κύριε ελέησαν! Δεν είσαι στα καλά σου!
- ΠΕΤΡΟΣ *(Αφήνει τα κομμάτια πάνω στο τραπέζι και η Έλλη βάνεται να τα μα-
ζεύει)* Μα τι θες και τα μαζεύεις; Τι αξία έχουν τα χαρτιά; Το νόημα μέ-
νει! Είναι περιττό να φορτώνεις τα συρτάρια με σκουπίδια!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δεν είπα εγώ τέτοιο πράγμα! Δεν είπα πως είναι σκουπίδι!
- ΠΕΤΡΟΣ Όχι, εσύ δεν είπες, ούτε κι έχεις το δικαίωμα να το πεις! Μόνο για μένα
είναι σκουπίδι! Μόνο για μένα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Καλά, μα ωστόσο ήταν κάτι που έπρεπε να το κρύψεις! Είναι μ' όλο που
κι εγώ –στη πίστη μου– δεν τα πολυλογαριάζω κάτι τέτοια, σαν παρασή-
μο, είναι κολακευτικό να το 'χεις στο αρχείο σου!
- ΠΕΤΡΟΣ Ουφ! Είπες κιόλας πράγματα που μου προκαλούν αηδία!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Τέλος πάντων, αυτό τελείωσε.
- ΠΕΤΡΟΣ Τελείωσε όπως πάντα!
- ΕΛΛΗ *(Παίρνει τα κομμάτια του χαρτιού και μπαίνει στο εργαστήρι του Μη-
χανικού λέγοντας)* Θέλω να το κρύψω Πέτρο! Δεν ήθελα να το σκίσεις!
(Οι δύο άντρες μένουν αμίλητοι).
- ΠΕΤΡΟΣ Γιατί σωπαίνεις;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ξέρω 'γω;
- ΠΕΤΡΟΣ Έλα τώρα πες τίποτα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Τι να πω;
- ΠΕΤΡΟΣ *(Πολύ ευγενικά)* Φοβάμαι πως ψυχραθήκαμε πάλι θείε μου.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Όχι! Όχι!
- ΠΕΤΡΟΣ Άκου λοιπόν! Αισθάνομαι την ανάγκη να σου ζητήσω συγγνώμη!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Συγγνώμη; Γιατί; Όχι! Εγώ σου ζητώ συγγνώμη! Για ό,τι συνέβηκε φταίω
εγώ!
- ΠΕΤΡΟΣ Μα δε συνέβηκε τίποτα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Να όμως που έσκισες το χαρτί! Κι όμως το 'χες καμιά δεκαριά μέρες
στην τσέπη σου!
- ΠΕΤΡΟΣ Έτσι κι αλλιώς θα το πετούσα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ 'Ηθελες πρώτα να μου το δείξεις; Ψέματα λες! Όχι, εγώ φταίω, συγγνώ-
μη λοιπόν! Ανακουφίστηκα τώρα! Μα τι περιεργο, μπα σε καλό μου, θυ-
μώνω μαζί σου κι έπειτα μετανιώνω!
- ΠΕΤΡΟΣ *(Γελά καλόκαρδα)* Θείε μου είσαι ένα κομμάτι φτηνό μάλαμα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Και συ ένα κομμάτι παλιοσίδηρο!
- ΠΕΤΡΟΣ *(Σηκώνεται)* Τώρα όμως πρέπει να πάω να δουλέψω. Η κουβέντα μας
δεν τελείωσε φυσικά...

- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Παρ' όλα αυτά είχε ένα τέλος! (Πέτρος μπαίνει στο εργαστήρι του).
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ (Δείχνει μια απότομη μετάπτωση σε θλιβερούς συλλογισμούς και συνέρχεται ακούγοντας πίσω τον τα βήματα της Μάρθας. Η Μάρθα κρατάει ένα δίσκο με καφέδες, μπαίνει να δώσει καφέ στον Πέτρο και την Έλλη κι έπειτα έρχεται να κάτσει στον καναπέ αφήνοντας το δίσκο στο τραπέζάκι).
- ΜΑΡΘΑ Τσακωθήκατε πάλι;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Φυσικά! Μόλις τελειώσαμε.
 ΜΑΡΘΑ Ας είναι. Έλα τώρα να πούμε και τα δικά μας εμείς οι γέροι!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ (Σύνει το κεφάλι του). Εμείς οι γέροι!
 ΜΑΡΘΑ Πώς ήταν αυτό το καλό να μας έρθεις; (Τον δίνει ένα φλιτζάνι καφέ)
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ευχαριστώ! Μην παραπονιέσαι! Τώρα δουλεύω κατ' τ' απογεύματα! Δε μου μένει τόσος καιρός όπως πρώτα! Τα παιδιά μεγαλώνουν κι οι απαιτήσεις τους είναι περισσότερες. Δεν ξέρεις παρ' όλα αυτά Μάρθα, πόσο κολακεύομαι όταν μου παραπονιέσαι!
- ΜΑΡΘΑ Να δα που δε χάνεις ποτέ την καλή σου διάθεση. Πώς είναι το καινούριο σας σπίτι;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Οπωσδήποτε καλύτερο από τ' άλλο. Έχει ένα δωμάτιο παραπάνω και αυλή. Σκέφτομαι το ένα δωμάτιο να το φτιάξω κάτι αποκλειστικά δικό μου. Να μην πατά ψυχή εκεί μέσα!
- ΜΑΡΘΑ Τι είναι αυτό πάλι;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δεν είχα ποτέ μου ησυχία και λαχταρώ τώρα στα... τελευταία. Έχω γίνει μανιέδης συλλέκτης γραμματοσήμων. Αγόρασα και κάτι σχετικά βιβλία! Τι να κάνω;
 ΜΑΡΘΑ Αχ να! Μια συλλογή είναι πάντα όμορφη απασχόληση. Χρειάζεται να' χει κανείς και κάτι που να τον ευχαριστεί!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ναι μπράβο, γι' αυτό προπαντός! Φοβόμουν μη γελάσεις μ' αυτή μου τη μανία! Κι έπειτα θέλω να νοικοκυρέψω τον εαυτό μου, τον εντελώς δικό μου εαυτό και να σκεφτώ με ησυχία ορισμένα πράγματα πριν πεθάνω!
- ΜΑΡΘΑ Τι λόγια είν' αυτά;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Απλά, πολύ απλά! Πρέπει να το σκέφτεται κανείς! Πρέπει να 'ναι έτοιμος! Μα τέλος πάντων. Δε φαντάζεσαι πόσο χαίρομαι για την αυλή μας! Ναι, ναι! Έχω κάπου έξι μέτρα να με χωρίζουν απ' τη βρωμιά και τη φασαρία του δρόμου.
- ΜΑΡΘΑ Είναι μεγάλη;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Σχεδόν όση κι η δική σας. Ή μάλλον πιο μεγάλη θαρρώ! Ασφαλώς είναι πιο μεγάλη. Σκοπεύω λοιπόν αν μας εύρει με το καλό η άνοιξη να φυτέψω ένα σωρό ωραία πράγματα!
- ΜΑΡΘΑ Σαλατικά;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α όχι! Κυρίως λουλούδια και λίγα δεντράκια. Δε θα σπαταλήσω το χώρο σε μαρούλια και μαϊντανό.
 ΜΑΡΘΑ Μα αν είναι όπως λες πιο μεγάλη απ' τη δική μας θα χες μια σημαντική οικονομία αν καλλιεργούσες σαλατικά αν καλλιεργούσες σαλατικά.
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Αυτά τρώγονται μονάχα. Ούτε ωραία χρώματα έχουνε, ούτε μυρωδιές! Λουλούδια θα φυτέψω, μονάχα λουλούδια! Θέλω να χω μια καταπράσινη γωνιά που να μοσχοβολά! Και τότε κυρά- Μάρθα θα 'ρχεσαι και να

ΜΑΡΘΑ πίνουμε τον καφέ μας και να κουβεντιάσουμε!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ευχαρίστως! Εμείς οι γέροι!
 ΜΑΡΘΑ Γέροι; Καλά! Αν μου πεις μάλιστα ποια λουλούδια σ' αρέσουν θα προ-
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ τιμήσω να φυτέψω απ' αυτά!
 ΜΑΡΘΑ Άσπρες και μοβ βιολέτες, πανσέδες!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Σύμφωνοι! Σου υπόσχομαι μάλιστα μια ιδιαίτερη περιποίηση για τα
 λουλούδια σου.
 ΜΑΡΘΑ (Γλυκά) Στέφανε!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μα βέβαια καλή μου! Θα 'ναι τα δικά σου λουλούδια.

(Παύση)

ΜΑΡΘΑ Έλα Στέφανε, ας μιλήσουμε γι' άλλα πράγματα.
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ας μη θυμούμαστε τα περασμένα ε Μάρθα! Ας μιλήσουμε λοιπόν για
 άλλα!
 ΜΑΡΘΑ Μίλησέ μου για τα παιδιά σου!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Καλύτερα όχι! Αυτή η συζήτηση μ' εκνευρίζει!
 ΜΑΡΘΑ Τι παραξενιές είν' αυτές; Εσύ άλλοτε...
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ναι, άλλοτε. Τώρα όμως δεν νιώθω πια χαρά.
 ΜΑΡΘΑ Αχ θεέ μου, τι νευρικός που έχεις γίνει.
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μπορεί! Δεν ξέρω! Μα τι να κάνεις; Έχεις πάντα να σκέφτεσαι ένα
 σωρό πράγματα που δεν είναι καθόλου ευχάριστα και καθόλου ενθαρ-
 ρυντικά. Και το πιο απελπιστικό, Μάρθα, καλή μου Μάρθα, είμαστε
 στην ηλικία που δεν ανθίζουν όνειρα στη φαντασία μας.
 ΜΑΡΘΑ Σωστά όλ' αυτά, μα σε τι φταίνει τα παιδιά σου;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Βασανίζομαι αγαπητή μου, βασανίζομαι.
 ΜΑΡΘΑ Ναι, μα για τα παιδιά σου!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ε, και τι μ' αυτό;
 ΜΑΡΘΑ Έλα τώρα! Μην αρχίζεις τις γκρίνιες που τις ξέρω. Γκρινιάζουμε για
 τα παιδιά μας από διεστραμμένη επιθυμία να μιλήσουμε γι' αυτά. Ενώ
 κατά βάθος τα θαυμάζουμε, τα λατρεύουμε. Ξέρεις да την κρυφή εκεί-
 νη περηφάνια. Αρνιέσαι ότι είσαι περήφανος για τα παιδιά σου; Ότι τα
 θαυμάζεις;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Όχι! Μα δεν κάνω τίποτα άλλο απ' το να θαυμάζω κάτι έξυπνα παιδιά.
 Θα 'κανα το ίδιο κι αν δεν ήταν δικά μου.
 ΜΑΡΘΑ Τα κακόμοιρα, θαρρώ πως άδικα τα κατηγορείς! Καλέ μου ο ίδιος βα-
 σανίζεσαι, ο ίδιος! Αυτό κάνεις. Κι όσο πας γίνεσαι και πιο τραχύς!
 Ήσουν τόσο μαλακός πάντα κι αν η αλλαγή σου αυτή δεν ήταν βραθυ-
 αία, μου φαίνεται πως θα τρώμαζα ακούγοντάς σε να μιλάς έτσι!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δε σου 'δωσα να καταλάβεις! Αυτά μπορεί να μη μου φταίνει άμεσα
 μα... να μου έρχονται κάτι σκέψεις στο νου για πράγματα εντελώς κα-
 θημερνά, που ποτέ μέχρι τώρα σε μ' απασχολήσανε. Ας πούμε, αρχίζω
 ν' αμφιβάλω αν αυτό που αισθάνομαι για τους ανθρώπους είναι αυτό ή
 το αντίθετο!
 ΜΑΡΘΑ Δε σε καταλαβαίνω!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Θα σου δώσω να με καταλάβεις γιατί πρέπει σε κάποιον να το πω. Δε

- μου λες, ένιωσες ποτέ να ξυπνά κάτι μέσα σου και να διαμαρτύρεται;
Σαν τι να ξυπνά;
- ΜΑΡΘΑ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Τα νιάτα σου λόγου χάρη, τα όνειρα που έκαμες όταν ήσουν νέα, η ζωή σου όλη!
- ΜΑΡΘΑ Και να διαμαρτύρεται; Σε ποιόν;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μα πάλι σε σένα, στο απομεινάρι του χρόνου που μένει να ζήσεις ακόμη. Να επαναστατεί, να φωνάζει, να κλαίει μέσα σου!
- ΜΑΡΘΑ (Σωπαίνει)
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δε σκέφτεσαι ότι αν μπορούσες να ξαναγεννηθείς θα 'κανες μια καλύτερη ζωή! Μια καλύτερη!
- ΜΑΡΘΑ Αυτό το 'χω σκεφτεί χίλιες φορές!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Είναι κοινό κι άσκοπο να υποφέρεις για κάτι που δεν ξηγίνεται, μα δεν μπορείς να κάνεις διαφορετικά! Γιατί νομίζω πως τίποτα δεν έκανα στη ζωή μου που να το ήθελα πραγματικά. Δεν κατάφερα ν' αγαπήσω ό,τι έκανα! Μάλιστα! Εγώ που ένιωθα τόση πολλή αγάπη μέσα μου δεν κατάφερα ν' αγαπήσω καμιά απ' τις πράξεις μου! Γιατί;
- ΜΑΡΘΑ (Σωπαίνει)
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κι άραγε κάθε τι που κάνουμε είναι κείνο που πρέπει; Αυτό που κάνουμε σήμερα για μας θα 'ναι κι αύριο το ίδιο για μας ή δε θα ναι; Να τι μας λείπει λοιπόν; Κάτι μας λείπει!
- ΜΑΡΘΑ Μας λείπει μια κρίση που να μην επηρεάζεται από τα μικροπράγματα που μας συμβαίνουν. Μια κρίση που να μπορεί να βλέπει χρόνια πιο μακριά!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μπράβο Μάρθα! Αυτό είναι μια προφητική κουβέντα που είπες! Αν την είχα αυτήν την κρίση μπορεί να μην υπέφερα τώρα! Με πιάνει μια απελπισία καμιά φορά άμα συλλογιέμαι... να τι ήθελα να σου πω στην αρχή. Ζω για τα παιδιά μου ή όχι; Είμαι ένας δορυφόρος τους μονάχα ή όχι; Η ουσία είναι πως χρόνια τώρα έχω πάψει να παίζω έναν κύριο ρόλο στη ζωή μου! Ζω για τους άλλους! Αγωνίζομαι για να τους θρέψω κι ο αγώνας αυτός με θάβει βαθιά, ολοένα και πιο πολύ! Προτιμούσα ένα αγώνα που να με στήνει! Και τα χρόνια περνάνε τόσο γρήγορα! Ασπρίζεις και μαδάς χωρίς να το καταλάβεις! Θαρρώ μα την πίστη μου πως μπορούσα να 'χω κάνει κάτι πιο πολύ από το να μεγαλώνω πέντε παιδιά που μπορεί να τραβήξουν κι αυτά όσα εγώ στη ζωή μου! Γιατί;
- ΜΑΡΘΑ Πώς σκέφτεσαι; Πώς βασανίζεσαι έτσι; Εσύ έχεις ανάγκη από ησυχία. Ω θεέ μου, πως άλλαξες!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μια φορά δίκιο έχω, το ξέρω!
- ΜΑΡΘΑ Μπορεί, μα σε τι ωφελεί;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Σε τίποτα! Κι άλλα πολλά ακόμα!
- ΜΑΡΘΑ Καλύτερα μα μην σκέφτεσαι τέτοια πράγματα.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Αν μπορούσα να ξεκόψω απ' όλα, ή αν πάθαινα ξαφνικά αμνησία! Το πιστεύεις ότι έφτασα μια μέρα να νιώσω μίσος για τα παιδιά μου!
- ΜΑΡΘΑ Για όνομα του θεού!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Απαίσιο, μα αληθινό!
- ΜΑΡΘΑ Δεν ένιωσα ποτέ μου κάτι τέτοιο.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Εσύ είσαι γυναίκα κι έχεις ένα παιδί μονάχα! Μα εγώ! Ασφαλώς δεν

- είμαι ο μόνος που σκέφτεται έτσι ε; Μάρθα; Τι λες; Δεν απαντάς; Δεν μπορεί να 'μαι ο μόνος! Θα 'ναι πολλοί όσοι ποιος λίγο ποιος πολύ θα νιώσανε τα ίδια πράγματα!
- ΜΑΡΘΑ Έβησα πάντα σε μια τυφλή αφοσίωση για το παιδί μου. Μα χίλιες φορές πιο πολύ αν είχα υποφέρει γι' αυτό, είμαι βέβαιη πως δε θα 'νιωθα έτσι!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Καλύτερα! Πίστευέ με Μάρθα αγανακτώ πολλές φορές, σιχαίνομαι τον εαυτό μου, απορώ πως μπορεί να είμαι εγώ αυτός που συλλογιέται τέτοια πράγματα!
- ΜΑΡΘΑ Είναι τρομαχτικό! Αλήθεια! Εσύ Στέφανε, μιλούσες τώρα; Εσύ τα 'πες όλα αυτά;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μα βέβαια! Εγώ! Ποιος άλλος; Εγώ με τα τόσα μου χρόνια να μιλώ έτσι! Το τσάκισμα, ο μόχθος, η παλαβομάρα μας, η τυφλή μας πίστη σ' ένα αβέβαιο μέλλον και η τόσο άχαρη ζωή μας, μας έχει κάνει τραχειούς και νευρικούς! Άλλοτε είχαμε τις ψυχικές προϋποθέσεις να αντέξουμε σ' όλα, χωρίς να κλονισθεί ή ν' αλλάξει κανένα από τα αισθήματά μας, τα τόσα βαθιά! Ε Μάρθα! Αλλά τώρα που οι ψυχικές προϋποθέσεις ξεφτίσανε, δεν είναι αρκετές για να αφανίσουνε όσες αντιδράσεις γεννιούνται μέσα μας!
- ΜΑΡΘΑ Τι κρίμα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κρίμα; Παρ' όλα αυτά δεν μπορείς να ξέρεις... Αν ήμουνα ποιητής θα 'γραφα ένα ποίημα «Το πέλαγος των προϋποθέσεων». (Γελά)
- ΜΑΡΘΑ Μπράβο σου Στέφανε! Μπορείς πάντα σου να αστείευσαι! Μα ξέρεις κάτι, ας αλλάξουμε κουβέντα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Όπως θέλεις! Κι ας πούμε κάτι πιο ευχάριστο!

(Παύση)

- ΜΑΡΘΑ Πριν έρθετε ήταν εδώ ο Ιωσήφ!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ (Εκπληκτος) Ο Ιωσήφ;
- ΜΑΡΘΑ Ξαναγύρισε! – Μετάξυ μας - ερχόταν συχνά τις τελευταίες μέρες, αλλά δεν του άνοιγα την πόρτα.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Λες να την αγαπά ακόμα;
- ΜΑΡΘΑ Έτσι φαίνεται!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Και του άνοιξε σήμερα;
- ΜΑΡΘΑ Μοναχός του άνοιξε!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μιλήσατε;
- ΜΑΡΘΑ Ναι!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Και δεν περίμενε να την δει;
- ΜΑΡΘΑ Θα 'ταν ικανός να περιμένει μέρες και νύχτες;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Τότε;
- ΜΑΡΘΑ Μα είναι ευνόητο Στέφανε!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Του είπες να φύγει;
- ΜΑΡΘΑ Φυσικά! Τι ήθελες να κάμω!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Αυτό πριν από χρόνια, δηλαδή ότι θα 'ρχοταν μέρα που θα τον έδιωχνες από το σπίτι σου, ούτε να σκεφθείς δε θα τολμούσες. Και τι είπες;
- ΜΑΡΘΑ Ήθελε να την δει! Αυτό με δύο λόγια. Μα του εξήγησα πως είναι άσκο-

- πο αυτό! Μόνο κάτι δυσάρεστο θα μπορούσε να προκύψει!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ε, τώρα πια, δε νομίζω!
- ΜΑΡΘΑ Καλά όμως είναι να φυλάγεται κανείς. Του είπα πως έχει αλλάξει τόσο που δε θα την γνώριζε. Εδώ που τα λέμε δεν πίστευα σ'α όσα έλεγα, μα θεέ μου, τι έπρεπε να κάνω;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Με παραξενεύεις! Μου 'λεγες πάντα πως έχει αλλάξει η 'Ελλη τόσο που...
- ΜΑΡΘΑ Σύμφωνοι, αλλά... όσο και ν' αλλάξει κανείς μπορεί να μείνει ασυγκίνητος άμα ξαναδεί εκείνο που 'ζησε μαζί του στα νιάτα του;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Με είχες κάμει να πιστέψω ότι ο γάμος της με τον Πέτρο ήταν κάτι βαθύ και σταθερό! Το ιδεώδες γι' αυτήν!
- ΜΑΡΘΑ Αναγκάιο ναι, μα όχι και ιδεώδες!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Όχι; Κύριε ελέησον!
- ΜΑΡΘΑ Δεν έπρεπε να το πω αυτό! Ξέχασέ το!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Άκουσε καλή μου! Ωστόσο καμιά φορά συμβαίνει η ανάγκη να μας σπρώξει σε αποφάσεις που εκ των υστέρων αποδεικνύονται ιδεώδες!
- ΜΑΡΘΑ Έννοια σου! Κι έπειτα, ο γάμος της στάθηκε μέχρι σήμερα μια σειρά ευχάριστα γεγονότα για σας!
- ΜΑΡΘΑ Δε χωρά αμφιβολία... αλλά... υπάρχουνε ξέρεis μερικά πράγματα που με κάνουν κι ανησυχώ και πρώτα-πρώτα αυτή η απότομη μεταβολή στο χαρακτήρα της. Πώς σου φαίνεται; Το ρομαντικό και κουραστικό πλασματάκι η 'Ελλη αφήνει ό,τι αγαπούσε, και καταπιάνεται ξαφνικά με τις μηχανές. Ξεφουρνίζει ένα ταλέντο για την Μηχανολογία τα Μαθηματικά και γίνεται ένας, κυνικά μπορώ να το πω,πραχτικός άνθρωπος. Τι σου λένε όλ' αυτά!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μ' έναν άνδρα όπως ο Πέτρος, αυτή η αλλαγή είναι απόλυτα δικαιολογημένη.
- ΜΑΡΘΑ Πιστεύεις δηλαδή, ότι γεμίζει τη ζωή της;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Φως φανερό! Έχε εμπιστοσύνη στα λόγια μου. Ο γάμος είναι σπουδαίο πράγμα για μια νέα γυναίκα!
- ΜΑΡΘΑ Αν είναι τόσο σπουδαίο, όσο ήταν κι ο δικός μου!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μα τέλος πάντων!... Έκανες γι' αυτήν ό,τι νόμιζες πιο σωστό!
- ΜΑΡΘΑ Φτάνει όμως αυτό;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δεν καταλαβαίνω! Ήσουν πάντα τόσο βέβαιη...
- ΜΑΡΘΑ Και είμαι βέβαιη! Μα...
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Τι αμφιβολίες! Ας είναι. Ησύχασε. Το ότι ξαναγύρισε δεν έχει καμιά σημασία! Υπερβάλλεις τα πράγματα.
- ΜΑΡΘΑ Καθόλου! Αυτά είναι παιχνίδια με τη φωτιά. Εξ άλλου δε θα θελα να τύχει το παραμικρό που να δυσανεγήσει τον Πέτρο, αν και είναι τόσο απλοϊκός, και τόσο βέβαιος για την αφοσίωση της γυναίκας του που δε θα 'δινε καμιά σημασία στον Ιωσήφ.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Σωστά! Πόσα χρόνια έλειψε;
- ΜΑΡΘΑ Έξι!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Έξι! Ξαναγύρισε μετά έξι χρόνια! Συγκινητικό για έναν άνθρωπο τόσο νέο! Φυσικά ήξερε για το γάμο της!
- ΜΑΡΘΑ Ναι βέβαια!

- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Πολύ είναι! Έπειτα από έξι χρόνια!
- ΜΑΡΘΑ Μόλις μπήκε, στάθηκε στην πόρτα, κοίταξε καλά καλά το δωμάτιο και χαμογέλασε! Σαν να ευχαριστήθηκε που τα βρήκε όλα στη θέση τους! Αφού είπαμε όσα δυσάρεστα πράγματα ήταν απαραίτητα σηκώθηκε για να φύγει. Είπε κάτι για τα κίτρινα φύλλα του κήπου μας κι έφυγε!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Θλιβερή σκηνή!
- ΜΑΡΘΑ Μ' άφησε πολύ λυπημένη, και μα την αλήθεια ένιωσα να 'χει φύγει κάτι από δω... κάτι πολύ δικό μας, κάτι του σπιτιού μας!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Έτσι είναι!
- ΜΑΡΘΑ Μου 'ρθε τότε να κάμω κάτι γι' αυτόν, έστω κι ας μη μ' έβλεπε, και ας μην το 'ξερε κι ο ίδιος. -Πήρα κι έπαιξα στο πιάνο ένα κομμάτι που τόσο του άρεσε.-
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Λέω μια φορά ακόμη Μάρθα, τι στριμμένα πράγματα που γίνονται στη ζωή μας!
- ΜΑΡΘΑ *(Κάτι θυμάται και σηκώνεται απότομα)* Αχ Θεέ μου!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Τι έπαθες;
- ΜΑΡΘΑ Ξέχασα τις νότες, στο αναλόγιο και το πιάνο ανοιχτό! *(Τρέχει προς τη σάλα. Την ίδια στιγμή βγαίνει απ' το εργαστήριο η Έλλη. Έχει δει τη μητέρα της να χάνεται βιαστική στη σάλα. Στέκει κοιτάζοντας τον Στέφανο).*
- ΕΛΛΗ Θείε, τι τρέχει;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ *(Κάνει πως δεν άκουσε)*
- ΕΛΛΗ *(Πάει προς την πόρτα της σάλας, και συναντιέται εκεί με τη μητέρα της)*
- Τι τρέχει;
- ΜΑΡΘΑ Τίποτα, τι να τρέχει;
- ΕΛΛΗ Σε είδα να... μα κάτι κρύβεις εκεί! Τι είναι;
- ΜΑΡΘΑ Τίποτα!
- ΕΛΛΗ Μα τι συμβαίνει; Γιατί με κοιτάτε έτσι κι οι δυο; Μα τι κρύβεις λοιπόν; Έχεις μυστικά από μένα; *(Παίρνει τις νότες απ' τη μητέρα της)* Α! Έτσι! Δε θες να ξέρουμε ότι παίζεις στο πιάνο τ' απογεύμ... Ω Θεέ μου!
- ΜΑΡΘΑ Έπαιξες Tristesse; Νοστάλγησες να την ξανακούσεις!
- ΜΑΡΘΑ Συγύριξα τ' απόγευμα και πήρα να ρίξω μια ματιά! Ξαναβάλτο στη θέση του!
- ΕΛΛΗ Καλά!
- ΜΑΡΘΑ Έπαιξες κιόλας;
- ΕΛΛΗ Όχι, μόνο έτσι... το κοίταξα!
- ΕΛΛΗ Ναι μανούλα μου, μα πώς να σε πιστέψω! Το πιάνο είναι ακόμα ανοιχτό! Πώς σου 'ρθε η επιθυμία να το ξανακούσεις;
- ΜΑΡΘΑ Δε μου 'ρθε τέτοια επιθυμία.
- ΕΛΛΗ Θείε, μας θυμίζει πολλά αυτό το κομμάτι. Το 'παιξα κάθε απόγευμα σχεδόν τότε που ο Ιωσήφ...! Θείε τι αισθάνεσαι άμα λες ένα όνομα, ή μια λέξη ας πούμε, έπειτα από πολλά χρόνια που δεν την είπες;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δεν ασχολούμαι με τέτοια πράγματα!
- ΕΛΛΗ Τι μοναξιά που νιώθει κανείς μ' αυτές σου τις απαντήσεις! Άραγε είμαι σε θέση να το ξαναπαιξω; Ή το ξέχασα ολωσδιόλου;
- ΜΑΡΘΑ Καλύτερα αγάπη μου, πήγαινε να βοηθήσεις τον Πέτρο να τελειώσει γρήγορα. Σήμερα πρέπει να φάμε νωρίς. Ο μουσαφίρης θα πεινάσει.

- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Λέγε, επείνασε κιόλας!
- ΜΑΡΘΑ Ορίστε!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κι εγώ δεν είμαι από κείνους που χορταίνουν με Tristesse.
- ΕΛΛΗ Ο Πέτρος δεν έχει τίποτα σήμερα που να θέλει βοήθεια.
- ΜΑΡΘΑ Καλά τότε, έλα να στρώσεις το τραπέζι όσο να ξεστάνω το φαί...
- ΕΛΛΗ Μα πως! Θα φάμε τόσο νωρίς! Τώρα έχω διάθεση... τάχα το χέρι μου!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Εμπρός! Εμπρός! Κοιτάχτε τι θα φάμε! Αυτό είναι το φλέγον ζήτημα.
- ΜΑΡΘΑ Νάτος! Μας αγριεύει κιόλας! Μείνε μαζί του, πάω στην κουζίνα!
- ΕΛΛΗ *(Τον τραβά απ' το χέρι)* Ωραία! Έλα μαζί μου θείε. Είναι ένα πολύ ωραίο κομμάτι!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Έχω βαρεθεί να τ' ακούω. Από τότε!
- ΕΛΛΗ Είναι τόσα ωραία! Ψέματα λες πως το χες βαρεθεί. Έλα μαζί μου!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Είναι και κάτι άλλο. Πάει μισή ώρα που ξεσταίνω τη θέση μου! Να την αφήσω να πάω εκεί μέσα! Στο ψυγείο!
- ΕΛΛΗ Τότε μείνε δω κι άκου! *(Πάει προς τη σάλα. Στέκει στην πόρτα και γυρίζει να κοιτάξει τη μητέρα της).* Μανούλα κάτι μου λέει πως μου 'πες ψέματα!
- ΜΑΡΘΑ Τι ψέματα;
- ΕΛΛΗ *(Χαμογελά και μπαίνει στη σάλα)*
- ΜΑΡΘΑ Το κατάλαβε!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Λες;
- ΜΑΡΘΑ Φως φανερό! Δε χρειάζεται καλύτερο σημάδι απ' αυτό το κομμάτι του πιάνου για να καταλάβει! Τι λάθος! Απ' τη μια τον διώχνω κι απ' την άλλη το μαρτυρώ εγώ η ίδια!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δε φταις εσύ!
- ΜΑΡΘΑ Ξέρεις τι μου 'λεγε ο Ιωσήφ, κι είχε δίκιο! *(Ακούγεται να παίζει στο πιάνο)*
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Τι σου 'λεγα;
- ΜΑΡΘΑ Ότι έχει αφήσει ένα φάντασμά του εδώ μέσα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Αλήθεια είναι! Υπάρχει πάντα εδώ μέσα! Η ιστορία με το κομμάτι του πιάνου είναι κάτι που το αποδεικνύει!
- ΜΑΡΘΑ Μοιάζεις σαν να ανακάλυψες κάτι!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ναι κάτι ανακάλυψα! Κάτι που δεν το λογάριασα πρωτύτερα, σαν μιλούσαμε γι' αυτόν!
- ΜΑΡΘΑ Υπάρχει μέσα της τώρα πια ο Ιωσήφ! Απιστούμε χωρίς να το θέμε στον άνθρωπο που μας ζει!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Εννοείς τον...
- ΜΑΡΘΑ Σουτ!
- ΠΕΤΡΟΣ *(Βγαίνει απ' το εργαστήριο του και πάει στην πόρτα της σάλας. Ακονμπά ένα λεπτό ν' ακούσει. Έπειτα έρχεται προς το Στέφανο μ' ένα ψεύτικο θυμωμένο ύφος, και κουνώντας το μολύβι που κρατά)* Σίγουρα κύριε θείε για σένα γίνονται όλες αυτές οι τιμές!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ποιες τιμές;
- ΠΕΤΡΟΣ Η μουσική! Είμαι τέσσερα χρόνια παντρεμένος και τέτοια τιμή δε μου 'γινε μέχρι σήμερα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δε θα το ζήτησες ποτέ γι' αυτό! Εγώ που καταλαβαίνω από μουσική το απαιτώ!

ΠΕΤΡΟΣ Πώς! Το είπα πολλές φορές στην Έλλη και αρνήθηκε!
 ΜΑΡΘΑ Χρόνια τώρα δεν είχε παίζει!
 ΠΕΤΡΟΣ Βρίσκω πως παίζει αρκετά καλά!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κι εγώ έτσι βρίσκω!
 ΠΕΤΡΟΣ Τι πράγμα είναι;

(Ο Πέτρος κάθεται στον καναπέ πλάι στο Στέφανο και γέρνει το κεφάλι πίσω. Σβήνουν τα φώτα και η μουσική γίνεται όλο και πιο σιγανή ώσπου παύει. Όταν ξανανάνουν τα φώτα, είναι αργά το ίδιο βράδυ. Ανάβει η λάμπα πορτατίφ πάνω στο τραπέζι και απ' την τζαμόπορτα του εργαστηρίου μπαίνει κι από εκεί φως. Η Μάρθα κάθεται στον καναπέ και πλέκει. Η Έλλη στέκει λίγα βήματα πίσω. Φορά μια μακριά ρόμπα κι έχει αφήσει τα μαλλιά της να πέσουνε στους ώμους. Έξω φυσά ο αέρας και κάπου χτυπάνε στα τζάμια οι σταγόνες της βροχής).

ΕΛΛΗ Πώς μπόρεσες να του το πεις!
 ΜΑΡΘΑ Έπρεπε να κάνω ότι δε θα μπορούσες εσύ να κάνεις.
 ΕΛΛΗ Ναι μα δεν το 'θελα μανούλα αυτό! Δεν ήθελα να τον διώξεις! Πόσο θα πληγώθηκε για μια ακόμα φορά, αυτός ο ευαίσθητος και εγωιστής Ιωσήφ! Πώς μπόρεσες να του το πεις!
 ΜΑΡΘΑ Προσπάθησα, κι έκανα ό,τι μου υπαγορεύει η λογική.
 ΕΛΛΗ Σκληρή και άκαρδη είναι η Λογική μανούλα μου. Γιατί να πρέπει να είναι τόσο λογικοί οι άνθρωποι;
 ΜΑΡΘΑ Τι παιδιάστικα λόγια είναι αυτά!
 ΕΛΛΗ Κι όμως να που αναρωτιέμαι μ' όλα τα εικοσιέξι μου χρόνια γιατί πρέπει να είμαστε λογικοί!
 ΜΑΡΘΑ Για να μην κάνουμε λάθη.
 ΕΛΛΗ Και ποιος μας εγγυάται ότι δεν είναι τα λάθη εκείνο το κάτι που μας λείπει;
 ΜΑΡΘΑ Τα παλιά μας λάθη εγγυώνται γι' αυτό!
 ΕΛΛΗ Πιστεύω πάντα πως ο γάμος μου με τον Πέτρο είναι το πιο λογικό πράμα που έκανα στη ζωή μου κι όμως είναι φορές που μετανιώνω πικρά γι' αυτό!
 ΜΑΡΘΑ Έλλη!
 ΕΛΛΗ Ναι και που είναι αργά τώρα πια για να πάω στο ... λάθος!
 ΜΑΡΘΑ Μα Έλλη!
 ΕΛΛΗ Φαίνεται να σε ταράζανε τα λόγια μου!
 ΜΑΡΘΑ Πάντα φοβόμουν μια τέτοια εξομολόγηση!
 ΕΛΛΗ Και εγώ, τρώμαζα κι αγωνιούσα στη σκέψη πως κάποτε θα ξαναγύριζε! Θα τον ξανάβλεπα. Θα ρρώ κιόλας πως κάπου έχει κρυφτεί εδώ μέσα! Κάπου! Πίσω από κανένα έπιπλο!
 ΜΑΡΘΑ Μην ονειρεύεσαι! Έφυγε! Άνοιξε την πόρτα κι έφυγε!
 ΕΛΛΗ Βέβαια αφού τον έδωξες!
 ΜΑΡΘΑ Θα μπορούσε να 'τανε διαφορετική η πρόθεσή μου;
 ΕΛΛΗ Όχι! Πόσο κακό του 'χω κάνει! Κι όμως τίποτα δεν αγάπησα τόσο αυτόν!
 ΜΑΡΘΑ Πιο πολύ κακό θα του κάναμε αν δεν τον έδωχα! Σκέψου το! Κι έπειτα τι θα 'λεγες στον Πέτρο; Πώς είναι η παλιά σου αγάπη ο Ιωσήφ; Ή

- ΕΛΛΗ θα 'λεγες ένα ψέμα;
 ΜΑΡΘΑ Θα του 'λεγα την αλήθεια!
 ΕΛΛΗ Θα ρρώ πως παραφέρεσαι!
 Ο Πέτρος με δίδαξε μέχρι σήμερα να λέω την αλήθεια σε κάθε περίστα-
 ση. Γιατί δε θα 'κανα το ίδιο και τώρα; Είμαι βέβαιη πως θα το δεχότα-
 νε κι αυτό με την ευγένεια και τη λεπτότητα που τον χαρακτηρίζει.
 ΜΑΡΘΑ Η ευγένεια κι η λεπτότητα έχουν όρια!
 ΕΛΛΗ 'Εστω! Θα 'λεγα ένα ψέμα! 'Ετσι κι αλλιώς δεν είμαι λιγότερο ένοχη
 όταν σκέφτομαι τον Ιωσήφ! Στιγμή δεν έπαψα να τον σκέφτομαι! ΜΑΡ-
 ΘΑ Αχ γιατί είσαι έτσι! Τι λόγια είναι αυτά; Πας να πείσεις τον εαυτό
 σου σε πράγματα που δεν έγιναν ποτέ.
 ΕΛΛΗ Να πείσω τον εαυτό μου σε πράγματα που δεν έγιναν ποτέ;
 ΜΑΡΘΑ Τον είχες ολότελα ξεχάσει!
 ΕΛΛΗ 'Όχι!
 ΜΑΡΘΑ 'Όχι; Κι όλο αυτό τον καιρό...
 ΕΛΛΗ Σωπαινα! Προσπαθούσα να κάνω το αντίθετο απ' ό,τι νόμιζες! Να πεί-
 σω τον εαυτό μου πως είναι ψέματα όσα ένοιωθα! Μα άκου με μια και
 κάναμε αρχή!
 ΜΑΡΘΑ 'Όχι 'Ελλη! 'Όχι καλό μου παιδί, καλύτερα να μην ξέρω!
 ΕΛΛΗ Δεν θες να ξέρεις... Τόσο άσκημα λουπόν είν' όσα μου συμβαίνουν;
 ΜΑΡΘΑ 'Όχι, μα προτιμώ να πιστεύω...
 ΕΛΛΗ Πώς είμαι ευτυχισμένη; Ε; 'Όχι, δεν είμαι. Αυτό δεν θες να πιστεύεις;
 ΜΑΡΘΑ 'Όχι;
 ΕΛΛΗ Τιμωρούμαι που πρόδωσα τον Ιωσήφ! Χρωστούσα εγώ η παιδική φίλη
 του να μείνω κοντά του, πλάι του, να ζήσω τις ανησυχίες και τις λύπες
 του. Μα ούτε και γι' αυτό δεν ήμουν άξια. Μέσα στο πέλαγος από τις
 αμφιβολίες του που τις έκανα και δικές μου αμφιβολίες, αρρώσταινα,
 ένιωθα να σβήνει μέσα μου η διάθεση για τη ζωή που τόσο όμορφα την
 είχα ονειρευτεί. Η απαισιοδοξία, το άρρωστο μυαλό του, το αδιάκο-
 πο γκρέμισμα κάθε του πίστης με τάραζαν και μ' ανάγκαζαν να του πω
 'κεινα τα λόγια που τον έδιωξαν. Σαν να τον βλέπω και τώρα να σφίγ-
 γει τα χείλια του όταν άκουσε 'κεινα τα λόγια! Πώς έξω από την αστά-
 θεια και την απιστία του δεν έχει τίποτα σταθερό μέσα του! Δεν μπο-
 ρούσα να κάμω κι αλλιώς! Ερχόταν φορές που πλημμυρούσε μέσα μου
 η ζωή! Πολλή ζωή! Πίστευα πως ήμουν γεννημένη για να ζήσω εκεί-
 νο που αυτός μόνο στα όνειρα γύρευε! Μα τώρα! Πόσο τον νοσταλγώ!
 Πόσο θέλω να τον ξαναδώ! Έχει αλλάξει καθόλου;
 ΜΑΡΘΑ Τα χρόνια που περάσανε του φαίνονται!
 ΕΛΛΗ Θα πάω αύριο κιόλας να τον δω!
 ΜΑΡΘΑ 'Όχι 'Ελλη! 'Όχι για όνομα του Θεού!
 ΕΛΛΗ Άκου μια κι είπαμε τόσα πολλά! Βαρέθηκα πια! Δεν μπορώ να υπο-
 κρίνομαι άλλο. Σιγάθηκα πια να μιλώ για σχέδια και μηχανές, για ένα
 σωρό πράγματα στεγνά, ξένα για τη δική μου ψυχή!
 ΜΑΡΘΑ Κι όμως σέβεται τον Πέτρο, τον εκτιμάς και τον θαυμάζεις, πράμα που
 δεν το 'νωθες για το Ιωσήφ!
 ΕΛΛΗ 'Όχι! Τον αγαπούσα μονάχα!

ΜΑΡΘΑ Σαν άρρωστη μου φαίνεσαι!
ΕΛΛΗ Όχι είμαι καλά.
ΜΑΡΘΑ Πήγαινε ξάπλωσε
ΕΛΛΗ Θα μείνω λίγο ακόμα!
ΜΑΡΘΑ Σ' ικετεύω μην κάνεις καμιά τρέλα. Φέρσου με φρόνηση. Μην πας και τον βρεις! Ποιος ο λόγος τώρα πια!
ΕΛΛΗ Άσε! Μπορεί να δοθεί ένα τέλος. Τέλος αλλιώςτικο! Σα να' χω θάψει ένα ζωντανό άνθρωπο μου φαίνεται και μου φωνάζει να του τραβήξω την πλάκα του τάφου του! Θα πάω να τον βρω! Αν μπορούσα τώρα αμέσως!
ΜΑΡΘΑ Σε τι ανησυχίες με βάζεις!
ΕΛΛΗ Νοιάζεσαι για τη δική μου την ευτυχία;
ΜΑΡΘΑ Γι' αυτό μονάχα! Νοιώσε με Έλλη! Με κράτησες πάντα τόσο μακριά απ' ό,τι ένιωθες κι ό,τι σκεφτόσουν. Δυστύχησα στη ζωή μου που πάει να τελειώσει τώρα πια. Κι είδα τόσες λίγες καλές μέρες στη ζωή μου! Σε ικετεύω μην κάνεις καμιά τρέλα! Κοίταξε την ευτυχία σου που 'ναι και δικιά μου ευτυχία! Ό,τι κι αν έκανα, σ' ό,τι κι αν σε συμβούλευα μου 'κανα για σένα μονάχα! Μονάχα για σένα! Μην πας και κάνεις καμιά τρέλα! Ο θεός σου είπε κάτι πολύ σωστό απόψε. Πως καμιά φορά η ανάγκη μας ωθεί σε πράξεις που εκ των υστέρων αποδεικνύονται ιδεώδεις!
ΕΛΛΗ Τότε άσε με να κάνω ό,τι νιώθω! Και το ιδεώδες ας το αποδείξουνε τα γεγονότα!
ΜΑΡΘΑ (Σηκώνεται) Απελπίστηκα πια!
ΕΛΛΗ Με μένα;
ΜΑΡΘΑ (Φεύγει δεξιά)

(Η Έλλη μένει μονάχη. Πηγαίνει ως την πόρτα του βάθους, κάνει δύο αργές βόλτες στο δωμάτιο και τέλος πάει και στέκει πλάι στην πόρτα της σάλας. Η βροχή χτυπά περιοδικά στα τζάμια του παραθύρου. Σβήνει το φως στο εργαστήριο του Πέτρου που βγαίνει σε λίγο από' κει. Δε φορεί γραβάτα και τα μαλλιά του είναι άταχτα. Βλέποντας την Έλλη να μην τον έχει αντιληφθεί κοινοστούκει περιεργος).

ΠΕΤΡΟΣ Μονάχη είσαι;
ΕΛΛΗ (Με μια ελαφριά κίνηση τρόμου) Ε; Α! Εσύ είσαι.
ΠΕΤΡΟΣ Ήσουν αφηρημένη;
ΕΛΛΗ Ναι! Κάτι σκεφτόμουν! Η μητέρα μόλις πήγε να πέσει. Εγώ σε περίμενα!
ΠΕΤΡΟΣ Μα τι συμβαίνει;
ΕΛΛΗ Τίποτα! Τι να συμβαίνει;
ΠΕΤΡΟΣ Μου φαίνεται... αχ τίποτα! Είμαι κουρασμένος σήμερα. Έχουμε σημειωμένες εφημερίδες;
ΕΛΛΗ Ναι, είναι και στο τραπεζάκι θαρρώ!
ΠΕΤΡΟΣ (Κάθεται στον καναπέ και ψάχνει στο τραπεζάκι). Ο καιρός χάλασε ξαφνικά!
ΕΛΛΗ (Τον κοιτά παρατεταμένα. Έπειτα πηγαίνει και κάθεται κοντά του). Πέτρο;

ΠΕΤΡΟΣ (Διαβάζοντας την εφημερίδα). Ναι!
 ΕΛΛΗ Είμαι γυναίκα σου ε;
 ΠΕΤΡΟΣ Ένα άρρωστο παιδάκι είσαι.
 ΕΛΛΗ Μίλα μου σοβαρά! Δεν είμαι γυναίκα σου;
 ΠΕΤΡΟΣ Υποθέτω!
 ΕΛΛΗ Αγκάλιασέ με!
 ΠΕΤΡΟΣ (Αφήνει την εφημερίδα να πέσει χάμω και την αγκαλιάζει).
 ΕΛΛΗ Και μ' αγαπάς πολύ, δεν είν' έτσι;
 ΠΕΤΡΟΣ Φυσικά! Μα τι έπαθες Έλλη; Τι αμφιβολίες είν' αυτές;
 ΕΛΛΗ Θέλω να 'μαστε πάντα έτσι Πέτρο! Θέλω να 'σαι πάντα ο άντρας μου
 εσύ!
 ΠΕΤΡΟΣ Μα τι έχεις; (Η βροχή κι ο αέρας ακούγονται πιο δυνατά. Η Έλλη σηκώνεται και πηγαίνει στο παράθυρο).
 ΕΛΛΗ (Με τον τόνο που χαρακτηρίζει όσα λέγονται ξανά έπειτα από πολλά χρόνια). Σ' αρέσει τάχα να πηγαίνεις περίπατο όταν βρέχει;
 ΠΕΤΡΟΣ Όχι!
 ΕΛΛΗ Εμένα μ' αρέσει!

ΑΥΛΑΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΑΞΗ

(Στο δωμάτιο του Ιωσήφ. Στο βάθος αριστερά μια δίφυλλη πόρτα με τζάμια αφήνει να φαίνεται ένα μέρος από τα κάγκελα τον προθάλαμον μπαλκονί στον οποίο καταλήγει μια εσωτερική σκάλα. Στο βάθος δεξιά δύο μεγάλα παράθυρα που βλέπουν κατά τη δύση. Οι τοίχοι είναι χρόνια άβαφτοι και τα έπιπλα παλιά και λιγοστά. Ένα ντιβάνι, ένα τραπέζι, μερικές καρέκλες, μια πολυθρόνα κι ένα κομό. Μερικά κάδρα στους τοίχους. Ο Θεολόγος, ηλικιωμένος μ' ένα άθλιο μούσι, κάθεται στην άκρη μιας καρέκλας και διαβάζει το ευαγγέλιο. Ο φοιτητής, ένα κακογερασμένο μεγάλο αγόρι, διαβάζει κι αυτός. Στην πολυθρόνα έχει χωθεί ο Φωκάς με το πηρούνι ακουμπισμένο στη γροθιά και παραχωμένος σε σκέψεις. Ο Τρελός κάθεται πλάι στα παράθυρα και κοιτά τα γυμνά κλωνάρια μιας περικοκλάδας που τριβονται πάνω στα τζάμια. Ο ουρανός πέρα είναι κόκκινος και πορτοκαλής στο ηλιο-βασιλευμα. Ο Ιωσήφ στέκει όρθιος σε μια γωνιά και κοιτά ανήσυχα γύρω του. Απόλυτη σιωπή. Περπατά αργά και πάει ως την πόρτα!)

ΦΩΚΑΣ Φεύγετε!
 ΤΡΕΛΟΣ Πειράζει που μένουμε δω; (Στρέφει αργά το κεφάλι).
 ΙΩΣΗΦ Όχι!
 ΤΡΕΛΟΣ Είναι το μόνο δωμάτιο που έχει θέα! Τέτοια θέα! Κοιτάτε! (Γυρίζει κι εξακολουθεί να κοιτά όπως πρώτα. Ο Ιωσήφ βγαίνει κι αφήνει ανοιχτή την πόρτα! Ακούγεται να τρίζει η σκάλα καθώς κατεβαίνει. Μεσ στη στιγμή που ακολουθεί ακούγεται ο Θεολόγος να μουρμουρίζει εκείνο που δια-βάζει. Μετά από λίγο διατάζει δυνατά και με έμφαση).
 ΘΕΟΛΟΓΟΣ Τοις δε δειλοίς και απίστοις και ειδωλωλάτραις και πάσι τοις ψευδεύσι,

- και πόρνοις και φαρμακοίς το μέρος αυτών εν τη λίμνη τη καισμένη με πυρί και θείω ο έστιν ο δεύτερος.
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Αν είχατε την καλοσύνη ευσεβέστατε να φωνάζετε σιγότερα θα μπορούσα κι εγώ να μελετήσω λιγάκι.
- ΦΩΚΑΣ Κι εγώ να τακτοποιήσω όσα σκέφτομαι.
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Αν είχατε την καλοσύνη ευσεβέστατε να φωνάζετε σιγότερα θα μπορούσα κι εγώ να μελετήσω λιγάκι.
- ΦΩΚΑΣ Κι εγώ να τακτοποιήσω όσα σκέφτομαι.
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Πρέπει τέλος πάντων, κάποτε να πάρω το δίπλωμα μου κι εγώ!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Και τι θα βγει αν το πάρετε πια αυτό το δίπλωμά σας!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Νομίζω ότι θα 'πρεπε να μιλάς με περισσότερη εμπιστοσύνη για τις προϋποθέσεις ενός ανθρώπου όπως εγώ, κι έπειτα συνδεόμαστε και συζούμε δύο ολόκληρα χρόνια!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Πώς θέλετε όμως τα δύο αυτά χρόνια να 'χουνε θετικά αποτελέσματα όταν τσακωνόμαστε από το πρωί έως το βράδυ.
- ΦΩΚΑΣ Όχι, όχι υπερβολές «τσακωνόμαστε» αυτή η λέξη δεν έχει τόπο εδώ μέσα, διαφωνείτε απλώς! Συνεχίστε!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Εσείς δίνετε πάντα πρώτος την αφορμή για... διαφωνία! Το δίπλωμά μου θέλω να πάρω κύριε, δεν θέλω να σας βγάλω το μάτι. Γιατί λοιπόν μου κοπανάτε διαρκώς «τι θα βγει αν το πάρετε»; Απλούστατα θα γίνω οδηγός της τυφλής θεάς!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Θα μάθετε κι εσείς να αθρώνετε με διάφορα ψέματα κάθε κακούργο, κλέφτη, και μοιχό που θα σας πληρώσει.
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Αυτό υπερβαίνει τα όρια! Αυτό είναι ύβρις!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Ναι! Ύβρις κατά των κατήλων της Δικαιοσύνης! Δεν είναι Χριστιανόι μου Δικαιοσύνη, εκείνη η οποία εξαγοράζεται. Η Δικαιοσύνη είναι δω! *(Δείχνει το εναγγέλιο)*. Αν όλοι εσείς μελετούσατε τα ιερά βιβλία, με πίστη για όσα γράφουν, δε θα είχαμε ανάγκη από νόμους! Με ποιο δικαίωμα κάνετε νόμους; Με ποιο δικαίωμα φυλακίζετε και αποκεφαλίζετε; Με ποιο δικαίωμα στερείτε από τον άνθρωπο όσα ο θεός του χάρισε; Χριστιανοί; Δω είναι οι νόμοι του Θεού! Μ' αυτούς πρέπει να κρίνετε και να τιμωρείτε!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Τα ιερά βιβλία κύριοι δεν έχουν πέραση! Ο άνθρωπος από το μακράι-ωνο όνειρο! Ξύπνησε, αντελήφθη το μέγεθος του εαυτού του και τρόμαξε! Τον τρώνε οι υποψίες για τον εαυτό του, για τον αδελφό του τον ίδιο! Υποπτεύεται ως κι αυτόν το θεό! Τι θα του χαρίσει την ηρεμία και την ασφάλεια για να κινηθεί και να ζήσει βέβαιος ότι θα παραστρατή-σει που άλλού; Εκεί που ορθώνονται ατράνταχτοι νόμοι, στέρεοι και ει-λικρινείς! Όπως οι Δωρικοί κίονες!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Όχι! Όχι! Τα ιερά βιβλία και μόνο, τα θεία διδάγματα με την αγία επί των ανθρώπων γοητεία!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Τα θεία διδάγματα! Πώς τολμάτε και μιλάτε ακόμη έπειτα απ' ότι έγινε χθες! Κοντέψατε να κάνετε ένα δυστυχισμένο παιδί να πέσει στο πηγά-δι της αυλής, επειδή έκλεψε ένα πορτοκάλι. Όσα θα 'πρεπε να πείτε σ' όλους όσοι αμάρτησαν από καταβολής κόσμου τα ξεράσατε σ' ένα παι-δί, που πήρε, που λαχτάρησε τι; Ένα πορτοκάλι;

- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Ου κλέψεις!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Αν είχατε μια σταλιά χριστιανική καρδιά μέσα σας έπρεπε να το λυπηθείτε! Το βλέπατε, έπειτα από κείνη την ανατριχιαστική περιγραφή της κόλασης, να τρέμει σα φύλλο μπροστά σας κι εσείς συνεχίζατε! Κι αν δεν έπεσε στο πηγάδι για ένα πορτοκάλι το 'κανε ασφαλώς γιατί φοβήθηκε να πεθάνει έπειτα απ' όλα αυτά! Ας είναι, βγάλατε το άχτι σας!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Και σεις τι άλλο κάνετε τώρα από μια θλιβερή αγόρευση ξεγελώντας τον εαυτό σας πως βρίσκεστε στην έδρα σας του Δικαστηρίου, που ποτέ μάρτυς μου ο Παντοδύναμος δε θα πατήσετε!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ (Γελά) Χα, χα. Έτσι! Έτσι ακριβώς μιλά ένας αποτυχημένος!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Αποτυχημένος εγώ; Ένας όπως εγώ χριστιανός, δεν μπορεί ποτέ να ειπωθεί αποτυχημένος! Θεολόγος και αποτυχημένος δεν γίνεται στον κόσμο! Τη δουλειά του την κάνει όπου να 'ναι, να πλουτίσει δε θέλει κι ο Θεός του Δόξα τω Θεώ είναι πάντα εκεί πάνω! Σεις όμως είστε αποτυχημένος που έπρεπε να 'χετε πάρει το δίπλωμά σας πέντε φορές κι όχι καμιά! Αυτό το δίπλωμα που 'χει γίνει ο εφιάλτης ολονών μας εδώ μέσα!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Προτιμώ να μην απαντήσω!
- ΦΩΚΑΣ Παρακαλώ απαντήστε!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Όταν πάρω το δίπλωμά μου θα γίνω Νομοθέτης! Νομοθέτης σε δίκαιους και βαθιά ανθρωπίνους νόμους.
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Τώρα που η αμαρτία έγινε αίμα στις φλέβες σας! Τώρα απορρίπτετε ό,τι θεϊόν, ό,τι όσιον, ό,τι ιερόν!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Πάει τελείωσαν αυτά! Ο άνθρωπος δεν μπορεί πια να δέχεται τον εξ ύψους ή βάθους φόβον και τρόμον! Ο άνθρωπος θέλει δικαιοσύνη βγαλμένη από μέσα του! Βαθεία, αληθινή, καμωμένη από τη συνείδησή του! Σ' αυτό κύριοι πρέπει όλοι να συμβάλλετε! (Χτυπά το στήθος του). Εδώ είναι ο Θεός, εδώ είναι και η Δικαιοσύνη!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Κύριε άφες αυτοίς!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Ποτέ εφ' όσον η Δικαιοσύνη δε γίνει συνείδησις και πίστη δε θα είχαμε ένα κόσμο καλόν και ωραίον!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Αληθώς κύριε ου γαρ οίδασι τι τοιούσι!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Όλα θα τα πω μια μέρα, όλα θα τα διακηρύξω!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Είστε ένας άθεος!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Είμαι!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Ας αντικρίσεις το πύρο το εξώτερον!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Συ που το πιστεύεις συ θα το αντικρίσεις!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Εγώ; Ναι εγώ ο κολασμένος σου κύριε μου θα το αντικρίσω!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Επιπλέον, όταν βέβαια πάρω το δίπλωμά μου, θα γράψω και την πολιτεία μου! Την πολιτεία της Δικαιοσύνης! Οι νόμοι μου στην εφαρμογή! Νόμοι που κι αυτός ακόμη ο καταδικασμένος σε θάνατο, θα αισθάνεται ότι είναι η ίδια η συνείδησή του που τον καταδικάζει, η ίδια του η φωνή που του διαβάζει την εις θάνατον καταδίκη! Πρόοδος!
- ΦΩΚΑΣ Παρακαλώ να πάψουνε αι εις έντονον ύφος λογομαχίαι σας κι αυτή η ακατάσχετη φλυαρία! Στο σπίτι αυτό που η μοίρα μας συνεκέντρωσε,

- κάθε μας διαφορά πρέπει να λύνεται μεθοδικά και πολιτισμένα!
 Αρκετά! Είστε αμόρφωτος και με αμόρφωτους δε συζητώ!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 ΦΩΚΑΣ
 Αμόρφωτος εγώ;
 ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 Υπήρξατε υπάλληλος σαε όλη σας τη ζωή!
 ΦΩΚΑΣ
 Είναι ντροπή η εργασία;
 ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 Επείνασα, αλλά ποτέ μου δε δούλεψα!
 ΦΩΚΑΣ
 Δικαίωμά σας! Μείνετε στο ύψος σας!
 ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 Υπάλληλος!
 ΦΩΚΑΣ
 Πρύτανης κύριε στο Πανεπιστήμιο της Βιοπάλης!
 ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 Τέλος πάντων δεν έχω καμία διάθεση ν' ακούσω πάλι τις φαντασιο-
 πληξίες σας!
- ΦΩΚΑΣ
 Σας εξορκίζω εν ονόματι μιας αγαθούς διαβίωσης της ανθρωπότητας,
 ακούστε με! Δεν έπαψα από την πρώτη μέρα που γεννήθηκα να σκέπτο-
 μαι το πώς θα λυθούν τα σοβαρότερα κοινωνικοπολιτικά και πολιτικο-
 θρησκευτικά ζητήματα! Έχω συνειδητοποιήσει την αρμονίαν των σχέ-
 σεων του ατόμου προς το σύνολον, και του συνόλου προς το άτομον! Απ'
 όλες τις πλευρές και τις περιπτώσεις!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ
 ΦΩΚΑΣ
 Μιλάτε Χριστιανέ μου για αγαθή διαβίωση όταν δεν έχετε μελετήσει...
 Το ευαγγέλιο; Και τι άλλο κάνω εδώ και δύο χρόνια από το να σας
 ακούω να το ψέλνετε;
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ
 ΦΩΚΑΣ
 Ποτέ όμως δε δώσατε προσοχή!
 ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 Πιστέψτε με ότι το έκανα χωρίς να με αντιληφθείτε.
 Και ποια θα 'να η Δικαιοσύνη που θα εδραιώσετε; Εσείς ποτέ δε συ-
 γκατανεύσατε στα όσα έχω πει.
- ΦΩΚΑΣ
 ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 ΦΩΚΑΣ
 Εντίμως σας λέω, το έκανα νοερώς!
 Όντως αυτό...
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 ΦΩΚΑΣ
 Συνεχίζω! Πολίτας έχομε περί τους πενήντα χιλιάδες δικηγόρους, ή
 όχι;
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 ΦΩΚΑΣ
 Όχι! Απατεώνες!
 Μια φορά τους έχουμε. Έχουμε ογδόντα χιλιάδες παπάδες και αρχιε-
 πισκόπους.
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 ΦΩΚΑΣ
 Όχι, θρησκοκάπηλους.
 Αδιάφορο! Η ουσία είναι ότι υπάρχουν. Καλοί ή κακοί μια φορά υπάρ-
 χουν. Οι καλοί είναι καλοί. Οι κακοί υπογραμμίζουν την αξία των κα-
 λών. Τη δουλειά τους την κάνουν. Αλλά η γη. Η ταλαιπωρημένη μας γη!
 Δεν έχει ανάγκη από παπάδες ή δικηγόρους. Η γη έχει ανάγκη από αρ-
 χηγούς φίλοι μου.
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ
 ΘΕΟΛΟΓΟΣ
 ΦΩΚΑΣ
 Κάτω οι προσωπικές φιλοδοξίες!
 Είναι σφετεριστής της εξουσίας αυτός!
 Ενωώ αρχηγό! Αρχηγό που να δημιουργεί χρυσούν αιώνα! Σας υπεν-
 θυμίζω ένα στίχο του Γκαίτε!
- Αυτό που πνεύμα των καιρών το λες εσύ
 το ίδιο σας το πνεύμα αφέντες είναι
 που μέσα καθρεφτίζονται οι καιροί.*
- Τέτοιον εννοώ κι εγώ τον αρχηγό. Εκείνον που να λαμπρύνει και να κα-
 θρεφτίζει ολόκληρο το μεγαλείο της εποχής του! Το μεγαλείο του να

- αντανανλά και στην ψυχή του τελευταίου κατοίκου της χώρας του! Η θη-
κή του αίγλη να απαστράπτει απ' άκρου εις άκρον, να είναι υπόδειγμα!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ
ΦΩΚΑΣ Νιώστε με λοιπόν. Υποφέρω! Νιώστε το μεγαλείο της λέξης Αρχηγός!
Το λέω και ανατριχιάζω! Βοηθείστε με! Είμαι ένας αφανής ηγέτης.
Θαμμένος στο διάβα του χρόνου, από σκοπού όμως! Πέρασα από αι-
ώνα σε αιώνα, από εποχή σ' εποχή, απ' άνθρωπο σ' άνθρωπο. Πέθανα
και ξαναγεννήθηκα πολλές φορές ώσπου να φθάσω σ' αυτή την ημέρα
που η μοίρα όρισε ως ημέρα της δράσης μου! Φίλοι μου είμαι η αλήθεια!
Αναγνωρίστε με!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΟΣ Δε μοιάζετε!
Η αλήθεια είναι λόγος και όχι σάρκα και οστά! Λόγος γραπτός στα ιερά
βιβλία, και πνεύμα εν εμοί.
- ΦΩΚΑΣ Δείτε με καλά! Αναγνωρίστε με!
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Και που στηρίζετε την ισχύν σας αρχηγέ;
- ΦΩΚΑΣ Στην ευλογία του Θεού σου (Στο φοιτητή) και στη δικαιοσύνη των νό-
μων σου! Πέστε μου, εν ονόματι μιας αγαθούς διαβιώσεως των ανθρω-
πων, μπορώ να ελπίζω στην υποστήριξίν σας;
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Στη δική μου, ναι!
- ΦΟΙΤΗΤΗΣ Έστω και στη δική μου.
- ΦΩΚΑΣ Δώστε τα χέρια και συναδελφωθείτε!

(Ο Θεολόγος κι ο Φοιτητής ανταλλάσσουν μια εγκάρδια χειραψία)

- ΦΩΚΑΣ Εμπρός λοιπόν! Εμείς τα τρία θύματα της κοινωνίας και του πολέμου, μ'
όση λαχτάρα και πόθο κρύβουμε μέσα μας, μ' όση πίκρα καταστάλαξε
στην ψυχή μας η ανάξια εποχή που ζούμε, ας ξεκινήσουμε για ένα αγώ-
να σωτηρίας του ταλαιπωρου κόσμου! Είμαστε πρωτοπόροι κι εγώ αρ-
χηγός, ενός νέου κόσμου, μιας νέας ιδέας...
- ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ (Μπαίνει ταραγμένος) Τι είναι πάλι αυτό; Δεν κάθεστε στ' αυγά σας,
ηλικιωμένοι άνθρωποι! Αυτό λέγεται πια αδιακρισία, κατάχρησις εμπι-
στοσύνης και της ανεκτικότητας!
- ΦΩΚΑΣ Ω, αλήθεια! Ως τότε θα είσαι απροσάτευτη και άστεγη!
- ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Όσο κι αν είναι δίκαιον και ορθόν να σας στεγάζω, για όποιο λόγο κι
αν έκανα το σπίτι μου άσυλο αστέγων, δεν έχετε όμως σεις το δικαίωμα
να το κάνετε άντρον, ποιος ξέρει ποιας συμμορίας.
- ΘΕΟΛΟΓΟΣ Ήμαρτον Θεέ μου! Συμμορία εγώ;
- ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Τι είναι μια ιδέα άλλο από ιδεολογία. Και τι άλλο από κόμμα είναι ιδε-
ολογία. Το δε κόμμα σημαίνει επανάσταση, δηλαδή συμμορία! Γιατί
κύριοι επαναστατείτε σε μια κατάσταση που όσο πάει και χειροτερεύ-
ει. Είμαι σίγουρα πιο μεγάλος απ' όλους σας! Ε, λοιπόν θυμάμαι ότι
κάποτε ζούσαμε πολύ όμορφα! Ήμασταν ευτυχείς! Οι επαναστάσεις
μας άνοιξαν τα μάτια, γίναμε θρασείς! Απαιτητικοί! Εποφθαλμιούμε
τα αγαθά των άλλων! Γιατί; Δυστυχούμε! Σίγουρα θα μιλάτε και σεις
περί ανακατανομής του πλούτου της γης! Γιατί σας παρακαλώ; Γιατί; Ο
πλούσιος, πλούσιος, και ο φτωχός, φτωχός! Τα πλούτη διαφθείρουν, η

πτώχια δοκιμάζει και διορθώνει τα φυσικά ελαττώματα του ανθρώπου! Αλλά κάτι μας λείπει, ναι! Κι αυτό είναι η ησυχία! Απώλυτη! Τσιμουδιά! Τόσα χρόνια έτσι είναι τα πράγματα, είναι ανάγκη να τ' αλλάξουμε; Φασαρίες ένα σωρό, απεργίες, διαδηλώσεις και και... Γιατί δεν κάθονται ήσυχα αυτοί οι νέοι; Δεν περιμένουν πρώτα να πεθάνουμε εμείς οι γέροι και έπειτα να φαγωθούνε;

ΦΩΚΑΣ Όμως η ιδέα μας!

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Ω πάψε σε παρακαλώ!

ΦΩΚΑΣ Αν ξέρατε! Αν...

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Τίποτα! Βρείτε να πάτε πουθενά αλλού! Βρείτε κανένα σπίτι και φύγετε! Δυστυχώς! Δεν εισπράττω τίποτα από σας! Πεινώ! Η σύνταξη που παίρνω δεν φτάνει ούτε για το μεσημεριανό μας! Ως τότε θα είστε εδώ μέσα! Ο πόλεμος τελείωσε! Πάνε δύο χρόνια κοντά! Εξακολουθείτε να είστε θύματα; Εξακολουθούμε!

ΦΟΙΤΗΤΗΣ Καλά! *(Κάνει μια κίνηση απελπισίας και φεύγει)*

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Πρώτα μας φερνότανε πολύ όμορφα. Φοβερό! Όταν πάψεις να είσαι αντικείμενο οίκτου, κινδυνεύεις να πεθάνεις από την πίστη που σου έχουν για την αξία και την ικανότητά σου. Μας μιλά σα να 'μαστε κι εγώ δεν ξέρω τι. Λέει πως τον καταπιέζουμε! Τους στερούμε τους ελάχιστους πόρους που είχε! Δε συλλογίζεται ότι εμείς είμαστε θύματα πολέμου! Και τέτοια θα μείνουμε. Τα σπίτια μας γκρεμίσανε! Ας μας τα ξαναχτίσουνε να φύγουμε από εδώ! Δεν κάνω βήμα αν δεν μου χτίσουνε το σπίτι...

ΦΟΙΤΗΤΗΣ Κι εγώ!

ΘΕΟΛΟΓΟΣ Εσείς δεν είχατε ποτέ δικό σας σπίτι.

ΦΟΙΤΗΤΗΣ Ωστόσο κάπου έμενα κι εγώ! Κάπου που γκρέμισε. Κι είναι δική μου υπόθεση το να θέλω να ξαναγυρίσω εκεί.

ΦΩΚΑΣ Ας συνεχίσουμε λοιπόν!

ΤΡΕΛΟΣ Συγγνώμη, γιατί με λένε τρελό;

ΦΩΚΑΣ Μεις τώρα θα λύσουμε το πρόβλημα;

(Ο Ιωσήφ έρχεται προς την πόρτα)

ΤΡΕΛΟΣ Σας παρακαλώ γιατί; Ξέρω πως δεν είμαι λογικός! Σιχαίνομαι τα λογικά πράγματα! Έχω γίνει το αντίθετο απ' ό,τι θα 'πρεπε. Ήμουν πολύ, έξυπνος! Δε μπόρεσα να σταματήσω εκεί που τελειώνει η λογική και πήγα πιο πέρα! Ήμουν φτωχός. Δούλεψα υπαλληλάκος απ' τα δεκατρία μου χρόνια. Μόλις που 'χα έρθει απ' το χωριό μου και στ' απτά μου βούζαν ακόμη οι φωνές απ' τα παιχνίδια μου. Οι άνθρωποι ήταν κακοί. Υπέφερα! Έκανα κι εγώ όνειρα! Όνειρα! Όνειρα! Ζούσα διπλά! Μια στη δυστυχία της άκαρης ζωής μου και μια στα όνειρά μου! Μα η απόσταση απ' την πραγματικότητα στ' όνειρα μεγάλωνε ολοένα! Ένωθα τότε μια μοναξιά που γινότανε τραγική όσο περνούσε ο καιρός. Ωσπου με κέρδισε το όνειρο κι ένιωσα τότε ανάλαφρος και χαρούμενος! Μπορούσα να γελώ και να αδιαφορώ για όλα! Έγινα ο μεγάλος εραστής της

ζωής! Σφεντονίστηκα απ' τη πιο ωμή πραγματικότητα στην πιο άκρα-
τη ονειροπόληση! Και το φωνάζω τώρα και το διαλαλώ! Κάτω η λογι-
κή! Ευτυχία είναι η τρέλα! Η δική μου. Ξεπερνά κάθε κάθε μέτρο και
όριο και ό,τι νιώθω είναι μακριά από την ύλη, πάω πολύ μακριά εγώ!
Χοροπηδών και κλαίω γιατί ένα συννεφάκι σκέπασε τον ήλιο, κλαίω για
τα μικρά άστρα που κρυώνουνε και πάνω τις παγερές νύχτες του χει-
μώνα. Έχω πολύ κόσμο μέσα μου, κι είμαι η ευτυχία! Εγώ! Μόνο ψυ-
χές συγγενικές με τη δική μου μπορούν να νιώσουν μια τέτοια ευτυχία.
Έχω ένα σωρό θαυμαστά πράγματα μέσα μου που με κάνουν να χαμο-
γελώ! Αγαπώ όλους και όλα! Θέλω όλα να τ' αγκαλιάσω και να κλαίω
από χαρά! Είμαι η ευτυχία εγώ! Είμαι η ευτυχία! Κάτω η λογική, κάτω,
είναι φονικό όπλο κύριοι!

(Ο Θεολόγος και ο Φοιτητής σηκώνονται και τον τραβάνε έξω. Εκείνος εξακολουθεί να φωνάζει «Είμαι η ευτυχία! Κάτω η λογική! Είναι φονικό όπλο κύριοι». Ο Ιωσήφ μένει στη θέση του και τους κοιτά ώσπου χάνονται. Ο Φωκάς σηκώνεται και πηγαίνει κοντά του).

ΦΩΚΑΣ Μας συγχωρείτε για την ενόχληση! Είναι όλοι τους ντιπ τρελοί!
ΙΩΣΗΦ Τους αδικείτε! Είναι πολύ καλοί και...
ΦΩΚΑΣ Μην πείτε άλλο! Αφήστε ανοιχτή τη φράση έπειτα από το τελευταί-
ο σας και. Εκείνο που πρέπει να ακολουθήσει είναι ένα ερωτηματικό!
Καλή σας ώρα!

(Φεύγει. Ένα κορίτσι δεκατεσσάρων χρονών μπαίνει βιαστικά)

ΚΑΙΤΗ Θέλω να σου ζητήσω μια χάρη Ιωσήφ! Μην αφήσεις τον μπαμπά να
τους διώξει από το σπίτι μας. Ποτέ δεν ήταν τόσο όμορφο το σπίτι μας.
Κάνουν τόση φασαρία, παίζουν όλη μέρα αυτοί οι άνθρωποι και βγά-
ζουν λόγους! Όλους τους αγαπώ! Μόνο εκείνος ο νέος με τρομάζει κα-
μιά φορά, μα είναι κι αυτός σπουδαίος! Χοροπηδά μες την αυλή, σκο-
τώνει δράκους, με λέει βασίλισσα!

ΙΩΣΗΦ Μείνε ήσυχη θα του το πω! Εξ άλλου κι εγώ είμαι ενθουσιασμένος
μαζί τους!

ΚΑΙΤΗ Δεν αγαπούσα ποτέ τις κούκλες! Μα τούτοι οι άνθρωποι! Κι έπειτα
ακόμα ποιος ξέρει, μπορεί όσα λένε να τα συλλογιστώ μια μέρα! Άμα
μεγαλώσω θα τα σκεφτώ!

ΙΩΣΗΦ Θα κάμεις καλά να τα σκεφτείς. Κάνω το ίδιο και εγώ!

ΚΑΙΤΗ Σε σκεφτόμουν πολλές φορές άμα έλειπες Ιωσήφ! Και μελαγχολούσα!
Δεν είχα κανένα να μου πει ιστορίες σαν τις δικές σου! Θα ξαναφύγεις
Ιωσήφ; Μην ξαναφύγεις! Μείνε πια μαζί μας! Όλοι σ' αγαπάμε τόσο
πολύ!

ΙΩΣΗΦ Δεν εξαργάται από εμένα!

ΚΑΙΤΗ Από εμένα; Ω αν εξαργιόταν από μένα δε θα σε άφηνα ποτέ να ξανα-
φύγεις! Μεγάλωσα. Μπορώ και μιλώ για όσα πράγματα λένε και οι με-
γάλοι. Άφησα στην άκρη τα παιχνίδια μου. Πηγαίνω στην ταράτσα, κά-
θομαι εκεί και συλλογιέμαι! Βλέπω μακριά, γύρω-γύρω, όλα! Τη θά-

- λασσα, τα βουνά. Και σκέπτομαι τι γίνεται!
- ΙΩΣΗΦ
ΚΑΙΤΗ Και λοιπόν τι βρήκες;
Πως ο ήλιος βουτά κάθε μέρα στη θάλασσα! Πως κάθε μέρα νυχτώνει!
Πως τα φύλλα πέφτουνε κάθε χειμώνα και τα δέντρα γυμνώνονται! Οι
άνθρωποι σηκώνονται κάθε πρωί, πλένονται, τρώνε, βγάζουν λόγους,
τσακώνονται, ξανατρώνε, ξαναβγάζουν λόγους κι έπειτα κοιμούνται! Ο
μπαμπάς ροχαλίζει! Το ίδιο και ο Θεολόγος! Μ' αρέσει να πιστεύω πως
παντού γίνεται ό,τι και στο σπίτι μας.
- ΙΩΣΗΦ Δίκαιο έχεις, παντού έτσι γίνεται.
ΚΑΙΤΗ Γιατί όμως βγάζουνε λόγους! Όταν τρέχαμε στα καταφύγια όλοι σω-
παίνανε! Τώρα βγάζουνε λόγους!
- ΙΩΣΗΦ Φαίνεται πως βγάζουν το άχτι τους τώρα!
ΚΑΙΤΗ Πάμε πάνω Ιωσήφ! Πάνω στην ταράτσα! Θα σου πω ένα παραμύθι έλα!
Μια πολύ όμορφη ιστορία.
- ΙΩΣΗΦ Πες μου την εδώ!
ΚΑΙΤΗ 'Η μάλλον όχι! Θα σου πω κάτι άλλο! Θα σου πω γι' αυτούς! Με βάζουν
στη μέση και μου μιλάνε κι οι τρεις μαζί. Όλοι τους θέλουν να με κά-
νουν τέλειο άνθρωπο. Θέλουν λέει να γίνω το ευτυχημένο παιδί της κα-
ταστροφής! Εγώ διασκεδάζω με όλα αυτά! Έλα λοιπόν! Πάμε επάνω!
Πάνω στην ταράτσα να ρεμβάσουμε στη δύση!
- ΙΩΣΗΦ (Αφηρημένος) Γιατί με λένε τρελό!
ΚΑΙΤΗ Τι είπες;
ΙΩΣΗΦ Τίποτα! Πες μου το παραμύθι σου!

(Απ' έξω ακούγονται φωνές. Η Καίτη τρέχει στο παράθυρο)

- ΚΑΙΤΗ Ο νέος! Ο νέος! Κυνηγά πάλι να σκοτώσει το μεγάλο δράκο του πα-
λατιού!

(Βγαίνει τρέχοντας. Στην πόρτα παρουσιάζεται ο ιδιοκτήτης).

- ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ (Κλαψιάρικα) Πρέπει να τους πετάξω έξω! Με τις κλωτσιές! Μου χαλά-
σανε το παιδί μου! Ο ένας την έχει κάνει να φοβάται την κόλαση, ο άλ-
λος την μαθαίνει να κλέβει χωρίς αυτό να υπόκειται –άκου αηδίες- σε
ποινική δίωξη, ο άλλος να τον υπακούει τυφλά γιατί είναι μέγας πολιτι-
κός ανήρ, κι ο τέταρτος της σκοτώνει καμιά δεκαπενταριά δράκους την
ημέρα! Ήμαρτον Θεέ μου! Πεινώ! Η σύνταξή μου δε μας φτάνει ούτε
για το κολατσιό μας!
- ΙΩΣΗΦ Τι κόκκινη που 'ναι η Δύση σήμερα!
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Ε;
ΙΩΣΗΦ Κλαίει και χοροπηδά για ένα συννεφάκι!
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Ποιος;
ΙΩΣΗΦ Αυτός εκεί κάτω! Δε θυμάμαι να 'χω αισθανθεί άλλη φορά έτσι. Έπει-
τα απ' όσα άκουσα να λέει αυτός ο άνθρωπος.
- ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Δηλαδή;
ΙΩΣΗΦ Τι γίνεται εδώ μέσα; Μα κι έξω και παντού κάτι γίνεται! Υποφέρω απ'

αυτό χωρίς να ξέρω τι είναι! Τι είναι! Μια νευρικήτητα, μια ανησυχία
σέρνεται παντού, χώνεται μέσα μας! Κρέμεται απ' τον ουρανό, απ' τις
στέγες, κουρνιάζει στα έπιπλα και στις γωνίες της κάμαρας και σε μας!
Σε μας!

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Είχες πάντα πολύ θερμή φαντασία!

(*Η Έλλη στέκει στην πόρτα*)

ΙΩΣΗΦ Όμως αυτή τη φορά, δεν είναι φαντασία πιστέψτε με! (*Βλέπει την Έλλη και μένει άναυδος*)

ΙΩΣΗΦ Έλλη!

ΕΛΛΗ Ιωσήφ!

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Μου επιτρέπετε! (*Φεύγει*)

(*Παύση*)

ΙΩΣΗΦ Ποιος σου το 'πε πως είμαι εδώ;

ΕΛΛΗ Το φάντασμά σου! (*Παύση*)

ΙΩΣΗΦ (*Έντονα*) Γιατί ήρθες Έλλη;

ΕΛΛΗ Δεν ήθελες να 'ρθω;

ΙΩΣΗΦ Κάθισε!

ΕΛΛΗ (*Κάθεται*) Έχεις μέρες που ήρθες;

ΙΩΣΗΦ Δύο βδομάδες τώρα. (*Παύση*) Τα συγχαρητήρια μου για το γάμο σου!
(*Παύση*) Έχουμε να ειπωθούμε χρόνια. Πολλά χρόνια!

ΕΛΛΗ Έξι!

ΙΩΣΗΦ Σκέψου! Υπάρχουν άνθρωποι που λένε πως ο καιρός περνά γρήγορα!

(*Παύση*)

ΕΛΛΗ Εδώ μέσα είναι όλα όπως τ' αφήσαμε!

ΙΩΣΗΦ Ναι! Εδώ σ' εμάς δύσκολα αλλάζουν τα πράγματα.

ΕΛΛΗ Εδώ μέσα είναι όλα όπως τ' αφήσαμε!

ΙΩΣΗΦ Ναι! Εδώ σ' εμάς δύσκολα αλλάζουν τα πράγματα.

ΕΛΛΗ Πώς πέρασες όλο αυτόν τον καιρό!

ΙΩΣΗΦ (*Δεν απαντά*)

ΕΛΛΗ Έχεις ένα τσιγάρο;

ΙΩΣΗΦ (*Της δίνει ένα τσιγάρο κι ανάβει κι ο ίδιος*). Καπνίζεις;

ΕΛΛΗ Πολύ σπάνια!

ΙΩΣΗΦ (*Πηγαίνει στο παράθυρο και κοιτάζει έξω*).

ΕΛΛΗ Θα θελες να 'ρθεις στο σπίτι μια μέρα;

ΙΩΣΗΦ (*Δεν απαντά*)

ΕΛΛΗ Όλοι θα χαρούν να σε δουν! (*Παύση*) Θα μείνεις μέρες εδώ; (*Παύση*)

Χαίρομαι που ξαναρχομαι δω μέσα.

ΙΩΣΗΦ (*Πάντα αμίλητος στέκει μπρος στο παράθυρο*).

ΕΛΛΗ (*Σβήνει το τσιγάρο, σηκώνεται και πάει προς την πόρτα. Στέκει εκεί και
λέει σχεδόν ψιθυριστά*). Γεια σου Ιωσήφ!

- ΙΩΣΗΦ (Στρέφει απότομα, μένει για μια στιγμή κι έπειτα τρέχει κοντά της. Κοιτάζονται για λίγο στα μάτια κι αγκαλιάζονται με θέρμη).
- ΕΛΛΗ Μου μιλούσες έτσι σα να θέλες να με διώξεις!
- ΙΩΣΗΦ Ναι ήθελα να σε διώξω! Ή αν το θέλεις κι αλλιώς ξέσκιζα την καρδιά μου μ' ένα μαχαίρι!
- ΕΛΛΗ Ιωσήφ!
- ΙΩΣΗΦ Πώς γίναμε έτσι;
- ΕΛΛΗ Κι όμως στο βάθος δεν αλλάξαμε καθόλου!
- ΙΩΣΗΦ Τότε πώς μπορεί να 'μαστε τόσο μακριά ο ένας απ' τον άλλον;
- ΕΛΛΗ Σφίξε με γερά! Με τα χέρια σου! Να το νιώσω! Ώσπου να πονέσω! Να το πιστέψω πως με κρατάς εσύ Ιωσήφ!
- ΙΩΣΗΦ Μ' αγαπάς ακόμα λοιπόν; Το ίδιο όπως πρώτα;
- ΕΛΛΗ Θαρρώ και πιο πολύ ακόμα! Όσο ποτέ!
- ΙΩΣΗΦ Με κάνεις να χαρώ πάλι!
- ΕΛΛΗ Χτυπά μες στο μυαλό μου η σκέψη, πώς μπόρεσα να ζήσω τόσο καιρό μακριά από σένα! Μου φαίνεται πως θα τρελαθώ αν ξαναγίνει κάτι τέτοιο!
- ΙΩΣΗΦ Ναι Έλλη. Μη μ' αφήνεις πια!
- ΕΛΛΗ Δεν πρέπει, δε μπορώ να σ' αφήσω!
- ΙΩΣΗΦ Έλα ας κάσουμε δω! (Κάθεται κείνη στην πολυθρόνα κι εκείνος χάμω).
- ΕΛΛΗ Ζωντανεύουνε μέσα μου όλες εκείνες οι όμορφες μέρες, μέρες που περάσανε! Ξαν έλειπες όσο κι αν προσπάθησα να τις διώξω απ' τη μνήμη μου δεν μπόρεσα. Τις έθαβα μονάχα και τώρα σηκώνονται και θεριεύουνε στη φαντασία μου!
- ΙΩΣΗΦ Ζήσαμε τόσο πολύ! Τόσο πολύ! Δύσκολα τινάζεται μια τέτοια κληρονομιά από πάνω μας!
- ΕΛΛΗ Θυμάσαι αυτό το στίχο! «Η θάλασσα λιχνίζει τα όνειρά μας, η γαλάζια μέρα μας κάνει ανάλαφρη την ψυχή κι η κατάσπρη εκκλησία μας γεμίζει αγνότητα».
- ΙΩΣΗΦ Δεν ξέφυγες λοιπόν καθόλου απ' ό,τι έγινε;
- ΕΛΛΗ Όχι! Και νομίζω πως τότε ακριβώς που προσπάθησα να ξεφύγω ήμουν πιο πολύ δεμένη σ' όλα αυτά από κάθε άλλη φορά.
- ΙΩΣΗΦ Σίγουρα!
- ΕΛΛΗ Η καρδιά μου, χωρίς τη θέλησή μου τα φυλάει σαν άγια λείψανα. Όλα, απ' τις πρώτες, τις μακρινές, παιδιάτικες μέρες, μέχρι τον τελευταίο καιρό που εδώ πάλι από τούτη τη θέση, κοιτάζαμε το ηλιοβασιλέμα. (Παύση) Θυμάσαι;
- ΙΩΣΗΦ Θυμάμαι!
- ΕΛΛΗ Τον τελευταίο καιρό! Μέναμε δω χαμένοι σε σκέψεις, ως που σκοτεινίαζε. Δεν άναβες φως! Έλεγες πως το φως δίνει όρια στο χώρο. Και μου μιλούσες με μια φωνή, που πολλές φορές μου φαινόταν μακρινή κι απόκοσμη! Με τρομάζεις!
- ΙΩΣΗΦ Ας μη μιλάμε για τις τελευταίες μέρες! Θυμήσου καλύτερα τις πρώτες-πρώτες στην πατρίδα. Το κάστρο! Τα έρημα Φράγκικα αρχοντικά! Τα χορταριασμένα καλντερίμια και τις προσευχές μας πάνω στο παρεκκλή-

σι! Ήταν μισοσκοτεινά εκεί μέσα και κάπου παίζανε στ' αρμόνιο οι καλόγεροι. Η Παναγία με τα γαλιανά μάτια μας χαμογελούσε! Κι όλα ήταν τόσο μυστικοπαθή και... (Σωπαίνει από συγκίνηση)

ΕΛΛΗ (Γονατίζει) Καλή μου Παναγία! Φύλαγε όλους τους ανθρώπους! Δίνε τους ό,τι θέλουν για να 'ναι χαρούμενοι και καλοί! Ευλόγησε τα παιδιά να 'ναι φρόνιμα και να σ' αγαπούν! Βοήθα τον Ιωσήφ να μεγαλώσει γρήγορα και να γίνει καλός και μεγάλος Άρχοντας. Αμήν!

ΙΩΣΗΦ (Ανασηκώνεται λίγο). Εκεί γινόμουν αρχοντας! Εσύ ήσουν η πριγκιπέσσα που αγαπούσα! Το κεφάλι σου στόλιζε μια κορώνα από αγριόχορτα! Κι ήμασταν όλη μέρα μαζί! (Σηκώνεται) Πριγκιπέσσα! Βλέπεις τα βουνά ένα γύρω! Σε κάθε κορφή έχω κάστρα κτισμένα και μέσα στα περβόλια του κάμπου κρύβω αμέτρητους καβαλλαρέους ντυμένους στο σίδερο και στο χρυσάφι! Μ' ένα μου σινιάλο βάφεται μ' αίμα η γης, ως τ' ακρογιάλι!

ΕΛΛΗ Λυπήσου τους φτωχούς ανθρώπους!

ΙΩΣΗΦ Μη ζητάς έλεος για τους εχθρούς μου!

ΕΛΛΗ Στο ζητώ για χάρη! Άφησέ τους να ζήσουν!

ΙΩΣΗΦ Καλά για χάρη σου!

(Παύση)

ΕΛΛΗ Πες κι άλλα! Κι άλλα Ιωσήφ! Ας πούμε πως είμαστε ξανά στη γαλαρία του Πύργου! Κι είναι απόγευμα! Καλή ώρα όπως τώρα. Μπροστά μας απλώνεται η θάλασσα και πέρα στο βάθος χαμένα μες στο φως του ήλιου στα νησιά! Πες κι άλλα! Μίλα μου άρχοντα!

ΙΩΣΗΦ Όσο μακριά φτάνει να δει το μάτι σου είναι δικές μου οι θάλασσες. (Φέρνει το χέρι πάνω απ' τα μάτια του να κοιτάξει δήθεν ανεμπόδιστα απ' το φως). Τα καράβια μου όπου να 'ναι θα 'ρθουνε για να μας πάρουν!

ΕΛΛΗ Κι είναι πολλά τα καράβια σου άρχοντα;

ΙΩΣΗΦ Αμέτρητα πριγκιπέσσα! Έχουνε χρυσά συρματόσκοινα και μεταξένια πανιά. Στην πλώρη και στην πρύμη έχουνε τρίτωνες και γοργόνες σκαλισμένες σε ξύλο κι ασημί κι η καρίνα τους λες και δεν αγγίζει το νερό! Όπου περάσουν κοκκινίζει ουρανός και θάλασσα από τ' αλικο χρώμα τους!

ΕΛΛΗ Δεν έχω δει ποτέ τέτοια καράβια;

ΙΩΣΗΦ Ποτέ! Κανένας άνεμος! Και καμιά φουρτούνα δεν τα τρώμαξε μέχρι σήμερα! Στο κάθε σκαρί σαράντα αραπάδες τραβάνε κουπί! Κάθε χρόνο χαρίζω τη λευτεριά σε δέκα!

ΕΛΛΗ Και οι καπεταναίοι σου είναι παλικάρια!

ΙΩΣΗΦ Παλιοί κουρσάροι που δέχτηκαν να υποταχθούν σε μένα! Ξέρανε καλά τι τους περίμενε αν έκανα να βγω στη θάλασσα. Είναι μαύροι σαν το βράχο ψημένοι από τον ήλιο και την άρμη κι έχουνε χρυσά σκουλαρίκια στ' αυτιά. Παίζουνε λαγούτο και τραγουδάνε όμορφα!

ΕΛΛΗ Μην είναι αυτά που πρόβαλαν εκεί κάτω!

ΙΩΣΗΦ Πού;

- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Να εκεί στο Βριόκαστρο!
Μα βέβαια αυτά είναι! Δεν ακούς πως τρίζουνε οι σκαρμού! Πως σφυρίζει ο αγέρας στα συρματόσκοινα! Κι έβαψαν θάλασσα κι ουρανός. Δώσε μου να κρεμάσω τη σημαία μας!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ *(Τραβά το μαντίλι από το λαιμό της και του το δίνει).*
(Πάει και το κρεμά κάπου στο παράθυρο) Τάχα χωράνε μες το μικρό μου λιμάνι!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Μην πέσουνε πάνω στις ξέρες Ιωσήφ!
Θε να τους κάνω μήνυμα περάσουν στ' ανοιχτά. *(Κουνά το χέρι του)*
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Δεν έπρεπε να 'ρθουνε με τέτοια φουρτούνα!
Μη φοβάσαι! Είναι όλοι τους μαθημένοι σε τέτοιες θεομηνίες! Πριγκιπέσα είς' έτοιμη να φύγουμε;
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Πού θα πάμε;
Έχω ένα βασίλειο στην Περσία κοντά!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Όμως πρέπει να ρωτήσω τη μαμά μου!
Δε χρειάζεται! Έτσι κι αλλιώς σε παίρνω με το έτσι θέλω. Μα πριν φύγουμε πρέπει να μου ορκιστείς σε τούτο το ιερό έμβλημα *(Δείχνει το μαντίλι)* πως άμα μεγαλώσεις θα γίνεις γυναίκα μου!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Ορκίζομαι!
Τότε, πρέπει να με φιλήσεις στο μάγουλο.
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Δε μπορώ Ιωσήφ! Δεν είναι σωστό! Θα μας δούνε!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Δεν είναι κανείς!
Δε μπορώ Ιωσήφ! Είναι...
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Δε με λένε Ιωσήφ!
Άρχοντά μου όσο υπάρχει φως, η Πριγκιπέσα δε μπορεί να σε φιλήσει.
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Καλά, θα περιμένουμε να σκοτεινιάσει.
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Κοίταξε! Φεύγουνε τα καράβια. Δεν είπα εγώ πως δεν μπορούν ν' αράξουν με τέτοιο καιρό!
- ΙΩΣΗΦ Το ίδιο κάνει! Θα κόβουνε βόλτες στο πέλαγος ώσπου να πέσει το κύμα! Φρουρός! Πες ν' ανάψουνε μεγάλες φωτιές σ' όλη την παραλία.
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Άρχοντά μου ας φύγουμε πια.
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Περίμενε λίγο να δώσω τις τελευταίες μου διαταγές στη φρουρά της νύχτας!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Αρχίζει και νυχτώνει! Φοβάμαι πια να μείνω εδώ πάνω!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Τι φοβάσαι αφού είμαι γω κοντά σου!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Κάνει ψύχρα τώρα πια.
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Καλά πάμε.
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Φοβάμαι!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Γιατί;
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Κοίταξε πόσο σκοτεινά είναι τα παράθυρα;
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Σκοτεινά; Δε βλέπεις πως πλημμυράνε όλα στο φως!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Α! Ναι!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Χορεύουν πάλι και τραγουδάνε! Ο άρχοντας είναι καλά!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Φοβάμαι!
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Τι φοβάσαι πάλι;
- ΕΛΛΗ
ΙΩΣΗΦ Πώς θα περάσουμε απ' αυτή τη θεοσκοτεινή κάμαρα;

ΙΩΣΗΦ Ας στρίψουμε καλύτερα από δω!
 ΕΛΛΗ Τι έρημα που είναι όλα το βράδυ!
 ΙΩΣΗΦ Έρημα! Δες εκεί μια σειρά πολεμιστές! Ε σεις προσοχή!
 ΕΛΛΗ Πώς βροντούν τα σπαθιά τους!
 ΙΩΣΗΦ Τα 'χω ακριβοληρώσει!
 ΕΛΛΗ Ακούς σάλπιγγες και ταμπούρα;
 ΙΩΣΗΦ Εγώ το πρόσεξα!
 ΕΛΛΗ (Τρομαγμένη) Τι είν' αυτό;
 ΙΩΣΗΦ Ο φρουρός. (Κάνει μια χαιρετούρα)

(Πάυση. Κάθεται αποκαμωμένος στο ντιβάνι)

ΙΩΣΗΦ Τι δουλειά κάνει ο άντρας σου;
 ΕΛΛΗ Καλύτερα μη ρωτάς;
 ΙΩΣΗΦ Γιατί Έλλη;
 ΕΛΛΗ Γεμίζει πίκρα η ψυχή μου!
 ΙΩΣΗΦ Και μένα. Έγινες μια καλή σύζυγος;
 ΕΛΛΗ Δεν ξέρω!
 ΙΩΣΗΦ Έχετε και παιδί;
 ΕΛΛΗ Όχι ακόμα! Πώς πέρασες αυτά τα χρόνια;
 ΙΩΣΗΦ Φριχτά! Υπόφερα αφάνταστα. Όταν ξεπέφτει κανείς και δυστυχεί, οι άνθρωποι τον αποφεύγουν! Σα να 'ναι κάτι βρώμιο! Δεν έβρισκα τη δύναμη να αντισταθώ στην ψυχική μου κατάπτωση! Δεν είχα τίποτα μέσα μου! Η όρεξη για ζωή και δουλειά με είχε εγκαταλείψει. Πείνασα! Περιπλανιόμουν σα ζητιάνος! Σπαραγμένος από μια θανάσιμη απογοήτευση. Είναι φοβερό να θέλουν να σε σκοτώσουν μέσα τους κείνοι που αγαπάς! Είναι ένας θάνατος! Θέλησα να αυτοκτονήσω!
 ΕΛΛΗ (Έχει πέσει στα πόδια του και κλαίει) Και τώρα;
 ΙΩΣΗΦ Μου πρότειναν μια δουλειά κάπου! Άφησα την πατρίδα κι ήρθα!
 ΕΛΛΗ Θα μείνεις εδώ τώρα;
 ΙΩΣΗΦ Δεν ξέρω ακόμα!
 ΕΛΛΗ Κι αν βρεις δουλειά;
 ΙΩΣΗΦ Και πάλι δεν είναι σίγουρο.
 ΕΛΛΗ Μα αν ξαναγυρίσεις στην πατρίδα τι θα κάνεις εκεί χωρίς δουλειά; Χωρίς τίποτα; Το 'χεις ακόμα το σπίτι στο κάστρο;
 ΙΩΣΗΦ Όχι, το πούλησα για μια πεντάρα!
 ΕΛΛΗ Τότε τι θα κάμεις εκεί;
 ΙΩΣΗΦ Υπάρχει μια θέση γραφέα στην Εφορία.
 ΕΛΛΗ Μα είναι σίγουρη αυτή η δουλειά;
 ΙΩΣΗΦ Έπρεπε να μιλήσω σε κάποιον! Να παρακαλέσω!
 ΕΛΛΗ Κι αν δε γίνει αυτό;
 ΙΩΣΗΦ Τότε πρέπει να σκεφθώ πάλι!
 ΕΛΛΗ Μπορείς να εξακολουθείς να μένεις εδώ;
 ΙΩΣΗΦ Όσο έχω να πληρώνω! Μα είναι φρίκη κι εδώ! Βρώμα και νοσηρότητα! Αποπνιχτικές λαχτάρες και αποχαύνωση! Πείνα! Θέα! Και άνθρωποι που γυρεύουν κείνο που δεν είχαν ποτέ!

- ΕΛΛΗ Φύγε από δω μέσα! Πήγαινε αλλού!
- ΙΩΣΗΦ Δεν έχω να πάω αλλού! Κι έπειτα εδώ κι αν τύχει να μην έχω να πληρώσω δε θα με πετάξουνε έξω! Βλέπεις κόλλησα πια! Όπως κολλάνε τα παπούτσια στη λάσπη. Καμιά φορά και το συμφέρον γίνεται ένας βούρκος που όσο πατάς βουλιάξεις πιο πολύ! (Παύση) Τουλάχιστον εσύ αγάπη μου βρήκες ό,τι χαρά ζητούσες κι ό,τι πίστευες πως θα 'βρεις με το να με διώξεις από κοντά σου;
- ΕΛΛΗ Το πίστευα ως τη στιγμή που πάτησα το πόδι μου εδώ μέσα, ή μάλλον, ως τη στιγμή που έμαθα πως ήρθες! Σα να 'πεσα ξαφνικά σ' ένα όνειρο που με πήρε κι έφυγα στα δικά σου τα μέρη. Τώρα, όλα όσα πίστευα δύο μέρες πριν είναι πάλι τόσο αβέβαια! Όχι, Ιωσήφ δεν μπορώ να φύγω πια από σένα. Νιώθω κιόλας τον άνδρα μου σαν κάτι ξένο!
- ΙΩΣΗΦ (Δε μιλά)
- ΕΛΛΗ Με θέλεις δική σου;
- ΙΩΣΗΦ Αν σε θέλω; Θεέ μου αν ήξερες! Η ζωή μου έχει γίνει τόσο τραχεία. Μαζί σου θα 'χει κάτι από την ομορφιά και την τρυφερότητά σου!
- ΕΛΛΗ Πάρε με να φύγουμε Ιωσήφ!
- ΙΩΣΗΦ Πιστεύεις τι λες;!!!
- ΕΛΛΗ Θα φύγω απ' τον άνδρα μου! Άρχοντά μου κάνε με πάλι πριγκίπισσα! Είμαι ευτυχισμένη που μπορώ να το λέω
- ΙΩΣΗΦ Αλήθεια;!!!!
- ΕΛΛΗ Και βέβαια. Δεν έχω τάχα το δικαίωμα να διαθέσω τη ζωή μου όπως εγώ θέλω!
- ΙΩΣΗΦ Φοβάμαι να το καλοσκούσω Έλλη!
- ΕΛΛΗ Για όνομα του Θεού πίστεψέ το!
- ΙΩΣΗΦ Μην ξεχνάς τι με έκανε να φύγω τότε!
- ΕΛΛΗ Ναι μα τώρα, έπειτα απ' όσα υποφέραμε! Δεν είναι έτσι! Και συ μην με κάνεις πια να τρομάζω! Θα ανάβουμε φως, δε θα καθόμαστε πάντα στα σκοτεινά!
- ΙΩΣΗΦ Αισθάνομαι κιόλας αλλιώς!
- ΕΛΛΗ Έξοχα!
- ΙΩΣΗΦ Και μέσα μου τρέχει μια δύναμη που με γεμίζει.
- ΕΛΛΗ Πρέπει να 'σαι το ίδιο όλες τις μέρες τώρα πια!
- ΙΩΣΗΦ Δέχεσαι λοιπόν να τους αφήσεις όλους και να 'ρθεις μαζί μου;
- ΕΛΛΗ Χίλιες φορές ναι!
- ΙΩΣΗΦ Κι ότι κι αν συμβεί δε θα μ' αφήσεις ποτέ;
- ΕΛΛΗ Ποτέ!
- ΙΩΣΗΦ Θα 'θελα να 'χω κάτι να σου χαρίσω, κάτι που να 'ναι πάρα πολύ μεγάλο!
- ΕΛΛΗ Δώσε μου την καρδιά σου! Είναι ό,τι πιο ακριβό έχω!
- ΙΩΣΗΦ Θα 'θελα να την αποθέσω στα χέρια σου!
- ΕΛΛΗ Θα φύγουμε!
- ΙΩΣΗΦ Μακριά από δω! Στο κάστρο μας! Στο πριγκιπάτο σου! Θα ζωστώ ξανά στο ξύλινο σπαθάκι μου, και συ θα στολισθείς με αγριόχορτα!
- ΕΛΛΗ Περιμένουμε τα κουρσάρικα καράβια!
- ΙΩΣΗΦ Και κει που θα πάμε θα ζήσουμε όμορφα! Θα τρέχουμε σαν παιδιά μες τα χωράφια στα βουνά, και στα σύννεφα! Θα σε κρατώ απ' το χέρι και

- ΕΛΛΗ θα πηδάμε από κορφή σε κορφή!
 ΙΩΣΗΦ Όλα μας τα όνειρα θα τα ζήσουμε;
 Τα βράδια θα στεκόμαστε στη βρύση και θα καλησπερίζουμε κείνους που παίρνουν νερό!
- ΕΛΛΗ Θα ζωγραφίζω όμορφα καθράκια!
 ΙΩΣΗΦ Θα σου φέρνω αγκαλιές λουλουδία και χαιρετίσματα από τον ήλιο και το φεγγάρι.
- ΕΛΛΗ Η σκέψη σου ομορφαίνει τον κόσμο. Είσαι το φως, το χρώμα, η μουσική! Πότε θα φύγουμε!
 ΙΩΣΗΦ (Σηκώνεται) Κι ο άντρας σου;
 ΕΛΛΗ Είπα πως δε με νοιάζει πια γι' αυτόν! Ας με συγχωρέσει για το γάμο! Ήταν ένα λάθος λογικό! Μπορεί να βρει μια άλλη! Ενώ μήτε γω μήτε συ θα βρούμε ποτέ κείνο που θα χάναμε!
- ΙΩΣΗΦ Θα 'χεις το θάρρος να του το πεις;
 ΕΛΛΗ Ναι!
 ΙΩΣΗΦ Κι η μητέρα σου;
 ΕΛΛΗ Δε με νοιάζει ούτε γι' αυτήν! Δε μ' αγαπά! Δεν πίστεψα ποτέ ότι μια μάνα αγαπά τα παιδιά της. Αγαπά τον εαυτό της η μητέρα, και τίποτα παραπάνω! Το σημασία έχουν όλ' αυτά μπρος στη δική μας ζωή! Αισθάνομαι τόσο πολύ πως πρέπει να ζήσω έντονα! Διψώ για χαρά κι ενθουσιασμό θέλω...θέλω ν' αγκαλιάσω τον κόσμο!
- ΙΩΣΗΦ Ποτέ δεν ήσουν τόσο όμορφη όσο σήμερα! Άκουσε Έλλη στριφογυρίζει κιόλας στο μυαλό μου η υπόθεση για ένα βιβλίο!
 ΕΛΛΗ Πες μου!
 ΙΩΣΗΦ Θα το γράψω εκεί που θα πάμε! Θα 'ναι το υπέρτατο ανέβασμα της ανθρώπινης ψυχής προς το φως του ήλιου! Ένας ύμνος στη χαρά και στην καινούρια ζωή!
- ΕΛΛΗ Θα 'μια δίπλα σου. Εσύ θα υπαγορεύεις και εγώ θα γράφω.
 ΙΩΣΗΦ Α όχι, πρέπει να το γράψω μόνος μου!
 ΕΛΛΗ Καλά, θα 'μια κοντά σου και θα πλέκω!
 ΙΩΣΗΦ Μπορείς ν' αντιγράφεις τα πρώτα χειρόγραφα!
 ΕΛΛΗ Σύμφωνοι! Πώς θα το βγάλουμε Ιωσήφ;
 ΙΩΣΗΦ Δε σκέφτηκα ακόμα. Κοίταξε τα πρώτα αστέρια λάμπουνε κιόλας!
 ΕΛΛΗ Πες μου, εκεί στην Περσία είναι το ίδιο λαμπερά;
 ΙΩΣΗΦ Και πιο πολύ ακόμα! Κάθε νύχτα πολλά πέφτουνε κάτω στη γη! Μια βροχή απ' αστέρια!
- ΕΛΛΗ Τι όμορφα που μιλάς άρχοντα!
 ΙΩΣΗΦ Πριγκηπέσα! (Γονατίζει) Φύλησε με τώρα σκοτείνιασε!
 ΕΛΛΗ (Γονατίζει και τον φιλά)

ΑΥΛΑΙΑ

ΤΡΙΤΗ ΠΡΑΞΗ

Βράδυ στο σπίτι της Μάρθας. Γύρω από το τραπέζι της μέσης κάθονται ο Στέφανος, η

Μάρθα, η Ἑλλη, ο Ιωσήφ κι ο Πέτρος. Ο Ιωσήφ μιλά με ἔξαρση και κάποια δειλία μαζί. Η Ἑλλη κι η Μάρθα τον ακοῦν εκστατικές, ο Στέφανο; Σουφρώνοντας τα χεῖλια κι ο Πέτρος απαθέστατα.

ΙΩΣΗΦ Παντού ἐνίωθα, ἐβλεπα, ἄκουα, την ὑπάρξη μιας ἀνώτερης δύναμης. Η αἴσθησις αὐτὴ με γέμιζε δέος! Πήγαινα κάθε μέρα στην ἐκκλησία, ἀκόμα και στον ὄρθρο. Ἐψέλνα μοναχός μου και λειτουργούσα! Τι ἀξέχαστα χρόνια!

ΜΑΡΘΑ Ἀξέχαστα!

ΕΛΛΗ Ἕνα ὄνειρο!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Χμ!

ΙΩΣΗΦ Τ' ἀπογεύματα ἔτρεχα μες στα χωράφια, μάζευα ἀγριολούλουδα και στόλιζα τις εἰκόνες στα ἐξωκλήσια! Τι μυστικοπάθεια! Ἦθελα σώνει και καλά νὰ 'μαί παιδί τ' ουρανοῦ!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ἐπειτα;

ΙΩΣΗΦ Χάλασαν ὅλα!

ΜΑΡΘΑ Η ζωὴ εἶναι ἐχθρική για κάθε ωραῖο κρέμα! (Γεμίζει με κονιάκ τα ποτήρια τους). Θα πιείτε ἀκόμα ἓνα;

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Θα πούμε!

ΙΩΣΗΦ Αναρωτιέμαι ἀν πρέπει ν' ἀρνηθούμε μιαν υπεράνθρωπη δύναμις σε ἐκεῖνο που παρ' ὅλη τη γύμνια της πραγματικότητος τα καταφέρνει νὰ τη βλέπει πρὸς τὸ πέπλο ἐνὸς ονείρου!

ΠΕΤΡΟΣ Ποιος ο λόγος;

ΙΩΣΗΦ Για ν' ἀποφύγει τόσες ἀπογοητεύσεις.

ΠΕΤΡΟΣ Σεις θα το ἐπιθυμούσατε αὐτό;

ΙΩΣΗΦ (Σωπαίνει)

ΠΕΤΡΟΣ Σκίζεται πολὺ εὐκόλα αὐτός ο πέπλος

ΙΩΣΗΦ Ἐξαρτάται ἀπὸ κείνον που θα τον φτιάξει!

ΠΕΤΡΟΣ Ἐκεῖ που γεννήθηκα ἐγὼ δεν γνῶρισα τίποτ' ἄλλο ἀπὸ σωρούς καμένο κάρβουνο, παλιοσιδερά και κάπνα!

ΙΩΣΗΦ Εἴστε ντόπιος;

ΠΕΤΡΟΣ Γεννήθηκα σε μιὰ βρωμοσυνιοκία. Ὅχι πολὺ μακριὰ ἀπὸ 'δω!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Τι ἀντίθεση!

ΠΕΤΡΟΣ Ναι ἀπογοητευτική! Το σπίτι μας ἦταν χτισμένο πλὰι σ' ἓνα χυτήριο. Η μακαρίτισσα ἡ μητέρα μου γκρίνιαζε διαρκῶς για τὴν κάπνα που της μαύριζε τα πάντα και για τὴ φασαρία που εἶχε διαρκῶς.

ΜΑΡΘΑ Εὖθι θα διασκέδαζες μ' ὅλα αὐτά!

ΠΕΤΡΟΣ Αἱ! Ναι! Ἦμουν ἐνθουσιασμένος.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Το φαντάζομαι.

ΠΕΤΡΟΣ Ἐκεῖ πέρασα ἐγὼ τα παιδικὰ μου χρόνια. Τίποτα τα γραφικό! Ἀνθρωποι μόνον βρώμικοι ἀπὸ τὴ δουλειὰ και κάπνα.

ΙΩΣΗΦ Κι ὁμως αὐτὸ σας ἔκανε νὰ διαλέξετε τὴ δουλειὰ που κάνετε.

ΠΕΤΡΟΣ Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια. Θαύμαζα τοὺς ἐργάτες που δουλεύανε στα καμῖνια γυμνοῖ, γυαλιστεροῖ ἀπ' τὸν ἰδρώτα, κόκκινοι ἀπὸ τὴ φωτιά, ὅμοιοι μπρούτζινοι ἥρωες τῆς Μυθολογίας.

- ΜΑΡΘΑ Άσκημο θέαμα για τα μάτια ενός παιδιού!
- ΠΕΤΡΟΣ Άσκημο; 'Όχι δα! Μια μεγαλοπρεπής εικόνα της ζωής! Δε νομίζετε Ιωσήφ; Ο άνθρωπος που δουλεύει με την φωτιά και το σίδερο, που το ορίζει, πάει να στήσει τον πέπλο σας του ονείρου. Κι αν όπως είπατε δεν πρέπει ν' αρνηθούμε στη θεαματική αλλαγή της όψης του κόσμου την προϋπόθεση μιας υπεράνθρωπης δύναμης, πώς ν' αρνηθούμε ένα ηρωισμό σε κείνο που συνειδητοποιεί τις ατέλειές του και δουλεύει γι' αυτές;
- ΙΩΣΗΦ (Σωπαίνει)
- ΠΕΤΡΟΣ Παιδί ακόμα έκανα αυτή τη σκέψη, ο άνθρωπος έχει δύναμη!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α, όσο γι' αυτό, ο πόλεμος μας το 'δειξε μια χαρά!
- ΠΕΤΡΟΣ Άσε στην άκρη τον πόλεμο! Είχα τόσο ενθουσιαστεί απ' αυτή τη σκέψη ώστε ένιωθα περηφάνια και βαθιές τις σχέσεις με τη ζωή. Περιπατούσα στους δρόμους και μονολογούσα τη σκέψη μου! Κοίταζα την πόλη, τους ανθρώπους και γύρευα να βρω που πάει αυτή η δύναμη.
- ΙΩΣΗΦ Και το βρήκατε;
- ΠΕΤΡΟΣ Ναι. Σε κείνο που είναι τώρα η πίστη μου!
- ΙΩΣΗΦ Δηλαδή;
- ΠΕΤΡΟΣ Στην πίστη ενός καλύτερου κόσμου φτιαγμένου με τα χέρια μας.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Και φυσικά αγαπητέ μου Ιωσήφ τα λίγα αυτά καλοειπωμένα λογάκια –γιατί κάτι τέτοιοι ξέρεις δε μιλάνε πολύ – τα σφύζοντα υλισμού, είναι και η αρχή των πολιτικών του απόψεων!
- ΙΩΣΗΦ Δε θα μπορούσε να 'ναι αλλιώς!
- ΠΕΤΡΟΣ Ο θεός μου τρομάζει να κοιτάξει πιο πέρα απ' τη μήτη του.
- ΙΩΣΗΦ Κι όμως κι ο ίδιος θα επιθυμεί κάτι καλύτερο.
- ΠΕΤΡΟΣ Ναι, μα δεν έχει τη δύναμη να δει τα βάσάνά του σα γενική συμφορά κι ούτε το θάρρος να δεχτεί μια αλλαγή στη ζωή του!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Με σκοτίζεις φίλε μου! Με αηδιάζετε όλοι εσείς οι κοσμοδιορθωτές, οι μεταρρυθμιστές, οι ριζοσπάστες!
- ΠΕΤΡΟΣ Στην εποχή μας που 'ναι γυμνή απ' οτιδήποτε θα μας επέτρεπε να 'χουμε αμφιβολίες, μια τέτοια αντίληψη είναι γελοία! Ο πόλεμος ήταν αρκετός για να μας δείξει ποιο είμαστε και πώς ζούμε! (Στον Ιωσήφ) Δε νομίζετε;
- ΙΩΣΗΦ (Σωπαίνει)
- ΠΕΤΡΟΣ Πρέπει όλοι, όσο μπορεί ο καθένας να γίνουμε δημιουργοί, όχι να περιμένουμε το Μάννα που θα μας θρέψει και που θα μας κάνει ανθρώπους!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Όνειρα καλοκαιρινής νύχτας!
- ΠΕΤΡΟΣ Πνεύμα αντιλογίας!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Πίστεψέ με όχι! Αλλά είναι αδύνατο να τα πιστέψω!
- ΙΩΣΗΦ Η αλλαγή όμως αυτή όπως τη θέλετε σεις θα 'διωχνε από μέσα μας πολλά πράγματα!
- ΠΕΤΡΟΣ Τι εννοείται;
- ΙΩΣΗΦ Ότι ο κόσμος με ρίζες τόσο απόλυτα πιασμένες από την ύλη θα 'χανε κάθε βαθύτερη αρχή της ζωής!
- ΠΕΤΡΟΣ Ναι! Δε θα 'χε διάδρομο για να ξεφύγει από την αλήθεια και να πάει στο ψέμα. Στο ψέμα που δε μας αφήνει να πατήσουμε στέρια πάνω στη

- γη μας!
 Αυτό αν θέλετε!
- ΙΩΣΗΦ
 ΠΕΤΡΟΣ Είμαι απλώς άνθρωπος. Δεν αγαπώ ότι έχει σχέση με τη Μεταφυσική!
 ΙΩΣΗΦ Γιατί όχι; Δεν έχετε το θάρρος;
 ΠΕΤΡΟΣ Θάρρος; Όχι! Αλλά γιατί κανένας απ' όσους σκέφτονται όμοια με σας δεν κατόρθωσε να με πείσει στην αλήθεια αυτών που λέει.
- ΙΩΣΗΦ Κι όμως πρέπει κανείς να 'χει προβλήματα μέσα του!
 ΠΕΤΡΟΣ Λύνω πολλά κάθε μέρα με χαρτί και μολύβι.
 ΙΩΣΗΦ Περιορίζετε τις δυνάμεις σας όμως και το πλάτος της σκέψης σας.
 ΠΕΤΡΟΣ Ναι τα περιορίζω για να τα διοχετεύσω εκεί που θα γίνουν παραγωγικά και ωφέλιμα για όλους.
- ΙΩΣΗΦ Κι αν όλοι κάναμε το ίδιο θα γινόμασταν ευτυχισμένοι!
 ΠΕΤΡΟΣ Ευτυχισμένοι; Μην παίζετε με τις λέξεις. Τι θα πει ευτυχία! Γυρεύετε να πάτε στα χίλια όταν δεν είμαστε ούτε στο ένα ακόμη. Ο σκοπός είναι να δημιουργήσουμε μια κατάσταση καλύτερη από τη σημερινή!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Εδούλεψα σκληρά σ' όλη μου τη ζωή!
 ΠΕΤΡΟΣ Και ποιος σε βεβαιώνει ότι η τίμια δουλειά σου στην Τράπεζα δεν είχε σαν αποτέλεσμα τη στέρηση του ψωμιού ενός άλλου! (Σηκώνεται) Συγχωρείστε με τώρα! Πρέπει και να δουλέψω λιγάκι! Θα σας ξαναδώ πριν φύγετε! (Μπαίνει στο βάθος. Το φως ανάβει εκεί).
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Αυτή του η δουλειά μου χτυπά στα νεύρα!
 ΜΑΡΘΑ Γ' αυτόν δεν υπάρχει πράγμα πιο ιερό.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δημιουργεί. Χμ!
 ΙΩΣΗΦ Είναι θαυμάσιος!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Βρίσκεις Ιωσήφ;
 ΙΩΣΗΦ Ναι. Η διαφορά στις ιδέες μας δε με εμποδίζει ν' αναγνωρίσω τις χάρες του!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Σωστά! Και τώρα θα μέινεις εδώ πια Ιωσήφ;
 ΙΩΣΗΦ Θα μείνω. Εκτός αν... το πιθανότερο είναι να μείνω.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Εξακολουθείς να γράφεις; Κάποτε σε είχαν ονομάσει σπάνιο ταλέντο!
 ΙΩΣΗΦ Από τότε όμως δεν έχω τραβήξει γραμμή.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Γιατί, γίνανε τόσα πράγματα εν τω μεταξύ!
 ΙΩΣΗΦ Δεν αισθάνθηκα ακόμη έτοιμος για κάτι... δεν ξέρω... ο πόλεμος ίσως!
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μα ήταν καταστροφή για όλους! Οι μόνοι ωφελημένοι είναι όσοι γράφουν. Αφθονο υλικό και ιδέες! Άλλο τίποτα!
- ΙΩΣΗΦ Έχω κάτι σπασμένο μέσα μου απ' αυτά τα χρόνια και μένει ακόμη ασύνδετο.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μ' άλλα λόγια δε θα ξαναγράψεις!
 ΕΛΛΗ Και βέβαια θα ξαναγράψει!
- ΙΩΣΗΦ Ναι, κάτι αρχίζω τώρα. Δεν έχω παρά λιγοστά πράγματα γράψει.
 ΜΑΡΘΑ Νομίζω Ιωσήφ πως ξαναπιάνοντας την πέννα θα 'βρισκες την παλιά σου διάθεση.
- ΕΛΛΗ Αυτό είναι βέβαιο. Κι η επίσκεψή του εδώ θα 'χει κι αυτή αντίκτυπο στη διάθεσή σου!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κι αν επιτρέπεται Ιωσήφ, σαν τι είναι αυτό που γράφεις;
 ΙΩΣΗΦ Ένα ύμνο στη χαρά και στην καινούρια ζωή.

- ΣΤΕΦΑΝΟΣ (Σκεφτικά) Ένα ύμνο στη χαρά και στην καινούρια ζωή...
 ΙΩΣΗΦ Ένα ύμνο στη χαρά και στην καινούρια ζωή. Ήσουν πάντα τόσο θαυμάσιος στις ιδέες σου.
- ΕΛΛΗ Και μόνο αυτές οι τρεις λέξεις χαρά, καινούρια ζωή σε κάνουν να χαμογελάς!
- ΙΩΣΗΦ Σκοπεύω να δουλέψω πολύ! Να γίνει κάτι απλό!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Με συγχωρείς Ιωσήφ! Ότι είναι κάτι απλό είναι! Μα δεν το καταλαβαίνω!
- ΕΛΛΗ Να στο πω εγώ θείε! Υποστηρίζει πως η ευτυχία είναι μια διάθεση έμφυτη στον άνθρωπο. Εκδηλώνεται σαν αγάπη για όλα ως και γι' αυτό το πιο ασήμαντο πετραδάκι του γιαλού. Τότε ένας μαγικός πέπλος πέφτει πάνω στη γη κι όλα είναι αφάνταστα όμορφα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Αυτό Ιωσήφ;
- ΙΩΣΗΦ Ναι! Πιστεύω πως αντίθετα απ' ό,τι γίνεται ο άνθρωπος έχει περισσότερη προδιάθεση να γελάσει παρά να κλάψει.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δεν το αρνιέμαι!
- ΙΩΣΗΦ Η τραχιά πραγματικότητα δεν αφήνει την έμφυτη ευτυχία να βγει απ' τη βαθιά φωλιά της και να κυριαρχήσει στο εγώ μας. Θέλω να δείξω λοιπόν τον τρόπο που θα βγει από κει και θα διαχυθεί στις αισθήσεις μας! Είναι φορές που ένιωσα αυτή τη διάθεση να θεριεύει μέσα μου. (Σηκώνεται) Το πιστεύω! Μπορώ να γεμίσω αισιοδοξία τις ψυχές των ανθρώπων! Να τους δώσω στα χέρια ένα καθρέφτη που μέσα σ' αυτόν θα δουν το πρόσωπό τους μ' ένα υπεράνθρωπο γέλιο στο στόμα, στα μάτια να σπιθίζει η αγάπη και να μιλάνε για τα αμέτρητα θαύματα που βλέπουν στη γη!
- ΜΑΡΘΑ Είσαι υπέροχος! (Η σιλουέτα του Πέτρου φαίνεται στη τζαμωτή του βάθους και μένει για λίγο).
- ΙΩΣΗΦ Να βλέπουν τον κόσμο σα μια χώρα ονείρου όπου ο ουρανός βρέχει φως, η γη χαμογελά πάνω σε εκατομμύρια ποικιλόχρωμα λουλούδια! Το μυστήριο μιας Θεότητας Αγάπης να σέρνεται πάνω μας, ν' αγγίζει με το μαντύα της το νου μας και τις σχέσεις μας!
- ΜΑΡΘΑ Ω! Πόσο θα σ' ευγνωμονούσε ο κόσμος γι' αυτό!
- ΙΩΣΗΦ (Μεθυσμένος απ' όσα είπε) Γυμνωθήκαμε τόσο πολύ! Ρημάχτηκε κάθε βαθύτερη χαρά και ιδέα μέσα μας, βασανίστηκε το κορμί, στέγνωσε η φαντασία μας, σβήσαμε μόνοι μας κείνη τη φλόγα που λάμπρυνε όσο βλέπαμε. Πόσο όμορφος είναι ο κόσμος! Πόσο! Είναι αφάνταστα όμορφος και εμείς πρέπει πάνω σ' αυτόν. Γιατί λοιπόν να μην είμαστε πάντα χαρούμενοι; Να η χαρά! Η βαθύτερη χαρά! Η έμφυτη διάθεση για ευτυχία και μαζί καινούρια ζωή! Δε μας χρειάζεται;
- ΜΑΡΘΑ Μεσσία θα σ' έλεγαν αν το έκανες.
- ΕΛΛΗ Μεσσία πιάσε την πέννα σου!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δεν υπάρχει αμφιβολία!
- ΕΛΛΗ Για σκεφθείτε το! Εμένα μ' έχει αναστατώσει! Νιώθω κίολας μια απέραντη χαρά μέσα μου! Για σκεφθείτε το! Ο πόλεμος τελείωσε! Ο τρομερός πόλεμος! Στη γη ξαπλώθηκε ξανά ειρήνη και, σαν προφήτης του νέου καιρού περνά ανάμεσα μας και μας κράζει στην πίστη σου, ένα βι-

βλίο! Με τις εντολές της ζωής, με τις εντολές της χαράς!

(Παύση)

(Όλοι έξω από το Στέφανο έχουνε πέσει σε έκσταση)

ΣΤΕΦΑΝΟΣ (Ωμά) Θα 'ναι ένα καλούτσικο βιβλίο.
 ΙΩΣΗΦ Τι εννοείτε;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δε φτιάχνουμε τα βιβλία! Και πολύ περισσότερο μ' εκείνα που μιλάνε για φανταστικά κατασκευάσματα. Έτσι ο άνθρωπος χαλά πιο πολύ. Διαβάζει κάτι ωραίο και παθαίνετε. Το κλείνει, κοιτάζει γύρω του, απογοήτευση! Το χάσμα που υπάρχει μέσα του όλο και μεγαλώνει! Τίποτα δεν γίνεται με τα βιβλία!

ΕΛΛΗ Γιατί όχι;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Το μόνο όφελος είναι ότι χαρήκαμε να το λέμε, αυτά τα ωραία λόγια!
 ΙΩΣΗΦ Δε πιστεύετε σ' αυτή τη βαθιά χαρά...
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δεν είν' ανάγκη ν' απαντήσω σ' αυτό μια και δεν ασχολήθηκα με το ζήτημα όπως εσύ! (Σηκώνεται) Μα έτσι απ' έξω που το κατάλαβα μου φαίνεται πολύ τολμηρό να το υποστηρίζεις αυτό! (Κοιτά το ρολόι του).

ΜΑΡΘΑ Φεύγεις;
 ΣΤΕΦΑΝΟΣ (Πηγαίνοντας για να φορέσει το πανωφόρι του). Πάντως θα ξαναμιλήσουμε Ιωσήφ!

ΜΑΡΘΑ (Που τον βοηθά να φορέσει το πανωφόρι του). Πάντως εσύ κύριέ μου στο λέω, πάει καιρός τώρα που ανοίγεις το στόμα σου να πεις μια κουβέντα και φτύνεις φαρμάκι.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Μη μ' αποπαίρνεις! Λοιπόν, καληνύχτα!
 ΜΑΡΘΑ (Τον ανοίγει την πόρτα) Καληνύχτα!
 ΙΩΣΗΦ - Έλλη Καληνύχτα! (Βγαίνει)
 ΜΑΡΘΑ (Αφού μένει για λίγο στην ανοιχτή πόρτα). Φυσικά Ιωσήφ, θα μείνεις να δειπνήσεις μαζί μας!

ΙΩΣΗΦ Όχι, θα προτιμούσα να πηγαίνω!
 ΕΛΛΗ Μείνε Ιωσήφ!
 ΜΑΡΘΑ Κι ο Πέτρος θα χαρεί πολύ! Σπάνια έχουμε μουσαφίρηδες και... (Προχωρά κι ανοίγει την πόρτα του Πέτρου). Τι λες Πέτρο, δεν πρέπει να μείνει να φύγει μαζί;

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ Φυσικά κύριε θείε, μη βρίσκεις πάλι προφάσεις για να φύγεις!
 ΜΑΡΘΑ Δε λέω για το Στέφανο. Αυτός το 'σκασε κιόλας!
 Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ Τότε;
 ΜΑΡΘΑ Για τον Ιωσήφ!

(Ο Πέτρος φαίνεται στην πόρτα)

ΠΕΤΡΟΣ Συγγνώμη ξέχασα... Καθίστε! Αν φυσικά σε φυσικά δεν σας δυσαρεστεί;
 ΙΩΣΗΦ Όχι δα! Καλά θα μείνω!
 ΠΕΤΡΟΣ Πίνετε κρασί;
 ΙΩΣΗΦ Ναι, μα όχι πολύ.

ΠΕΤΡΟΣ Εννοώ, ένα δύο ποτηράκια μετά το φαί!
 ΙΩΣΗΦ Φυσικά!
 ΠΕΤΡΟΣ Τότε Έλλη ας ανοίξουμε μια μικροδάφνη! Και μόλις στρωθεί το τραπέ-
 ζι φωνάξτε με! Με συγχωρείτε για την πολλή μου ασχολία.
 ΙΩΣΗΦ Παρακαλώ, μείνετε ήσυχος!

*(Η Μάρθα βγαίνει δεξιά κι ο Πέτρος χαμογελώντας ξαναμπαίνει στο εργαστήριο και κλει-
 νει την πόρτα)*

ΕΛΛΗ *(Στον Ιωσήφ που φαίνεται μελαγχολικός)* Τι σκέφτεσαι;
 ΙΩΣΗΦ Τι θες να σκέφτομαι!
 ΕΛΛΗ Μήπως σου γύρισαν τα μυαλά αυτοί οι δυο;
 ΙΩΣΗΦ Τι είν' αυτά που λες;
 ΕΛΛΗ Τίποτα, τίποτα. Ήσουν υπέροχος όσο μιλούσες!
 ΙΩΣΗΦ Κι ο άνδρας σου ήταν υπέροχος!
 ΕΛΛΗ Ο Θεός μ' έκανε να τρέμω μ' όσα έλεγε!
 ΙΩΣΗΦ Φοβάσαι για το παραιμικό μ' κάνει ν' αλλάξω ιδέες!
 ΕΛΛΗ Όχι Ιωσήφ! Πως κυλούσαν τα λόγια σου!
 ΙΩΣΗΦ Α, όχι Έλλη! Τώρα έχω την πίστη μου και δεν αφήνω να μου τη διαλύ-
 σουν ούτε οι πραγματικότητες του άνδρα σου, ούτε οι πίκρες ενός κα-
 κοζωισμένου ανθρώπου! Μπορεί ωστόσο να 'χαν λιγάκι δίκιο, μα εγώ
 αδιαφορώ.

ΕΛΛΗ Είχανε δίκιο;
 ΙΩΣΗΦ Τι σημασία!
 ΕΛΛΗ Τι ενθουσιασμό που είχε η μητέρα. Είπε πως θα σ' έλεγαν Μεσσία!
 ΙΩΣΗΦ Αλήθεια μαγεύτηκε και ούτε το εν δέκατο δεν είπα απ' όσα θα 'θελα.
 Γιατί όσα σκέφτομαι δεν έχουν τέλος. *(Έχει σηκωθεί και στέκει δυο βή-
 ματα αριστερά απ' την πόρτα του εργαστηρίου)*. Κι ούτε δέσανε ακόμη
 γερά μες στο μυαλό μου έτσι που κάθε μου φράση να σημαίνει σα μια
 θεόρατη καμπάνα!

ΕΛΛΗ Τι θαύμα ετοιμάζεις!
 ΙΩΣΗΦ Θαύμα; Ωστόσο δεν ήθελα να με φέρεις εδώ;
 ΕΛΛΗ Γιατί;
 ΙΩΣΗΦ Έτσι! Ήμουν πιο καλά πριν έρθω. Αύριο πρέπει να σκεφθώ πολύ! Να
 τα βάλω σε τάξη όσα έχω μέσα μου. Δεν ήθελα να 'ρθω εδώ! *(Ρίχνει μια
 ματιά προς το βάθος)* Αυτός δουλεύει εκεί μέσα!

ΕΛΛΗ *(Σκληρά)* Πάντα δουλεύει αυτός! Έχει σίγουρες ιδέες και όρεξη!
 ΙΩΣΗΦ Έλα να τον δεις! Αστράφτουν τα μάτια του!
 ΕΛΛΗ Καλά, ας τον να κάνει ό,τι θέλει.
 ΙΩΣΗΦ Σαν τρελός κάνει, σημειώνει, τραβά γραμμές!
 ΕΛΛΗ Μη σε νοιάζει αγάπη μου έλα κοντά μου!
 ΙΩΣΗΦ Και τα κοιτάζει σα να βλέπει κάτι απίστευτο! Σφίγγει τις μασέλες από
 ικανοποίηση...

ΕΛΛΗ Έλα δω! Σε ικετεύω φύγε από κει! Κάτι ήθελα να σου πω! Κάτι σκέφτη-
 κα την ώρα που μιλούσες!
 ΙΩΣΗΦ Όλοι πρέπει να γίνουμε δημιουργοί! Έτσι δεν είπε; Βλέπω τη χαρά της

- Δημιουργίας στα μάτια σου.
- ΕΛΛΗ Ας τον να γράφει νούμερα και να τραβά γραμμές. Άμα φύγουμε από δω θα 'σαι το ίδιο και εσύ! Και καλύτερος ακόμα! Εσύ θα φτιάξεις ανθρωπούς με τη διάθεση της ευτυχίας λυτρωμένη μέσα τους!
- ΙΩΣΗΦ Ναι Έλλη! Εγώ έχω πιο μεγάλα ατού! *(Πάει κοντά της)* Αυτός δείχνει τη γη! Γω θα δείχνω τον ουρανό και τον ήλιο! *(Ξαναφεύγει από κοντά της)* Τι καλά να 'ναι έτσι σίγουρος για κείνο που κάνεις!
- ΕΛΛΗ Ναι όπως εσύ! Έλα να μιλήσουμε για την καινούρια ζωή!
- ΙΩΣΗΦ Φτάνει, τα είπαμε τόσες φορές!
- ΕΛΛΗ Ξανασκέφτηκες το επεισόδιο με τον ψαρά!
- ΙΩΣΗΦ Όχι. Μπορεί να το βγάλω ή να το αλλάξω.
- ΕΛΛΗ Γιατί Ιωσήφ, είναι τόσο όμορφο!
- ΙΩΣΗΦ Είναι απίθανα τέτοια πράγματα!
- ΕΛΛΗ Μου έλεγες πάντ...
- ΙΩΣΗΦ Έλεγα! Έλεγα! Δεν έπρεπε να με φέρεις εδώ μέσα! Αισθάνομαι τόσο στενάχωρα και τώρα δε μπορώ να φύγω. Δέχτηκα να μείνω να δειπνήσουμε!
- ΕΛΛΗ Είμαι εγώ δω! Και θες να φύγεις;
- ΙΩΣΗΦ Συγχώρεσέ με αγάπη μου! Αλλά από τη στιγμή που πέρασα την πόρτα του κήπου σας...
- ΕΛΛΗ Με κάνεις και φοβάμαι!
- ΙΩΣΗΦ Γιατί; Κι εγώ φοβάμαι! Μα τι πάθαμε ξαφνικά! Ένα ύμνο στη χαρά και στην καινούρια ζωή! Τι δυνατός που 'ναι ο άντρας σου! Σαν εκείνους τους χάλκινους μυθολογικούς ήρωες που έλεγε. Κι ο θεός σου! Θεέ μου τι απαισιοδοξία! Συντρίβεσαι άμα... η μητέρα σου! Τι ενθουσιασμός! Τι αδύνατος άνθρωπος!
- ΕΛΛΗ Πες μου την αλήθεια Ιωσήφ! Σε ικετεύω πες μου! Μπορείς να υποστηρίξεις όλα όσα έλεγες πριν από λίγο για την χαρά και την ευτυχία;
- ΙΩΣΗΦ *(Έντονα)* Και βέβαια μπορώ! Μόνο που πρέπει να τα ξανασκεφτώ με ησυχία!
- ΕΛΛΗ Μείνε όπως είσαι Ιωσήφ! Δε θα αντέξω ένα τέτοιο κύλισμα πάλι!
- ΙΩΣΗΦ Μίλα πιο σιγά, θα μας ακούσουν!
- ΕΛΛΗ Με κίνδυνο ήρθα και σε βρήκα! Θέλησα να σκίσω μια πίστη μέσα μου γιατί σ' αγαπώ και σε θέλω! Αύριο το πρωί θα 'ρθω πάλι στο σπίτι σου!
- ΙΩΣΗΦ Μη σκοτίζεσαι! Εσύ μπορείς να πιαστείς και απ' άλλού! Εκεί μέσα είναι... και Δημιουργεί!
- ΕΛΛΗ Με πίστη μαζί σου!
- ΙΩΣΗΦ Σε θέλω! Πολύ σε θέλω!
- ΕΛΛΗ Αύριο! Όσο γίνεται πιο γρήγορα θα 'ρθω σε σένα! Θεέ μου ας ξεημερώσει γρήγορα. Όσες αμφιβολίες έχεις μέσα σου εγώ θα τις διαλύσω.
- ΙΩΣΗΦ *(Πολύ πεσμένος)* Θα λάμψει η αγάπη σου μέσα μου όπως τον ήλιο! Και θα σκορπίσει τα σύννεφα! *(Περνά το χέρι της στο μέτωπό του. Μια χαρούμενη στριγκλιά ακούγεται στο βάθος, ένα ξαφνικό τριξίμο καρέκλας κι ένα χτύπημα γροθιάς πάνω στο τραπέζι!)*
- ΙΩΣΗΦ Τι ήταν αυτό;
- ΕΛΛΗ Δεν ξέρω!

ΙΩΣΗΦ Κάτι γίνεται εκεί μέσα.
ΕΛΛΗ Μα είναι μονάχος!
ΙΩΣΗΦ Κάτι τρέχει, για δεσ.
ΕΛΛΗ Τι να 'ναι;
ΙΩΣΗΦ Κάτι που... απ' την ώρα που πέρασα την πόρτα του κήπου!
ΕΛΛΗ Τι θες να πεις!
ΙΩΣΗΦ Φαίνεται πως...
ΕΛΛΗ Το μαντεύω (Κάνει να τρέξει προς τα κει)
ΙΩΣΗΦ Πού πάς;
ΕΛΛΗ (Στέκει στη θέση της)

(Ανοίγει η πόρτα του εργαστηρίου και βγαίνει ο Πέτρος μ' ένα σχέδιο στο χέρι. Έχει την ήρεμη και μεγάλη χαρά του ανθρώπου που κάτι πέτυχε. Η φωνή του είναι αργή και κουρασμένη. Καμπουριάζει πάντως σα να πέρασε μια μεγάλη κούραση. Η Μάρθα έρχεται από την δεξιά πόρτα).

ΠΕΤΡΟΣ Ιωσήφ είναι ωραίο να πραγματοποιείς τα όνειρά σου, να χύνεις όσα λες μέσα σε καλούπια όπως το καυτό σίδερο!
ΕΛΛΗ Εξήγησέ μου! Τι έγινε;
ΠΕΤΡΟΣ Πενταπλάσια δύναμη κι ενέργεια με την ίδια δαπάνη!
ΕΛΛΗ Το βρήκες λοιπόν;
ΠΕΤΡΟΣ Το βρήκα.
ΜΑΡΘΑ Για μου!
ΠΕΤΡΟΣ Δεν τολμούσα να το πιστεψω!
ΕΛΛΗ Και τώρα;
ΠΕΤΡΟΣ Το 'χω στα χέρια μου και το διαβάζω!
ΕΛΛΗ Πέτρο! (Τον πιάνει απ' το χέρι και μπαίνουνε στο εργαστήριο. Η Μάρθα τους ακολουθεί. Ακούγεται η φωνή του Μηχανικού που εξηγεί με ξεστη φωνή το σχέδιο. Η πόρτα γέρνει σιγά-σιγά τρίζοντας και κλείνει. Ο Ιωσήφ στέκει όρθιος στην άκρη του καναπέ. Ρίχνει μια ματιά και φεύγει κλείνοντας αθόρυβα την πόρτα. Μετά από λίγο βγαίνει η Έλλη και βλέποντας άδειο το χώρο στέκει έκπληκτη.)
(Πονεμένα) Σε σκότωσα τώρα!
ΠΕΤΡΟΣ (Μη βλέποντας τον Ιωσήφ) Έφυγε;
ΜΑΡΘΑ (Φεύγει δεξιά αφού σκεφτεί λίγο)
ΕΛΛΗ Έφυγε! (Δρασκελίζει το χωλ, ανοίγει την πόρτα και φωνάζει Ιωσήφ)
ΕΛΛΗ Είναι;
ΠΕΤΡΟΣ Ναι, πέρασε κάτω από το φως του δρόμου.
ΕΛΛΗ (Πηγαίνει κοντά) Πού;
ΠΕΤΡΟΣ Χάθηκε στο μέρος που είναι σκοτεινά!
ΕΛΛΗ (Την κοιτά με απορία)
ΕΛΛΗ Μεσ' τη χαρά μας τον αφήσαμε μονάχο! Η πόρτα έκλεισε!
ΠΕΤΡΟΣ (Βγαίνει με ορμή αφού την κοιτάζει. Η Έλλη τον παρακολουθεί για λίγο κι έπειτα μπαίνει στο εργαστήριο. Ξαναβγαίνει κρατώντας το σχέδιο και κάθεται στον καναπέ. Κοιτά το χαρτί με μίσος, πάει να το σκίσει. Σταματά. Δείχνει όλους την πάλη που γίνεται μέσα της. Στο τέλος αγκαλιά-

- ξει το χαρτί και το σφίγγει πάνω της. Στην είσοδο που 'χει μείνει ανοιχτή
 γυρίζει αποκαμωμένος ο Πέτρος. Όλη του η πρωινή χαρά έχει χαθεί. Η
 Έλλη σηκώνεται και τρέχει κοντά του).
- ΠΕΤΡΟΣ
 ΕΛΛΗ
 Λυπάμαι! Δεν μπόρεσα να τον φτάσω! Έφυγε!
 Βράχηρες! (Σκουπίζει με το μαντήλι της το πρόσωπό του. Σβήνουν τα
 φώτα κι όταν ξαναάψουν είναι άδειο το χωλλ. Η σάλα είναι φωταγωγη-
 μένη κι ακούγονται από κει γέλια και κουβέντες. Μπαίνει απ' τη σάλα ο
 Πέτρος κι ένας ηλικιωμένος κύριος).
- ΠΕΤΡΟΣ
 Για μένα είναι κρίσιμη η περίοδος αυτή! Ή που θα θέσω σ' εφαρμογή
 τις ιδέες μου ή που θα γίνω αιτία πιο μεγάλου κακού!
- ΚΥΡΙΟΣ
 ΠΕΤΡΟΣ
 Εν τοιαύτη περιπτώσει;
 Το σχέδιο της μεταρρύθμισης θα γίνει γνωστό μόνο σ' όσους δεχτούνε
 τους όρους μας κατανομής των κερδών!
- ΚΥΡΙΟΣ
 ΠΕΤΡΟΣ
 ΚΥΡΙΟΣ
 Θέλετε να πείτε...
 Ισομερής κατανομή των κερδών στο προσωπικό κάθε επιχείρησης.
 Ναι μα καταλαβαίνετε ότι αυτό δε θ' άφηνε ούτε την Κυβέρνηση αδιά-
 φορη! Είναι αδύνατο...
- ΠΕΤΡΟΣ
 Αυτό πολύ λίγο μας ενδιαφέρει. Το σχέδιο είναι ιδιοκτησία μας κι έχου-
 με το δικαίωμα να το χρησιμοποιήσουμε όπως θέλουμε! Κι όχι να το χα-
 ρίσουμε για να πλουτίσουν οι πλούσιοι πιο πολύ ακόμα!
- ΚΥΡΙΟΣ
 ΠΕΤΡΟΣ
 ΚΥΡΙΟΣ
 Συμφωνώ! Λοιπόν, θα τεθεί σαν όρος!
 Ακριβώς!
 Η Εταιρεία Τεχνικών Επιστημόνων σας ευγνωμονεί. Την κάνετε πολύ
 ισχυρή! Εύχομαι το παράδειγμά σας να 'ναι μια μεγάλη αρχή! Μου επι-
 τρέπετε τώρα!
- ΠΕΤΡΟΣ
 ΚΥΡΙΟΣ
 Παρακαλώ! (Τον βοηθά να φορέσει το πανωφόρι του).
 Λοιπόν καληνύχτα σας! Την Τετάρτη στο συμβούλιο για το ψήφισμα της
 διαθέσεως.
- ΠΕΤΡΟΣ
 ΚΥΡΙΟΣ
 ΠΕΤΡΟΣ
 Για τη επιτυχία!
 Τη βέβαιη! Και πάλι. (Χαιρετά με το χέρι).
 Καλησπέρα!
- ΙΩΣΗΦ
 ΠΕΤΡΟΣ
 ΙΩΣΗΦ
 ΠΕΤΡΟΣ
 ΙΩΣΗΦ
 Είδα φωταγωγημένο το σπίτι και σκέφτηκα να 'ρθω!
 Κάνετε πολύ καλά! Θέλεις να περάσουμε στη σάλα;
 Όχι προτιμώ εδώ! Έχετε γιορτή;
 Τιμάμε τη Μεταρρύθμιση στη μηχανή, μ' ένα ποτήρι.
 Νομίζω πως δεν έχω θέση εδώ μέσα εγώ, ασφαλώς θα 'χτε προσκαλέ-
 σει ανθρώπους που ξέρουν να τιμήσουν μια τέτοια γιορτή.
- ΠΕΤΡΟΣ
 Τι λέτε! Προχτές φύγατε πολύ ξαφνικά, δεν ακούσαμε ούτε την καληνύ-
 χτα σου!
- ΙΩΣΗΦ
 ΠΕΤΡΟΣ
 ΙΩΣΗΦ
 ΠΕΤΡΟΣ
 ΙΩΣΗΦ
 ΠΕΤΡΟΣ
 Θα προτιμούσα να μη μιλήσουμε γι' αυτό! Είναι απαραίτητη;
 Φυσικά όχι!
 Σήμερα είναι ευτυχισμένη η ατμόσφαιρα εδώ!
 Λέτε;
 Έτσι νομίζω. Λοιπόν γίνετε κιόλας διάσημος!
 Όχι μια δε λογαριάζω κάτι τέτοια!
 Δε λογαριάζετε την επιτυχία σας αυτή;

- ΠΕΤΡΟΣ Είπα πως δε λογαριάζω το διάσημος που αναφέρατε.
ΙΩΣΗΦ Το 'πα εννοώντας την επιτυχία σας!
ΠΕΤΡΟΣ Ο σκοπός μου είναι μια συνεχόμενη γραμμή που δεν αφήνει μέρος ελεύθερο για θαυμαστικά.
ΙΩΣΗΦ Μη φανταστείτε πως ήθελα να σας πειράξω! Αν έχετε κάτι που το βρίσκω όμορφο είναι η απλότητά σας κι έπειτα είστε ευτυχισμένοι, να και κάτι που 'χω να ζηλέψω σε σας.
ΠΕΤΡΟΣ Με πιστεύετε λοιπόν για ευτυχισμένο Ιωσήφ. Θα σας κάνω μια εξομολόγηση. Δεν ένιωσα καμία ιδιαίτερη συμπάθεια για σας, μόνο ένα αδικαιολόγητο μπορώ να πω σεβασμό! Ακούστε! Όσο κι αν φαίνεται κανείς δοσμένος σε κείνο που κάνει, υπάρχουνε πάντα πράγματα, έξω απ' αυτήν, που κρατάνε ανήσυχη την ψυχή του. Δεν ήθελα να συμβαίνει και σε μένα αυτό, που πιστεύω ότι δεν πρέπει να χάνομαι σε πράγματα που δε μου ταιριάζουν! Αλλά δυστυχώς μου συμβαίνουν! Αγαπώ τη γυναίκα μου! Είναι φοβερό Ιωσήφ ν' αγαπάς τη γυναίκα σου και κείνη να σκέφτεται έναν άλλο. *(Σηκώνεται)* Μη νομίζετε ότι σας ζητώ τίποτα! Πιστέψτε με όχι! Υποθέστε ότι δεν έχετε καμία σχέση μ' όλα αυτά! Μα μέσα σ' αυτή την ευτυχισμένη ατμόσφαιρα δεν υπάρχει πιο κατάλληλο πρόσωπο για να μ' ακούσει!
ΙΩΣΗΦ Γιατί φεύγετε;
ΠΕΤΡΟΣ Θα σας στείλω το Στέφανο! *(Μπαίνει στη σάλα. Σε λίγο έρχεται ο Στέφανος μ' ένα ποτήρι στο χέρι)*.
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Εδώ είσαι Ιωσήφ; Αυτό είναι πολύ ευχάριστο! Έπληξα φοβερά εκεί μέσα. Γι' αυτούς όλους τα πράγματα είναι αυτά –ένα κι ένα κάμουνε δύο- και τίποτα παραπάνω. *(Κάθεται)*. Φρίκη! Φίλε μου φρίκη! Φτάνει να κάτσεις πέντε λεπτά εκεί μέσα για να αρχίσεις να αισθάνεσαι σαν ένα κακογραμμένο εφτά! Πήρατε ποτό;
ΙΩΣΗΦ Όχι!
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Στο λεφτό! *(Φέρνει απ' το μπουφέ ένα ποτήρι λικέρ)*. Τι κάνεις με το βιβλίο σου;
ΙΩΣΗΦ Τίποτα!
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ξανασυλλογίστηκα όσα έλεγες προχτές. Μπορεί εκ των υστέρων να σου δίνω δίκιο!
ΙΩΣΗΦ *(Πειραγμένα)* Ξανασκεφτείτε το άλλη μια φορά! Ίσως να μου πείτε πιο σωστό!
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Όχι Ιωσήφ! Μπορεί τα βιβλία να μην φτιάχνουν τον κόσμο –καλά αυτό το λέω και τώρα- μα τέλος πάντων μπορούν και φτιάχνουν έναν άλλον. Μάταιες οι επικρίσεις τώρα πια! Ό,τι είχα γραμμένο το 'σκισα και το 'ριξα στα κεραμίδια της διπλανής στέγης.
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Και τώρα; Δεν αισθάνεσαι...
ΙΩΣΗΦ Ναι, άδειος!
ΣΤΕΦΑΝΟΣ Όχι δα! Ακούστε τι γίνεται μέσα! Ο Πέτρος είναι ένας ευτυχισμένος άνθρωπος. Ήρθαν σήμερα εδώ ένα σωρό προσωπικότητες! Άκουσε ένα σωρό επαίνους και ενθαρρυντικά λόγια! Κάθε τι έρχεται να επαληθεύσει όσα έλεγε κι εγώ υποκλινόμαι μπροστά του!
ΙΩΣΗΦ *(Ατονα)* Ναι, βέβαια.

- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Τον ζηλεύω Ιωσήφ. Είμαι ένας δυστυχισμένος γεροζηλιάρης! Έλεγα πάντα το αντίθετο απ' ότι αυτός μόνο από φθόνο! Τολμηρή εξομολόγησή ε; Μα δε σε λογαριάζω Ιωσήφ γι' αυτό την κάνω σε σένα! Είσαι αισθηματικός και άκακος! *(Πίνει)*. Σα δω ένα άνθρωπο να τακτοποιείται με τους κόσμους του νιώθω πιο έντονη τη μοναξιά μου!
- ΙΩΣΗΦ Τότε πιστέψτε ό,τι κι αυτός. Ίσως έτσι...
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α! Όχι! Είμαι πολύ γέρος για μια τέτοια προσαρμογή! Και δε θα με ωφελήσει σε τίποτα! Μονάχα που μπορεί να μου ξεφουρνίσει καινούριες πίκρες! Βασανίστηκα πολύ Ιωσήφ χωρίς αυτό ν' αγγίξει τίποτα πιο πέρα απ' το... εμένα! Και στον αγώνα μου αυτό μου 'λειπε ένα γιατί! *(Πίνει)* Δεν είχα ποτέ ένα γιατί! Είσαι νέος Ιωσήφ! Μην χάσεις τον καιρό και δε τοποθετηθείς άξια σαν άτομο ενεργητικό πάνω στη γη και με συναίσθηση του γιατί; Αλλιώς θα πεθάνεις κλαίοντας σα μωρό παιδί, όπως εγώ! *(Πίνει)* Είναι απαραίτητο φίλε μου! Ο Πέτρος τα κατάφερε! Κέρδισε πολλά!
- ΙΩΣΗΦ Το ξέρω! Μονάχα ο ίδιος δεν το ξέρει!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κανένas δεν έχει ιδέα του τι κερδίζει!
- ΙΩΣΗΦ Ενώ άμα χάνει κανείς... *(Η Έλλη κι η Μάρθα μπαίνουν από δεξιά)*
- ΕΛΛΗ Καλησπέρα Ιωσήφ!
- ΙΩΣΗΦ Καλησπέρα!
- ΜΑΡΘΑ Είσαι εδώ Ιωσήφ;
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κάνε μας τη χάρη να παίξεις κάτι στο πιάνο Έλλη.
- ΕΛΛΗ Μου είναι αδύνατον σήμερα!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Έπληξα! Θέλω κάτι πιο...
- ΜΑΡΘΑ Θα παίξω εγώ!
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Εσύ! Τι έκπληξη! Πάμε λοιπόν *(Την παίρνει απ' το μπράτσο και μπαίνουν στη σάλα. Η φωνή του «Κύριοι αν κάνετε ησυχία, η Μάρθα θα μας παίξει κάτι στο πιάνο». Ακούγονται χειροκροτήματα και φωνές. Η Έλλη έχει καθίσει στον καναπέ)*.
- ΙΩΣΗΦ *(Βγάζει το μαντήλι που 'χε κρεμάσει για σημαία στο παράθυρο του δωματίου του και της το δίνει)*.

(Σπαραγμένα) Ιωσήφ!

- ΙΩΣΗΦ Τι;
- ΕΛΛΗ Το ξεκρέμασες;
- ΙΩΣΗΦ Ναι!
- ΕΛΛΗ *(Πνίγει ένα λυγμό)*
- ΙΩΣΗΦ Είχε σκόνη!
- ΕΛΛΗ Πώς μπόρεσες;
- ΙΩΣΗΦ Να που μπόρεσα.
- ΕΛΛΗ Και τα γραφτά σου.
- ΙΩΣΗΦ Τα 'σκισα!

(Ακούγεται το παίξιμο της Μάρθας στο πιάνο)

- ΕΛΛΗ Κουρσάρε! Ο άρχοντας κι η πριγκιπέσα κουράστηκαν να περιμένουν. Γεράσανε! Είναι έτοιμοι να πεθάνουν! Άλλαξε δρόμο το καράβι σου και δε θ' αράξει πια στο δικό μας λιμάνι!
- ΙΩΣΗΦ Σίγουρα έτσι είναι! Άλλαξε δρόμο! Από δω!
- ΕΛΛΗ Μήπως δεν τον άφησες να 'ρθει από δω!
- ΙΩΣΗΦ Εγώ δε θα του 'λεγα ποτέ τέτοιο πράμα. Γαλήνεψε η θάλασσα κι αυτός δεν ταξιδεύει ποτέ με μπουνάτσα.
- ΕΛΛΗ Πώς θα 'ναι άμα πιστέψει κανείς πως δε θα 'ρθει ποτέ πια για να μας πάρει;
- ΙΩΣΗΦ Όμορφα κι ήσυχα! Δεν έχει παρά να μην το σκέφτεται κανείς!
- ΕΛΛΗ Αγάπησα τόσο πολύ αυτό το ταξίδι που ποτές μου δε θα κάνω!
- ΙΩΣΗΦ Κι εγώ τίποτα δε λάτρεψα όσο το βασιλείο μου στην Πέρσία!
- ΕΛΛΗ Τον διώξαμε Ιωσήφ, έτσι πιστεύω!
- ΙΩΣΗΦ Δεν το διώξαμε! Μοναχός του φεύγει! Το καταλαβαίνει πως δεν μπορεί πια να ζήσει σ' αυτά τα νερά!
- ΕΛΛΗ Λυπάται γι' αυτό;
- ΙΩΣΗΦ Λυπάται! *(Τραβά προς την πόρτα)*. Χαμογελά με πίκρα και φεύγει! Δε γίνεται αλλιώς! Να κάτι που το πιστεύει! Ένα καλό σημάδι μες τη δυστυχία του! *(Ανοίγει την πόρτα και φεύγει. Ο Πέτρος μπαίνει απ' τη σάλα. Στέκει)*.
- ΕΛΛΗ «Σ' αρέσει να πηγαίνεις περίπατο όταν βρέχει»! *(Κλαίει)*.

ΑΥΛΑΙΑ